BOGENS VERDEN

Tidsskrift for
Dansk Biblioteksvæsen
Udgivet af Danmarks
Biblioteksforening
Redigeret af
Palle Birkelund og
Mogens Iversen

Esbjergs nye lokaler

Hvidovres filial nord

De glemte lånere

Bog- og lønningskonti 1960-61

UNIVERSITY OF MINNESOTA LIBRARY
RECEIVED
SEP 25 1961

I kommission hos
Nyt Nordisk Forlag · Arnold Busck ·
København

5 43. årgang
September 1961

6 store værker fra Gyldendal efteråret 1961

BIBELEN

Det gamle Testamentes kanoniske bøger/ De apokryfiske bøger og Det nye Testamente/ Med farveplancher gengivet efter verdensberømte kunstværker/ Bibelleksikon og Bibelatlas. 1200 s.

Christian Elling:

KRANSEN OM ROM

320 sider.
Rigt illustreret parallelværk til det tidligere, forlængst udsolgte storværk om selve rom.

Chr. Elling og Kay Fisker:

DANSKE ARKITEKTURTEGNINGER 1660-1920

Ca. 400 sider i folio.
Udsolgt fra forlaget før udgivelsen.

Vilhelm Grønbech:

HELLAS I-V

Bind I. Adelstiden. 206 s. Bind II. Revolutionen. 142 s. Bind III. Guder og mennesker. 240 s. Bind IV. Tænkere og tragikere. 206 s. V. Noter og henvisninger, indices. 164 s.

KULTURENS KILDER

Gyldendals illustrerede kulturhistorie fra de ældste tider
404 sider i folio.

SKIBET

En oversigt over skibets historie fra den primitive flåde til den atomdrevne ubåd med rekonstruktioner i tekst og billeder af Björn Landström.
320 sider med 810 tegninger i farver og sort/hvidt.

og
.

D
in
en
te
se
in
se
si
fo
va
m
ku
sta

de
de
tu
st
de
de
m
de
til
te
bo
st
al

2
2
by
in
li
så
m
n
a

h
b
d

1

Centralbiblioteket for Sydvestjylland udvider

Af vicebibliotekar *Johannes Petersen*, Esbjerg

Da Esbjerg centralbiblioteks nybygning indviedes i 1927 forudså man naturligvis en årrække med god plads til det biblioteksarbejde, der skulle udføres her. Husets udformning som vinkelbygning lod imidlertid ane, at der var tænkt på en senere udvidelse, mest vel fordi byen i sin da korte levetid havde øget sit befolkningstal voldsomt. Denne mulighed var tillige imødeset ved erhvervelse af to mindre nabogrunde, så huset med tiden kunne få den dengang og senere så stærkt beundrede »sommerfugleplan«.

Som det er gået en lang række, oprindeligt veldisponerede bibliotekshuse fra den første tid, løb udviklingen ganske naturligt fra dem, gjorde de mest optimistiske forhåbninger til skamme og ændrede billedet fra et idealbibliotek til et hus, der rummede meget mere, end der var mulighed for; hvor man i tidens løb havde måttet ændre brugen af mange lokaler til helt andre formål, end de var projekteret til. Dette og komprimeringen af bogmasserne har bevirket og bevirker stadig, at mange biblioteksbygninger er altfor dyre i drift.

I 1927 havde Esbjerg købstad ca. 27.000 indbyggere og biblioteket ca. 20.000 bd. Ved indvielsen af den nye bygning var der i kommunen ca. 56.000 indbyggere og i bibliotekets voksenafdeling ca. 90.000 bd. Udviklingen har altså været rivende, men ikke desto mindre måtte der 15 års arbejde med byggeplanerne til, før en højst påkrævet ændring af den oprindelige bygning stod færdig.

I 1946 tegnedes de første skitser til det hus, der idag rummer det nye centralbibliotek, eller rettere til den tilbygning, der skulle blive løsningen på pladsproblemet, og altså den løsning, som man havde forudset i sin tid.

At man valgte tilbygning fremfor at bygge et helt nyt bibliotek, kan vel have mange årsager, men sikkert er det, at man måtte vælge en udvej, der snarest muligt kunne aflaste det overfyldte hus, og den oprindelige placering havde den store fordel at ligge vel placeret ved en af byens hovedfærdselsårer med gode forbindelser til byens yderdistrikter. Til gengæld er pladsen her nu udnyttet så fuldstændig, som det overhovedet har været muligt. Arkitekt *Peters'* hus fra 1927 har altid været betragtet som et af den periodes mest vellykkede byggerier i byen, så det manglede ikke på advarsler, da borgerne erfarede, at man ville føje et moderne hus til den gamle bygning, og enkelte røster løftede sig da også, mens plankeværker endnu dækkede den nye bygning, men efter fuldendelsen har vist langt de fleste indset, at arkitekt *J. Sottrup-Jensens* tilbygning smukt føjer sig ind i gadebilledet og hævder sig som en selvstændig del af en helhed uden at knuge den oprindelige ide i huset.

Det måtte også være givet i selve den opgave, at skabe en udvidelse af det bestående, at det blev et hus med en helt anderledes udnyttelsesgrad, end blot en bygning efter den gamle plan. Det man især stræbte efter, var at forbedre børnebibliotekets kår, radikalt at øge kontorarealet, at skaffe plads til en særlig oplandsafdeling og at søge udvej for et større forsamlingslokale. Mod det oprindelige etageareal på godt 800 m² har man nu fået godt 2.600 m² til disposition. Man har fået god plads, men slet ikke til overmål.

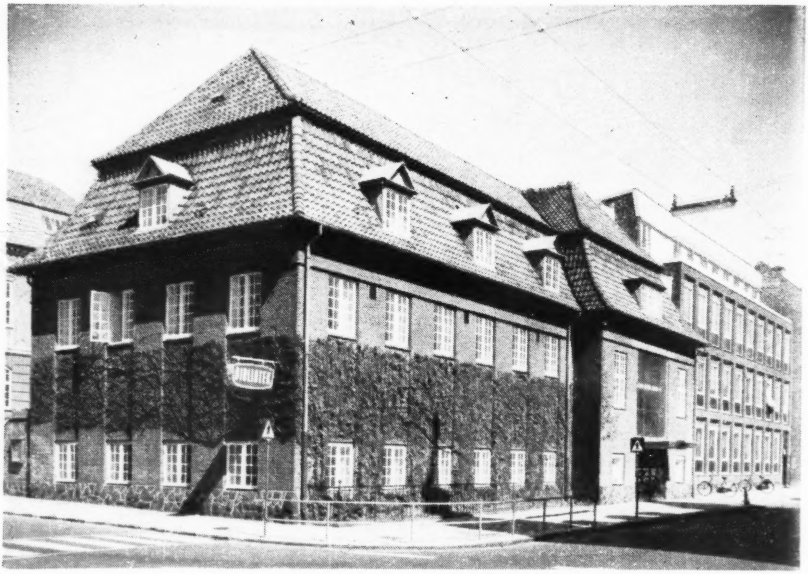

Centralbiblioteket i Esbjerg med tilbygning tilhøjre. Facade mod Nørregade

Udlånssal for voksne, set fra det nye udlånsgalleri. I baggrunden det gamle udlån med nyindrettet ungdomshjørne

For at føje det nye og det gamle hus sammen, er den oprindelige hovedindgang ændret, så man nu går ind direkte fra gaden, uden udvendig trappe. Den oprindelige smukke egetræsdør er erstattet af fire glasdøre i stålramme. Over indgangen er anbragt en baldakin som rager godt ud over fortovet. Den direkte trappe op til udlånet er ændret til et dobbelt trappeløb op gennem hele huset.

To oprindelige vinduer på hver side af indgangen er ombygget til udstillingsmontrer.

Børnebiblioteket har sin egen indgang i den østlige ende af den nye bygning med et direkte trappeløb fra gaden til udlånets indgang, også denne trappe fører helt op gennem huset.

Fra hovedindgangens gadeniveau fører en dør direkte til oplandsafdelingen, som er placeret i det gamle hovedmagasin.

Adgangen til udlånet ad den magelige og brede trappe er god. Også her er glasdøre i stålramme – med ensrettet færdsel. Man må gå til venstre for at komme ind. Det kan måske virke bagvendt, men er nødvendiggjort af bygningens indretning, som det vil ses af planen.

Den forreste del af det gamle udlånsrum, 147 m², er helt forbeholdt lånerekspedition. I den bageste del af lokalet er tilvenstre opstillet grupperne kunst, litteratur og musik (med musikalierne), og til højre er indrettet et ungdomshjørne. Rummet åbner sig tilvenstre i en 2,5 m bred dørløs indgang til læsesalen og til højre ind i den nye bygning med hovedparten af udlånets bogbestand. I sammensmeltningen mellem det gamle og det nye åbenbares de vanskeligheder, der har været og som ofte vil forekomme, når man må gribe til udvidelse af noget bestående: man har måttet arbejde med andre niveau'er end i den gamle bygning for at få etageareal nok. Det nye udlån er udstyret med galleri på de to sider, den tredie side har store vinduer i to rækker. Løsningen giver vel ikke ideelle trafikforhold, men til gengæld virker det store bogrum meget samlet. På galleriet (man fristes snarere til at kalde det et »dæk« fordi det er så bredt) er der reoler langs væggene, en fritstående dobbeltreol og desuden publikumsborde, dels ved vinduet, dels langs galleriets rækværk. På galleriet, 106 m², står skønlitteraturen + gruppe 99. Det nedre udlån, 126 m², har foruden reoler langs væggen, 6 køjer. Her er resten af faglitteraturen anbragt. Midt på gulvet står kartotekerne med ialt 300 skuffer. På gulvet langs med ungdomshjørnet er der anbragt en løs hynde, her kan småbørn beskæftiges med billedbøger, mens forældrene søger bøger. Udlånet for voksne har ialt en reolkapacitet svarende til 28.000 bd.

Skrankens udformning er i nogen grad bestemt af dels dens funktion som trafikfordeler, dels deraf at den også anvendes til notering af børnebibliotekets udlån.

Den er lav (92 cm) beregnet til siddende ekspedition og indeholder på afleveringssiden datokortnedkast, kasseskuffe og plads til en bogvogn. I hjørnet ind mod udlånet er der en skrivemaskine på udtræksplade og lånerfortegnelse. I udleveringssiden er nedfældet 2 stk. bibliotekskameraer Remington, system Skandex, hvoraf det ene fortrinsvis er beregnet til børnelånere. Mellem skranke og hoveddør står et bredt pakkebord, der deler den ind- og udgående trafik. Læsesalen er bibeholdt i oprindelig størrelse (115 m²), men for at skaffe bedre kår for de egentlige læsesalsbenyttere har man skilt 27 m² fra til avislæsesal. Bibliotekarens skrivebord er rykket ind i en niche, der er fremkommet ved at væggen til et tidligere kontor er fjernet, så man derved har vundet god plads til bibliografierne. Inventaret her er nyt, bordene (18 ialt) er løse enmandsborde stillet i 3

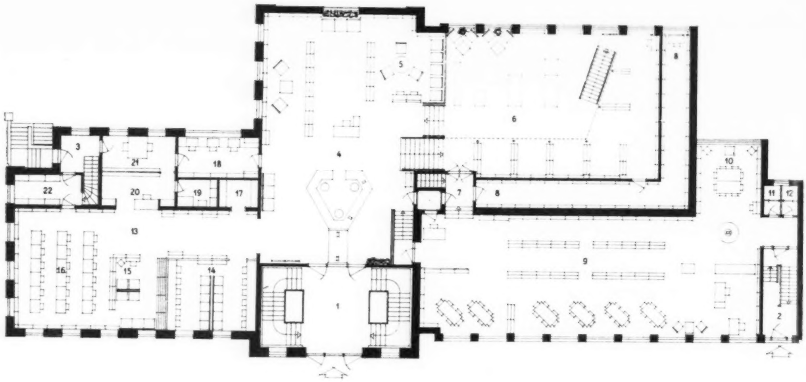

Stueetage

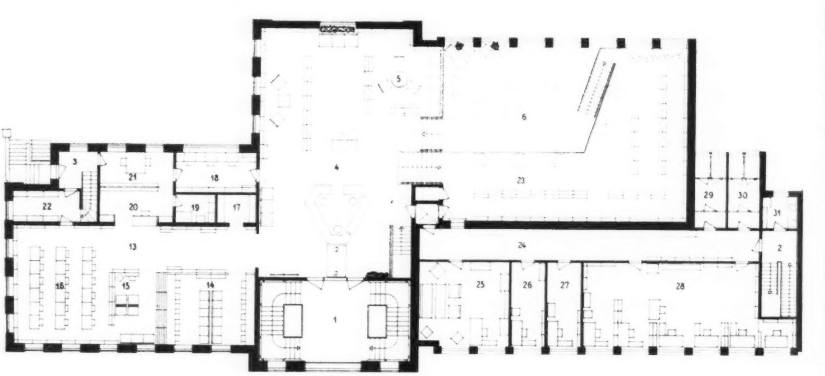

Første sal. (Gallerietage)

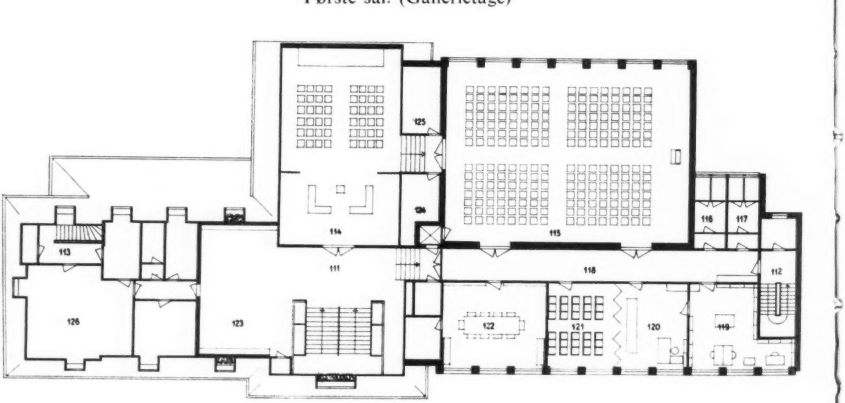

Anden sal

Stueetage

1. Repos. Hovedtrappe. Indgang til voksenbibliotek. Udgang for voksne og børn.
2. Repos. Bitrappe. Indgang til børnebibliotek.
3. Repos. Indvendig trappe til pedellejlighed.
4. Øvre udlånssal m. ekspeditionsskranke, bibliotekarbord og faglitt., gr. »Kunst«, »Musik« og »Sport«.
5. Ungdomsafdeling.
6. Nedre udlån m. kartoteker, publikumsborde, »børneparkering«. Hovedmassen af faglitteraturen.
7. Repos m. adgang til nærmagasin, oplandsafdeling og børnebibliotek.
8. Nærmagasin.
9. Børnebibliotek med
10. Småbørnsafdeling.
11.–12. Toiletter.
13. Hovedlæsesal.
14. Avisafdeling.
15. Tidsskriftafdeling.
16. Publikumsborde.
17. Garderobe.
18. Sorteringsrum for hjemkomne bøger fra udlånet. Reservationer.
19. Læseapparat for mikrofilm.
20. Læsesalsbibliotekar. Bibliografier.
21. Læsesalskontor. Ledende udlånsbibliotekar.
22. Opbevaringsrum for løbende tidsskrifter.

Første sal

23. Galleri m. bibliotekarbord, publikumsborde. Dansk og udenlandsk skønlitteratur + personalhistorie.
24. Kontorgang m. materialeskab og opstillingsreol.
25. Chefskontor.
26. Kassererkontor. Sekretariat.
27. Vicebibliotekar.
28. Katalogafdeling.
29.–30. Personaletoiletter.
31. Maskinrum for el-duplikator og fotokopiering.

Anden sal

111. Øverste repos for hovedtrappe. Adgang til »Lille sal«, »Store sal« og studieværelser.
112. Repos, bitrappe m. adgang til tekøkken for studiekredse, til studieværelser og børnebibliotekskontor.
113. Repos m. entré til pedellejlighed.
114. Lille sal med flytbart tæppe til opdeling af salen. Møblering til eventyrfortælling og stole til foredrag. Flytbar sceneforhøjning.
115. Store sal.
116.–117. Toiletter.
118. Gang.
119. Børnebibliotekskontor.
120. Ledende børnebibliotekar.
121. Studiekredsværelse. Foldevæg til rum 120 kan forene de to rum til et.
122. Studiekredsværelse. Konferencerum.
123. Garderobe m. siddepladser og telefonbox.
124.–125. Stolemagasiner.
126. Pedellejlighed.

rækker. Tidsskriftafdelingen er placeret langs væggen til avisrummet og afgrænses mod resten af læsesalen af en lav dobbeltreol. Her står en sofa og fire stole. Bag læsesalsbibliotekaren er der kontor for udlånsleder og rum til læseapparat. Nærmere udlånet et sorteringsrum for hjemkomne bøger, der her ordnes systematisk og konfereres med reserveringslisten.

Børnebiblioteket (179 m²) i den nye fløjs stueetage er indrettet som etrumsbibliotek med egen indgang. Nærmest indgangen er til den ene side småbørnsafdeling, – til den anden afleveringsskranken og bibliotekarskrivebord. I den modsatte ende af lokalet findes ungdomsbøger, håndbogsamling og endnu en bibliotekarplads. Her fører udgangen lånerne op forbi den fælles udlånsekspedition.

Under galleriet løber et vinkelformet nærmagasin på 39 m², som benyttes af både børne- og voksenafdeling.

Fra galleriet er der adgang til kontorgangen. Chefkontor 30 m², kasserer- og vicebibliotekarkontor, hver 11 m² og katalogkontor 65 m². På kontorgangen langs væggen et 14 m langt materialeskab.

På 2. sal har børnebiblioteket kontor (29 m²) længst mod øst.

Lederkontoret (23 m²) kan ved en foldevæg sættes i forbindelse med et studieværelse ligeledes på 23 m².

Det store studieværelse på 35 m² er monteret med et langt konferencebord og armstole fra det gamle møblement.

Etagen her er iøvrigt først og fremmest optaget af hele to foredragssale, en mindre på 94 m² (den gamle ovenlyssal,

Udlånssalens galleri er forsynet med læsepladser for voksne

Børnebibliotekets småbørnshjørne

som er blevet lidt forkortet) og en stor ny foredragssal på 171 m².

Lille sal kan ved et forhæng deles i to afdelinger, så der kan skaffes et passende rum for børnebibliotekets højtlæsning, ligesom forhænget vil kunne anvendes som sceneforhæng ved eventyrspil og lignende. Mødelokalerne stilles i øvrigt til rådighed for kulturelle foredrag for en symbolsk betaling. Studiekredse har gratis husly.

Hovedtrappen ender her i en stor repos med garderober, telefonboks og hyggelige, polstrede bænke. På denne etage findes desuden pedellejlighed (85 m²).

På 3. sal findes – med altan langs hele sydfacaden – en personalefrokoststue (50 m²) med køkken og garderobe, desuden nogle mindre, disponible rum.

Der er kælder under hele huset. Under den nye bygning to magasinrum på henholdsvis 160 og 127 m².

Det gamle magasin (114 m²) er nu oplandsafdeling. Her er opført en skillevæg, så man har fået et lederkontor på 7 m² og et arbejdsrum på 17 m². Ved en ny udgang ved bibliotekets parkeringsplads er indrettet pakkeafdeling.

Hvor det gamle børnebibliotek var placeret i bygningens vestfløj er nu i en forbindelsesgang nærmagasin for læsesalen (23 m²), et studierum (23 m²) med 6 individuelle læsepladser og et byhistorisk arkiv på 37 m².

På grund af mange niveauforskelle mellem det gamle og det nye hus er bogtransporten stærkt afhængig af elevatoren, som er anbragt centralt i bygningen, til yderligere forbindelse findes et komplet hustelefonanlæg.

Belysningen er overalt i huset glødelys (Louis Poulsen-armaturer) undtagen i magasinerne, hvor der er lysstofrør.

Det gamle inventar er anvendt i det ene studieværelse, byhistorisk arkiv, oplandsafdeling og søndre magasin, det øvrige er nyt.

Reolerne er system Reska med træhylder i teak. Kartotek, skranker, skriveborde og arbejdsborde er tegnet af arkitekten og ligeledes udført i teak. Gulvbelægningen er blå linoleum.

Stole, sofaer og enkelte andre møbler er leveret af Fritz Hansen, Labofa og FDB. Tekstilerne fortrinsvis fra L.F. Foght. Alt er leveret gennem lokale firmaer.

I lofterne, der overalt er dækket med akustikplader, er der indlagt højttalere, og til brug i huset er anskaffet et Siemens tonefilmanlæg.

Der er desuden anskaffet en varevogn til budkørsel i byen og til rådighed for oplandsafdelingen.

De samlede omkostninger vil antagelig andrage ca. 1.6 mill. kr. deraf er til inventar anvendt ca. 350.000 kr.

Efter ønske fra Centralbiblioteket i Esbjerg har redaktionen af B.V. anmodet bibliotekskonsulent *Sven Plovgaard* om at knytte nogle bemærkninger til foranstående bygningsbeskrivelse:

For den besøgende er hovedindtrykket af Esbjergs udvidede biblioteksbygning, at man befinder sig i et helt nyt – og såre smukt – bibliotek.

Sammenholder man planen over det oprindelige hus (se omtalen i Carl Jørgensen og Carl Thomsen: Danske Biblioteksbygninger, 1946, s. 61-64) med de her gengivne tegninger ses da også, at udvidelsen langt overgår, hvad man for 35 år siden havde mulighed for at forestille sig, og at den oprindelige rumdispo-

sition derfor praktisk talt er opgivet. Eksempelvis fremtræder det gamle udlån nærmest som forhal til den nye imponerende gallerisal, der med sin dobbelte etagehøjde er bygningens centrale rum.

Det store behov for arealudvidelse har fremtvunget en topudnyttelse af bebyggelsesgraden af den givne, trange (men fortrinligt beliggende) plads, og afstedkommet et etagebyggeri med den i beskrivelsen omtalte forskydning af etagehøjderne i gammel og ny fløj. Ingen vil påstå, at sådanne niveauforskelle er af det gode, men det må erkendes, at det her med stor snilde er lykkedes at afbøde de fleste praktiske ulemper deraf. Sammenkædningen af de 2 udlånssale er i den henseende et kup, idet gulvhøjden i gamle sal ligger nogenlunde midt mellem gulvet i ny sal og dennes galleri, så der kun er halve trappeløb at passere mellem de enkelte udlånsafdelinger. Her er skabt et både utraditionelt, praktisk og rummeligt udlånslokale med særdeles gode differentieringsmuligheder. Det er et bibliotekslokale man husker, det har særpræg og rejsning.

Om gensynet med det i disse år sjældent benyttede gallerisystem blot følgende: Her er det en indlysende rigtig løsning, fordi hele bygningskonstruktionen måtte gå i højden, og udlånssalen ikke kunne flades ud. Det brede søjlebårne galleri (med de bekvemme adgangsforhold) giver kapacitet til både bøger og siddepladser betydeligt over, hvad rummets areal ellers ville kunne yde. Ekstragevinsten er den velkendte gode nærmagasinplads i arms rækkevidde fra både udlån og børnebibliotek.

Alle bygningstekniske vanskeligheder til trods er det lykkedes at holde stramt og godt sammen på det funktionelle. Den *fælles* udlånsfotonotering har kunnet gennemføres takket være en helt speciel løsning på adgangsforholdene til børnebiblioteket – noget der antagelig må have voldt planlæggerne en god del hovedbrud. Ethvert rimeligt krav om god kommunikation mellem de enkelte publikumsafdelinger er opfyldt. At børnebiblioteket er kommet op over jordens overflade forsoner med, at der vitterligt ikke er plads til dets kontor i samme plan. Det har måttet vige for et meget fint beliggende småbørnshjørne.

De voksnes læsesal har fået en gavnlig opfriskning, men nyder med bibeholdelse af den oprindelige placering naturligvis ikke godt af de lysere og mere åbent virkende forhold i den nye fløj.

Oplandskontorernes placering i gamle fløjs underetage afslører, at man ingenlunde har fået for meget plads ved udvidelsen. De øvrige kontorer for administration og internt arbejde, studiekredsværelser, personalerum m.v. er til gengæld yderst hensigtsmæssigt beliggende.

Ganske særlig opmærksomhed fortjener den nye, store møde- og musiksal, der ligger over udlånet, og som i forbindelse med den hidtidige ovenlyssal giver muligheder for endog meget store arrangementer (samlet areal: ca. 265 m^2). Rummet er skønt, virker både harmonisk og monumentalt og har fremragende akustiske forhold. Blomster til arkitekten – og til bystyre og biblioteksledelse, der har ønsket at byde borgerne et så festligt og værdigt mødested og dermed gjort biblioteket til byens kulturcentrum.

Ved alle udvidelser er den største vanskelighed antagelig den, at der i forvejen ligger et gammelt hus – og sådan har det også været her.

Den der gæster det nye Esbjerg Centralbibliotek for kritikkens skyld kan vel spore det, men må i øvrigt kapitulere over for den biblioteksfaglige omhu og sikre æstetiske holdning, der præger både indretning og arkitektur.

Vi har fået et nyt, stort og seværdigt

centralbibliotek, hvor overbibliotekar *Ingrid Vig Jensen* og hendes medarbejdere kan glæde sig ved gode arbejdskår efter løsningen af de mange besværlige opgaver med udvidelse og en ombygning, der har berørt hvert eneste af rummene i det bestående hus, alt imens dagens arbejde gik sin gang. Bibliotekets mangeårige, energiske formand, hr. landsretssagfører *A. C. Krebs* har selvsagt været den drivende kraft i planens gennemførelse.

Hvidovre kommunebiblioteks filial Nord

En mønsterløsning

Af bibliotekskonsulent *Sven Plovgaard*

I februar 1961 åbnede Hvidovre kommunebibliotek en ny filial i kommunens nordlige del ganske nær S-banestationen til afløsning af den hidtidige udlånsstation på Holmegårdsskolen.

Den langstrakte kommune er dermed geografisk set tilfredsstillende dækket med biblioteker, idet der foruden hovedbiblioteket på Hvidovrevej i 1951 etableredes en tilsvarende filial på Lodsvej i kommunens sydlige del.

Den nye filial Nord er bemærkelsesværdig ved sin lokalemæssige udformning. Der er tale om en selvstændig bygning i helt utraditionel udformning og med et interiør, der bringer de smukkeste finske biblioteker i erindring. Planerne er udarbejdet af stadsarkitektens kontor ved arkitekt *B. Nyboe* i samarbejde med bibliotekets ledelse. Indretningen er forestået af arkitekt *Ole Sørensen,* der vil være kendt i bibliotekskredse for Frederiksberg kommunebibliotekers filial på Roskildevej.

Som byggegrund fik man overladt en del af forpladsen til Holmegårdsskolen (ca. 1200 m²). Arealet har aflang, smal form, således at bygningen har måttet placeres med gavlen til vejen. Biblioteket grænser i øvrigt op til legepladsen, men har på sin indgangsside villahaver som naboskab. Tilgangsforholdene er ideelle med gode parkeringsmuligheder for både cykler og biler.

Den meget enkle grundplan dækker et bebygget areal på 268 m² (ca. 11×25 m). Bygningen er i princippet énetages uden kælder, men da der ønskedes tilvejebragt et nytteareal på omkring 300 m², fandt man frem til en løsning med indskudt etage i bygningens østlige trediedel. Det er ikke mindst denne karakteristiske rumudformning, der er medvirkende til at give dette bibliotek et særpræg.

Den indskudte etage forøger nyttearealet med ca. 55 m². Den »svæver« frit i rummet ca. 1,50 m over det øvrige gulvplan. Dette er under den indskudte etage forsænket ca. 1,00 m. Begge disse forskudte planer står i åben forbindelse med udlånet ved halve trappeløb. Den øvre del rummer håndbogsamling, tidsskrifter og læsepladser for voksne, medens den forsænkede etage huser børnebiblioteksafdelingen. Hele den pågældende gavl (øst) er af glas. Fra børnenes lave etage er der her direkte udgang til en forsænket solplads.

Biblioteket har skråt loft, der følger taghældningen (mod syd). I begge langsider højtsiddende gennemløbende vinduesbånd, som er højest mod nord. Rum-

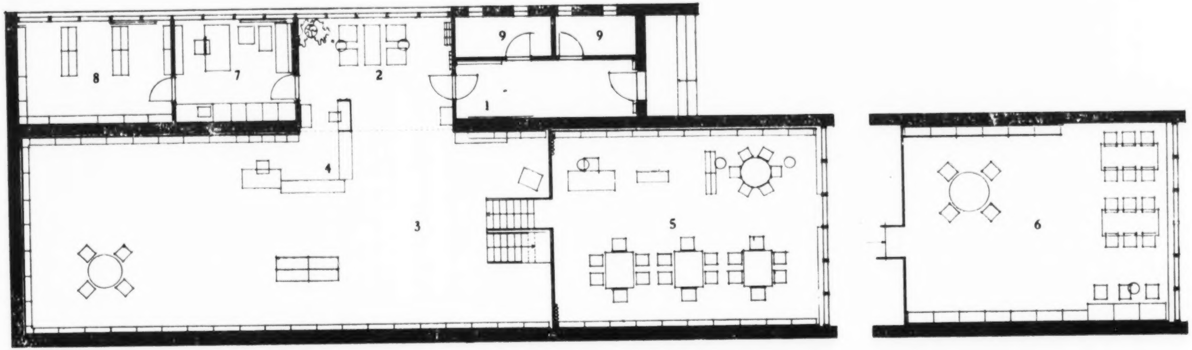

Biblioteket i Hvidovre

1. Forrum
2. Avislæsesal
3. Udlånssal
4. Skranke
5. Børneafdeling
6. Læseafdeling
7. Kontor
8. Magasin
9. Toiletter

Hvidovre kommunebiblioteks filial Nord. Udlånet set mod læsesal og børnebibliotek

Udlånet set fra læsesalen

met er overordentlig velbelyst, og udsynet er tilstrækkeligt på grund af det store glasparti i østgavlen.

Indtil videre afgiver hovedrummets ydervægge tilstrækkelig plads til udlånets reoler. Kartotek og publikumsborde er fritstående og levner rigeligt frit trafikareal.

Som det fremgår af planen, er indgangsforhold og birumsplacering løst på særdeles praktisk vis. I travle perioder, dvs. når der er åbent for udlån til børn samt i aftentimer, regnes der med 2-mandsbetjening, men i stille timer er énmandsbetjening mulig. Oversigten fra skranken er den bedst tænkelige, idet gelænderadskillelsen til de forskudte etager er udfyldt med svære, klare glasplader.

Reolinventaret er udført af kontormøbelfirmaet *Heinrich Roepstorff*. Det er overordentligt smukt og må have fremtiden for sig. Af type er det ophængte reoler, men både hylder og konsoller er af teaktræ. En bagklædning indgår i systemet. Med god æstetisk virkning er her valgt en træsort af anden lød (Oregon Pine). Samme firma har også leveret skranke og borde. Stolene er fra Fritz Hansens eftf., Louis Poulsen, og Nordisk Solar står for lysarmaturerne. Reolbelysningen med en projektør for hvert reolfag fastgjort på en ophængt monteringsramme virker effektivt – og diskret, hvad man ikke altid kan fremhæve, når det drejer sig om dette vanskelige problem. Arne Jacobsens svanestole pryder det lille elegante avishjørne ved indgangen.

Biblioteket betjener f.t. et distrikt med ca. 8.000 indb. og råder ved starten over en bogbestand på ca. 7.500 bd., men lokalerne har en fremtidig kapacitet på mindst 11.000-12.000 bd.

Børnebiblioteket er, trods det nære naboskab til skolen, alene fritidsbibliotek, og har hele udlånet for de større klasser. Skolelæsestuen med håndbogsamling består uændret i selve skolebygningen.

Det fine biblioteksinteriør i Hvidovre Nord må påkalde opmærksomheden hos alle, der ruger over byggeplaner. I sin størrelsesorden hører det til de mest vellykkede, vi har fået de senere år, det gælder såvel grundplan, indretning som det smagfulde udstyr.

Anskaffelsessummen ventes at blive ca. 250.000 kr. incl. byggegrund. Hertil kommer en bruttoudgift til inventar på ca. 85.000 kr. – Yderligere oplysninger kan indhentes hos stadsbibliotekar fru *Eva Raae Schultz*, Hvidovre.

De glemte lånere — bogen til de handicappede

Af bibliotekar *Ove Nielsen*, Glostrup

»Alle beboere i kommunen har ret til gratis hjemlån af bøger« – således står der almindeligvis i folkebibliotekernes reglementer. Man har nok ment at have nået den størst mulige åbenhed og imødekommenhed med dette gratis tilbud til »alle« borgere. Men der kan sættes et spørgsmålstegn ved tilstrækkeligheden af dette tilbud. Det lyder nemlig af betydeligt mere, end det er. Der burde retteligere have stået: »Alle raske og rørige og alle, som har et bud at sende, har ret til gratis hjemlån af bøger«.

Bogen lukker op til en større verden for alle, der forstår at læse. For den, der bestandig er bundet til sengen, en rullestol eller bare til hjemmets fire vægge, må blot denne ene betydning af læsnin-

gen være indlysende. At bogen desuden kan danne grundlag for næsten enhver form for beskæftigelse og lukke op for hidtil skjulte ressourcer – ja, det må vel være af mindst lige så stor betydning for den handicappede, som for enhver anden borger. Men selv hvor behovet har været erkendt af den handicappede, er der endnu kun et par steder i landet åbnet mulighed for at bringe vedkommende i forbindelse med biblioteket. Disse mennesker må vel have én, de kan sende, vil mange mene. Ja, nogle har, men langtfra alle. Desuden véd enhver bibliotekar, hvor vanskeligt det er at få de rette bøger frem selv gennem en andens nok så velvillige bistand. Er dette afhængighedsforhold af mere permanent karakter, træder det betænkelige i det inkompetente mellemled klart frem.

De gangbesværede udgør en varieret og mere omfattende gruppe af medborgere, end man almindeligvis tænker sig. Det er mennesker, der er bundet til rullestol, der for nogle uger har benet i gibs efter en ulykke, der er gamle og svage, som dog meget vel kan have glæde af at læse, der er svagelige børn, der gennem måneder er hindret i at komme ud blandt andre. Alle er de borgere, der i et velfærdssamfund må sikres de samme rettigheder til de offentlige biblioteker som deres med hensyn til bevægelighed heldigere stillede medborgere.

En sammenligning med, hvorledes andre mere materielle behov tilfredsstilles, kan måske sætte forholdene i relief. Grønthandleren og købmanden kan ikke klare sig uden et bud. Han spørger ikke, om det er dovenskab eller praktiske hindringer, der sætter hans budtjeneste i gang. Ren og skær bekvemmelighed hos en rask og rørig borger er således tilstrækkeligt til, at denne kan få sine fysiske fornødenheder bragt op fra grønthandleren lige om hjørnet. Biblioteket kan derimod intet yde, selv for den virkeligt hæmmede og hårdest trængende, som intet bud har at sende. Bibliotekerne er nemlig hævet over det kommercielle. (Det er jo kun bøger, der er tale om – ikke kålhoveder). Det kommer klart til udtryk derved, at selv hvor låneren tilbyder at betale derfor, kan der ikke sættes nogen budtjeneste i funktion. Det gratis udlånsprincip, som vi med rette betragter som et 100 %'s gode, har måske været medvirkende til, at der på dette område er blevet sat uheldige grænser for bibliotekernes service. Fra boghandlernes læsekredse bringes bøgerne til kundens dør hver fjortende dag, om det ønskes. Skal bibliotekerne se i øjnene, at den alvorligt handicappede, der ikke har et bud at sende, må henvises til disse stærkt begrænsede bogtilbud? Selv hvor der foreligger en svær og livsvarig invaliditet, har bibliotekerne (med ganske få undtagelser) hidtil ikke fundet muligheder for at gøre noget for disse hårdt ramte mennesker. Det har ligget ud over deres rækkevidde. Hvorfor? Det er svært at finde noget svar herpå.

Er det umuligt at tænke sig en budtjeneste ved de offentlige bogsamlinger? – Nej ingenlunde. Bibliotekerne har almindeligvis et bud, der kommer i hjemmene hos uefterrettelige lånere, der efter flere postale opfordringer ikke har bekvemmet sig til at aflevere bøgerne til biblioteket. Der er dog altså en mulighed for at få besøg af et bud fra biblioteket, men det er kun rettet den ene og temmelig negative vej, returvejen. Man skal altså blot være overtræder af bibliotekets reglementer for at sætte denne serviceform i gang. Hvad nu om en undersøgelse viste, at der stort set var det samme antal handicappede, der gerne ville have glæde af de offentlige biblioteker, som der var uefterrettelige lånere? Skulle det da være økonomisk uoverkommeligt at

lade budet virke i positiv retning hver-anden gang?

Det er store investeringer, der gennem årene er opsamlet i bibliotekernes bøger, og ligeledes er det betydelige beløb, der skal anvendes til løn- og lejeudgifter for at nyttiggøre disse samlinger for befolkningen. Man får i stadig stigende grad forståelse for, at bibliotekerne med forskellige former for oplysning og reklame bør søge at kontakte også biblioteksfremmede kredse af befolkningen. Dette sker ikke alene, fordi man tror på værdien af bibliotekernes tilbud, men også ud fra almindelige driftsøkonomiske overvejelser. Det må være en naturlig pligt for enhver biblioteksbestyrelse og biblioteksleder gennem en stadig udstrækning af benytterkredsen at gøre virksomheden så økonomisk som mulig. At gøre den handicappede til låner i biblioteket må blive et helt naturligt led i disse bestræbelser.

De psykologiske problemer ved at være handicappet er selvsagt store. Jeg skal ikke gøre mig særlig vidende på dette område. Men én ting falder mig dog ind som ikke uvæsentlig. Den, der bestandig er tvunget til at være afhængig af andre, må ofte kunne føle dette som en byrde. Hvad om det, at disse mennesker kom i kontakt med bibliotekerne gennem bibliotekar og budtjeneste, ikke blev afhængig af et filantropisk sindelag eller skulle hvile på en idealisme, der forventes belønnet med taknemmelighed? Hvad om det blev deres soleklare ret? Det er aldrig rart at skulle være taknemmelig. Vi har alle behov for at have rettigheder. På dette lille men ikke ubetydelige område kunne der, uden særlig store midler fra det offentlige, opnås en bekvemmelighed for den handicappede, der ville virke som en berigelse for den enkelte og måske på flere måder som en aflastning for dennes omgivelser.

For mindre end en menneskealder siden var det nødvendigt at udnytte idealistisk indstillede medborgere for bare at skaffe den almindelige borger i kontakt med bøger fra offentlige bogsamlinger. Arbejdet som bibliotekar var dengang ikke en opgave af en sådan betydning, at den fandtes værdig til en rimelig økonomisk godtgørelse. Eller man fandt, at der her var tale om et så velsignelsesrigt arbejde, at dette måtte bære lønnen i sig selv. Synspunktet holdes i hævd mange steder på landet den dag i dag. Men kan det virkelig anses for rimeligt, at opgaven at bringe den handicappede på lige fod med den almindelige borger, når det gælder retten til gratis udlån som loven foreskriver, skal starte efter disse primitive principper. Når man betragter de biblioteker, der hidtil har forsøgt at kontakte de handicappede, er der meget der tyder på at sådan er vilkårene. Man har ledt med lys og lygte efter gratis arbejdskraft! I det 20. århundredes midte, i vort stolte velfærdssamfund må der trommes spejdere og lotter, Sct. Georgsbrødre, og hvad ved jeg, af huse for at løse denne opgave, som ligger så lige for, at det må siges at være ejendommeligt, at den ikke forlængst allerede er løst og indført i bibliotekernes reglementer. Mange forsøg har vist, at den gratis arbejdskraft, trods den bedste vilje hos dem, der har organiseret anvendelsen heraf, ikke har stabilitet. Man starter fuld af begejstring og med stor indsats, men dels er der i disse grupper en hurtig udskiftning af ledere og medlemmer, så der bestandig kommer nye kræfter til, dels svigter interessen let, når man kommer ind i den almindelige rutine. Der er dog naturligvis det positive ved disse forsøg, at de i nogen udstrækning klarlægger behovet og skaber interesse om opgaven. Trist er det blot at se på, at man med konstateringen af, at det organisatoriske grundlag har spillet

fallit, flere steder efter nogen tid har måttet opgive de handicappede lånere igen. Man har intet steds her i landet endnu i fuld udstrækning baseret virksomheden på et kvalificeret og stabilt grundlag.

Det er ønskeligt, at det er bibliotekaren, der slutter kontakten og fra starten repræsenterer biblioteket. Han må gennem samtale med den handicappede orientere denne om de muligheder, der nu er ham åbne, iagttage og forsøge at kortlægge hans behov. Han må komme de ubevidste og kun antydede muligheder i møde og gennem sin viden om bøger og mennesker fremme en differentieret læsning. Kort sagt den helt almindelige og naturlige opgave for en bibliotekar. Han må nøje betænke, at man naturligvis ikke skal forlange mere af denne låner end af den almindelige gæst i biblioteket. Det bibliotekaren kan fremfor enhver anden er, at han kan søge at lægge læsningen til rette, således at låneren har de bedste muligheder for at finde frem til nye ukendte kilder i sit eget sind og i sin intellektuelle virksomhed og fritidsinteresser. Udarbejdelsen af individuelle ønskelister kan for en tid bringe en almindelig budtjeneste i funktion, der med stor fordel kunne pålægges bibliotekareleven som en udviklende og indholdsrig opgave. Betydningen af den personlige kontakt og samtale med låneren under besøg og udskiftning af bøger må ikke undervurderes. I jo højere grad den pågældendes handicap er af varig karakter, des vigtigere er det at bibliotekaren og bibliotekareleven repræsenterer biblioteket. I andre tilfælde, hvor der evt. kan være gået en telefonsamtale med bibliotekaren forud, kan naturligvis en almindelig budtjeneste bringes i anvendelse. Denne problemstilling: bibliotekar, elev, bud vil vise sig at finde sin løsning, når virksomheden har virket en tid.

Børn og unge, der af samme grunde som tidligere anført ikke hidtil har kunnet benytte bibliotekernes bøger, bør naturligvis sikres en lignende service som de voksne, d.v.s. at også børnebibliotekaren må træde i funktion over for disse lånere. For mange børn lukker børnebiblioteket op til en rigere og rummeligere verden end den, der er almindelig tilgængelig i barnets eller den unges milieu. Der kan vel næppe tænkes noget mere uheldigt end det handicappede barn, der til sit fysiske handicap får lagt et psykisk eller intellektuelt handicap på grund af omgivelsernes begrænsning eller uforstand. Sådanne milieuskader er mere almindelige, end mange vil tro. Man behøver blot iagttage, hvad der ofte bringes børnene at læse i under længere ophold på hospitaler. Der er ingen grund til at tro, at forholdet bliver væsentlig anderledes, fordi barnet opholder sig i hjemmet. I mange tilfælde vil venner og bekendte velvilligt starte en indsamling af Anders-And blade og deslige.

Det vil være forbundet med visse vanskeligheder at trække grænsen mellem dem, der er fuldt berettiget til en sådan speciel lånerservice, og dem der evt. vil se deres fordel ved at udnytte den uden at være virkelig hæmmet. Her må man nok anvende den grundregel, der må gælde for meget socialt arbejde – Misbrug må ikke forhindre brug. Det vil væsentligst være blandt ældre og midlertidigt syge, der vil opstå disse vanskeligheder. Man vil måske af denne grund afholde sig fra at udstrække virksomheden til også at omfatte mennesker med disse handicap, men det vil næppe være rigtigt.

Dette er dog praktiske problemer, der vil blive løst, efterhånden som man gør en række erfaringer. Noget mere kompliceret vil det sikkert blive at finde frem til den gruppe af virkeligt trængende, som ikke selv, eller hvis omgivelser ikke

erkender noget behov. Der vil være mange, der ikke umiddelbart vil forstå tilbudets muligheder for lige netop dem.

Bibliotekernes opgave er ikke løst blot ved at have bøger på hylderne og åbne døre. Mange potentielle lånere, selv blandt de raske, kommer ikke af den grund alene. Den udadvendte virksomhed, bibliotekets reklame, kan få en del biblioteksfremmede til at interessere sig for biblioteksbenyttelse. Overfor de handicappede vil gælde de samme regler. Der skal gentagen orientering og oplysning til. Da denne gruppe medborgere ikke almindeligvis vil modtage de samme påvirkninger, som de raske, må også tilbud og oplysning følge andre og mere direkte veje.

Der har hidtil været skrevet om budtjeneste ved bibliotekar, bibliotekarelev, eller almindelig budpersonale, hvorfor ikke også nævne postbesørgelse som en mulighed. Men dette er ikke den eneste løsning af problemet at bringe den handicappede i forbindelse med de offentlige bogsamlinger. Der er en anden udvej, som også bør kunne komme på tale. Hvad om man bragte den gangbesværede ind mellem bøgerne i biblioteket ved specialtransport. Ved indretning af nye biblioteksbygninger bør der sørges for at dette bekvemt lader sig praktisere. Flere steder er en sådan transportorganisation for hånden. Den bringer de handicappede til studiekredse, koncerter og lignende. I princippet skulle der vel ikke være noget i vejen for med mellemrum at lave specielle låneraftener for disse mennesker, hvis man ikke hellere skulle få dem med på en almindelig låneraften for alle lånere. Fordelene for begge parter er indlysende. Biblioteket får kontaktet og orienteret flere på en gang. Hele bogbestanden er for hånden, og hele det disponible personale kan sættes på opgaven at hjælpe den enkelte med at finde de rigtige bøger. Fornemmelsen af at være ligestillet med den almindelige låner er vel også af en vis betydning. Der er to grundlæggende faktorer som denne opgave vil stille krav til, og som man vil mene mange steder ikke er for hånden: Økonomi og bibliotekarer. Det er min opfattelse, at disse to faktorer de fleste steder kan reduceres til den ene, økonomien (= mere kontor- og budpersonale). Anerkendes opgaven som en naturlig forpligtelse for bibliotekerne, vil økonomien komme – om ikke af sig selv, så dog efterhånden, som oplysninger om behov og resultater breder sig. Da hospitalsudlånene startede, var dette arbejde også et speciale, som kun få troede tilstrækkelig på. Nu er hospitalsbibliotekerne almindelig anerkendt og stort set sikret de nødvendige midler. Det vil gå på samme måde med bogen til de handicappede. Det vil blive en opgave, som man ikke vil kunne undslå sig. Hvor længe det vil vare, vil mindre bero på den almindelige træghed hos de bevilgende myndigheder, end på den tro på opgaven, bibliotekarerne kan lægge for dagen.

Ungdommens Bogmarked — successen fortsætter

Af bibliotekar *Erik Drehn-Knudsen*, Kontakttjenesten

Klubaften i ungdomsklubben: Piger med hår som garderhuer, drenge med bukser som ventilgummi. Bordtennis. Skak. Cola, is og snak. Men der er stille i forhold til det sædvanlige. Ganske vist giver fjernsynet alt hvad det har i sig, men for en tom stue.

I rummet ved siden af står nemlig – på anden aften – seks dobbeltreoler med bøger, Ungdommens Bogmarked, og mange klubmedlemmer har allerede fundet den side i den bog, de måtte afbryde ved i går aftes, og har lagt beslag på en lænestol. Andre søger, blader, ser billeder og læser hist og her, stående omkring reolerne.

Ungdommens Bogmarked er, som ovenstående snapshot fra Slagelse antyder, en fastslået succes både blandt bibliotekerne og i høj grad også blandt de unge.

I vintersæsonen 1960/61 har et udstillingssæt fra september til januar og to fra januar til april været konstant beslaglagt til det ene arrangement efter det andet, til tider så tæt, at det kneb med at få materialerne frem i tide. Fra Vraa til Maribo, fra Søllerød til Bov. Hvor mange unge der har set udstillingen vides ikke mere; den er som oftest opstillet i bibliotekernes udlånslokaler, hvor både voksne og børn lader sig fange af de farverige omslag og falder i en af bøgerne. Men overalt fortælles der om overvældende interesse, og der er brugt ca. 25.000 kataloger i de nævnte 7-8 måneder. Flere biblioteker har ladet katalogen postomdele forud for udstillingen med stor effekt.

Gang på gang må bibliotekarerne ved skranken tage imod en bunke udstillingsbøger fra ivrige lånere og bære dem tilbage til deres hylder og samtidig beklage, at disse eksemplarer ikke kan udlånes. Hver gang fremkaldes den samme reaktion af forbløffelse, når endog gamle »kunder« får at vide, at biblioteket selv har – og længe har haft – præcis de samme bøger på sine egne hylder. (Hvilket tages som et kraftigt bevis for nødvendigheden af bogudstillinger og atter bogudstillinger, til daglig og i enhver særlig anledning. . !)

Bogbestillingerne hober sig op fra den første dag til længe efter, og udstillingskatalogerne viser sig atter og atter ved senere biblioteksbesøg mere og mere lasede af brug. 200 bestillinger var resultatet af en god uges udstilling i Maribo (5000 indbyggere), og samme sted taltes 100 nyindmeldelser i samme periode, sidst på den såkaldte læsesæson.

»Adlet« i offentlig bevidsthed er Ungdommens Bogmarked blevet ved avisomtale – endog af Informations gæsteskribent! – og i højeste rangklasse ved reportage i TV's Aktuelt fra Kolding Centralbiblioteks Jazzaften i forbindelse med udstillingen.

Ungdommens Bogmarked har ført slående bevis for, at der er et behov for et biblioteksarbejde blandt unge, ikke i den billige teenage-dyrkelses ånd, men slet og ret som plaster på hidtidige forsømmelser i form af manglende orientering og imødekommenhed. Og hvad enten arbejdet blot skal bestå i oprettelsen af ungdomshylder eller ungdomskrog, eller det udvides til et effektivt samarbejde med andet ungdomsarbejde, får det ingen bedre start end med et udstillingsarrangement af denne art.

Foretagendet har iøvrigt mødt stor interesse fra ungdomsorganisationernes folk,

og det bibliotek, der påtænker at tage et arrangement, kan regne med forhåndsorientering hos mange ledere i ungdomsforeningerne. Udstillingen vistes på Dansk Ungdoms Fællesråds konference på Emdrupborg i København sidst i januar og blev der set af 4-500 ledere fra hele landet.

Som man vil vide, udlånes hele arrangementet gratis (200 bøger, 6 dobbelte reolfag à 3 skråhylder pr. side, altså ialt 36 hylder, og skilte).

Bøgerne er stillet til rådighed af forlagene og reolerne af Reska Metal Industri.

Man må normalt regne med at skulle betale transporten til næste udstillingssted og desuden det nødvendige antal kataloger (à 15 øre) og plakater (à 1 kr.); men i de sidstnævnte udgifter er det reglen, at stedlige boghandlere deltager, i erkendelse af den betydelige salgsreklame, udstillingen også giver.

Reska arbejder med et nyt reolarrangement, lige så fikst som det, der sås på årsmødet i 1960, men lettere at transportere, opstille og tage ned.

Udstillingen, og dermed katalogen, agtes omredigeret omkring nytår, således at 1962-udgaven, der omfatter bøger fra den kommende sæson, vil afløse den nuværende sidst i januar.

Det kommende efterårs tourné er forlængst planlagt, og vest for Storebælt må der meldes optaget fra 1. september til midt i februar, bortset fra to ganske korte perioder sidst i oktober og først i november, samt hele december måned. Øst for Storebælt er udstillingen, mens dette skrives, kun optaget fra 21. september til 28. november.

Man må håbe, at så mange biblioteker som muligt, store og små, vil gøre brug af dette uovertrufne middel til at komme i kontakt med et stort og hidtil »uopdyrket« publikum. De fordringer, arrangementet stiller til arbejdskraft, plads og økonomi er yderst beskedne i forhold til det udbytte, det giver.

De fleste biblioteker vil sagtens også foretrække selv at tage initiativet, fremfor at forespørgsler fra stedlige ungdomsforeninger skal komme dem i forkøbet.

Og man må opfordre til, at bestillingerne indgives så tidligt som muligt, hvis så mange ønsker som muligt skal kunne efterkommes.

Bestillinger og forespørgsler iøvrigt modtages og besvares omgående (bl.a. med det ønskede antal af en lille tryksag, der kan bruges til orientering af foreningsledere, skoler m.fl.) fra Danmarks Biblioteksforenings Kontakttjeneste, Nørre Voldgade 94, Kbh. K. BY 4305.

Roskilde biblioteks indvielse

Der var stil over den officielle indvielse af Roskildes nye bibliotek. Ankommet til den smukt beliggende »biblioteksgård« med den skønne udsigt mellem træerne ud over Roskilde Fjord ledede man over Grønnegården mod indgangen til den store foredragssal, enkel og ren i linierne. Her tog bibliotekets formand, fru *Eva Petersen* og overbibliotekar *Oluf Abitz* imod hver af de mange gæster, forinden man samledes i salen.

Der indlededes med musik. Kgl. kapelmusicus *Henrik Sachsenskjold* og pianisten *Kjell Olsson* spillede en sonate af Händel, hvorefter fru Eva Petersen på byggeudvalgets vegne overdrog bygningen til kommunen. Hun gav en oversigt over byggesagens sommetider ikke helt smertefri gang, dette faktum berørtes med let kvindehånd, så at det feststemte auditorium slet ikke fik tid eller lyst til at anlægge stramme miner, tværtimod, i dag var alt vel overstået – for 2½ mill. kr. Der lød venlige ord til to tidligere formænd, direktør *Arthur Fang,* der rejste bibliotekssagen, og kordegn *Fritz Christiansen,* under hvem byggesagen blev taget op for alvor. Borgmester *H. Løve Jørgensen* modtog bygningen med vægtige ord om bibliotekets store betydning og håbede at borgerne ville skønne på det smukke hus, der var skabt for skatteydernes penge. Efter Carl Nielsens Andante af Sonate Opus 9 talte biblioteksdirektør *E. Allerslev Jensen,* der karakteriserede bygningen som den mest monumentale biblioteksbygning i efterkrigstiden. Han mindedes afdøde bibliotekar Haralda Poulsens pionérvirke og lykønskede overbibliotekar Abitz med opgaven at få arbejdet til at fylde denne bygning, og han benyttede lejligheden til at takke ham for betydningsfuldt arbejde indenfor dansk biblioteksvæsen. Arkitekt *Ebbe Andresen* takkede for opgaven han havde fået og for det forbilledlige samarbejde med byggeudvalg og bibliotekarer. Overbibliotekar Oluf Abitz' tale var et morsomt causeri over kulturhistoriske minder fra Roskildes historie. Han sluttede med at takke sine medarbejdere for deres initiativ og medvirken til planernes nærmere udformning, der havde bidraget til den gode løsning. Med Bartoks rumænske folkedanse sluttede højtideligheden, hvorefter man nød forfriskninger i den store udlånssal. Tilstede ved indvielsen var foruden repræsentanter for by og amt fra Undervisningsministeriet fuldmægtig fru *Estrid Bjerregård,* formanden for Danmarks Biblioteksforening amtmand *R. Lassen,* overbibliotekar *Ib Magnussen,* Statsbiblioteket i Århus, rektor *Preben Kirkegaard,* Danmarks Biblioteksskole, direktør, fru *Bodil Normann,* Dansk Bibliografisk Kontor, bogbindermester *Edv. Petersen,* Indbindingscentralen, overbibliotekar *Torben Glahn,* Flensborg og en række af de sjællandske centralbibliotekarer.

Roskilde Dagblad, der under byggesagens gang har kritiseret byggeriet for at være for dyrt, bragte til dagen en ledende artikel, der udtrykte glæde over det meget smukke resultat og fandt, at både formand og overbibliotekar med rette kunne være stolte og glade. Alle danske biblioteksfolk vil sikkert glæde sig med dem over den gamle kulturbys biblioteksgård, omgivet af de gamle kulturminder, men også med muligheder for at yde en tidens gerning og samle borgerne om bogen som det, der altid må blive det centrale trods nye nok så inciterende meddelelsesmidler. – En beskrivelse af bygningen vil fremkomme.

STATISTIK OVER BOG-

Biblioteker med
(folke- og
Centralbiblioteker

1960/61

	Indbyggere pr. 1/4 60*)	Bogkonto	Bogkonto pr. indbg.	Lønkonto	Lønkonto pr. indbg.	Antal udlån**)	Antal udlån pr. indbg.
Ballerup	18.753	92.558	4,94	120.574	6,43	135.589	7,23
Birkerød	14.255	70.799[1])	4,97	127.170	8,92	145.984	10,24
Bjerringbro	5.478	8.476	1,55	13.608	2,48	14.379	2,62
Bov	6.426	28.428	4,42	20.337	3,16	30.128	4,69
Brøndbyerne	19.279	103.943	5,39	124.208	6,44	136.342	7,07
Brønderslev	9.391	46.343	4,93	42.592	4,54	96.831	10,31
Dragør	4.043	22.559	5,58	34.287	8,48	28.694	7,10
Fredericia	29.789	84.501	2,84	160.247	5,38	205.633	6,90
Frederiksberg	114.951	437.806	3,81	1.203.488	10,47	1.051.875	9,15
Frederikshavn	22.275	38.431	1,73	146.339	6,57	95.224	4,27
Frederikssund (m. Oppe Sundby)	7.165	22.040	3,08	37.563	5,24	40.144	5,60
Frederiksværk (m. Kregme-Vinderød)	8.523	31.985	3,75	37.388	4,39	53.478	6,27
Fåborg	5.147	20.100	3,91	34.024	6,61	51.988	10,10
Gladsaxe	63.802	222.126	3,48	347.653	5,45	284.959	4,47
Glostrup	20.925	81.610[2])	3,90	120.726	5,77	149.421	7,15
Grenå	8.968	30.581	3,41	45.119	5,03	59.766	6,67
Grindsted	7.330	33.739	4,60	27.041	3,69	57.760	7,88
Hadsten	2.565	13.633	5,32	8.300	3,24	28.864	11,25
Hadsund	4.405	13.985	3,17	25.798	5,86	33.990	7,72
Haslev	6.723	47.873	7,12	53.483	7,91	78.707	11,71
Herlev	21.011	125.033	5,95	180.950	8,61	186.515	9,11
Herning	24.562	104.994	4,27	176.290	7,18	205,630	8,37
Hillerød (m. Frederiksborg slotssogn)	17.580	82.141[1])	4,67	191.835	10,91	218.131	12,41
Hvidovre	37.562	198.287	5,28	333.370	8,88	244.138	6,50
Hørsholm	12.051	62.090[1])	5,15	127.549	10,58	163.530	13,57
Kjellerup	3.038	15.239	5,02	12.320	4,06	25.935	8,54
Korsør	14.158	43.007	3,04	54.548	3,85	102.915	7,27
København	727.838	1.744.907	2,40	4.521.907	6,21	4.321.728	5,94
Lyngby	63.041	521.598	8,27	687.009	10,90	643.144	10,20
Løgstør	3.398	11.923	3,51	25.328	7,45	23.865	7,02
Maribo	5.575	27.697	4,97	64.628	11,59	53.721	9,64
Middelfart	8.815	30.930	3,51	72.883	8,27	82.230	9,33

OG LØNNINGSKONTI

heltidsbeskæftigede bibliotekarer
børnebiblioteker)
ikke medtaget

1960/61

	Ind-byggere pr. 1/4 60*)	Bog-konto	Bog-konto pr. indbg.	Løn-konto	Løn-konto pr. indbg.	Antal udlån**)	Antal udlån pr. indbg.
Niløse-Stenlille	2.454	9.717	3,96	14.327	5,84	20.632	8,41
Nyborg..............	11.677	33.146	2,84	73.239	6,27	87.593	7,50
Nykøbing M.	9.324	32.912	3,53	30.215	3,24	64.093	6,87
Nørresundby (m. Sundby-Hvorup) .	22.264	75.775	3,41	108.473	4,87	112.204	5,04
Odder...............	6.920	25.445	3,68	45.792	6,62	68.131	9,85
Ribe	7.822	25.957	3,32	34.097	4,36	40.866	5,22
Ringkøbing (m. Rindum)	5.692	28.968	5,09	40.440	7,10	45.592	8,01
Ringsted (m. Benløse og Ringsted Landsogn)	12.239	38.102	3,11	70.823	5,79	99.602	8,14
Rødby (m. Nebbelunde-Sædinge og Ringsebølle)	4.763	12.777	2,68	29.408	6,17	26.237	5,51
Rødovre.............	37.596	167.891	4,47	371.443	9,88	379.060	10,08
Samsø...............	5.559	9.318	1,68	22.986	4,13	28.676	5,16
Saxkjøbing (m. Saxkjøbing Landsogn)......	4.607	13.835	3,00	27.097	5,88	28.164	6,11
Skagen	10.313	23.807	2,31	25.001	2,42	55.387	5,37
Skanderborg (m. Skanderup-Stilling) ..	8.692	16.038	1,85	26.768	3,08	42.436	4,88
Skjern...............	5.322	36.489	6,86	42.810	8,04	58.956	11,08
Stege (m. det øvrige Møn)	8.973	16.899	1,88	53.469	5,96	48.596	5,42
Store Heddinge........	2.113	8.217	3,89	21.822	10,33	24.084	11,40
Struer	8.275	41.120	4,97	50.526	6,11	76.958	9,30
Søllerød	25.525	168.294	6,59	340.889	13,36	289.172	11,33
Tikøb	14.143	64.834	5,42	67.123	4,75	70.789	5,01
Tårnby..............	41.811	197.305	4,72	242.903	5,81	300.881	9,28
Tåstrup	12.551	27.664	2,20	50.562	5,97	37.024	2,95
Varde	9.492	34.448	3,63	36.058	3,80	62.637	6,60
Vejen	5.345	18.241	3,41	28.150	5,27	38.120	7,13
Vejlby-Risskov	11.952	57.105	4,77	53.370	4,47	95.473	7,99
Viby	14.785	56.504	3,82	93.305	6,31	115.717	7,83
Vordingborg	11.865	68.096	5,74	152.043	12,81	160.983	8,64
Værløse	7.604	30.565	4,02	36.030	4,74	55.746	7,33
Åby.................	10.650	44.972	4,22	47.241	4,44	73.812	6,93

*) Registerbefolkning iflg. Kommunal Aarbog
¹) ÷ bogkøb til kasernebibliotek
²) ÷ bogkøb til amtssygehus
Gennemsnitlig bogkonto pr. indbygger: 4,08
Gennemsnitlig lønkonto pr. indbygger: 6,43
Gennemsnitligt antal udlån pr. indbygger: 7,72

**) Tallet omfatter også udlån til sygehuse, kaserner, alderdomshjem o. lign.

Kontakttjenesten

Bibliotekar *Bo Bjerge Hansen,* p.t. Nordsjællandske CF-kolonne, har sendt os følgende indlæg:

Da undertegnede modtog det første nummer af »Biblioteks-Kontakt«, blev jeg grebet af begejstring. Endelig noget nyt i biblioteksverdenens stilleben! Omsider et bevis på, at den danske bibliotekarstand ikke udelukkende består af folk, af hvem man har det indtryk, at deres vigtigste opgave er at diskutere diverse former for udlånsnotering og å'ets placering i alfabetet!

Det var derfor som at få en våd klud i ansigtet at læse hr. Gynther Hansens anmeldelse i B.V. 1961, s. 212 f. Så skarpt kritiseres bladet, at man nødvendigvis må tage til genmæle.

Det er især tonen i bladet, som hr. Gynther Hansen ikke kan goutere. Den minder ham om gymnasiebladets krampagtige forsøg på at være morsom og frisk.

Undertegnede, der engang sad i en skolebladsredaktion, husker tydeligt, hvad det ville sige at skulle fylde hvert nummer af bladet med stof, som kunne falde i abonnenternes smag. Det kom meget ofte til at virke anstrengt. For at undgå dette, averterede man uafbrudt for at få læserne til at komme med indlæg.

Og der kom indlæg! – Negative indlæg, sure indlæg, kværulerende indlæg, illoyale indlæg, reaktionære indlæg o.s.v. næsten altid rettet mod redaktionen, skrevet af personer, der af mangel på skabende evne og selvkritik, måtte nøjes med at kritisere hvad andre i den bedste hensigt med megen møje og besvær havde lavet.

Hr. Gynther Hansens anmeldelse minder i uhyggelig grad om disse indlæg, som vi i redaktionen var meget kede af, idet de fik bladet til mere at ligne »Informations«s læserbrevkasse end et skoleblad.

Jeg har ledt med lys og lygte i anmeldelsen for at finde bare et lille gran af positiv indstilling til kontaktbladet, ja, til Kontakttjenesten i det hele taget. Ganske vist er det ikke tænkeligt, at dette angreb på nogen måde kan slå »Biblioteks-Kontakt«s skabere af pinden. Men anmeldelsen er lidet inspirerende, og det kan Kontakttjenesten ikke være tjent med!

Hr. Gynther Hansen skyder efter min mening helt ved siden af, når han siger, »at vi i alt for høj grad improviserer og derfor tit skyder blindt ud i luften«, fordi vi kender for lidt til reklamens magt.

Lad os dog for alt i verden undgå, at bibliotekernes public relation bliver afhængig af reklamens kolde, beregnende teknik, således som man kender den fra det merkantile liv. Vi skal fortsat improvisere, sålænge det er muligt.

M E D D E L E L S E R

DANMARKS BIBLIOTEKSFORENING

Foreløbigt program

for Danmarks Biblioteksforenings årsmøde i Nykøbing F.

i dagene 20–21. oktober 1961.

Mødested: Hotel Baltic.

Fredag den 20. oktober

9,30: Mødet åbnes af Danmarks Biblioteksforenings formand, kammerherre *R. Lassen.*
Formanden aflægger beretning for biblioteksforeningen.
Rigsbibliotekar *Palle Birkelund* aflægger beretning for de videnskabelige og faglige biblioteker.
Biblioteksdirektør *E. Allerslev Jensen* aflægger beretning for folke- og børnebibliotekerne.
Diskussion af de aflagte beretninger.
Kassereren, skoleinspektør *Jørgen Jensen,* forelægger regnskabet 1960/61.

13,00: Frokost på Hotel Baltic.

14,30: Gruppemøder.

19,00: Middag på Hotel Baltic.
Efter middagen vil hotellets restaurant med musik være reserveret mødedeltagerne.

Lørdag den 21. oktober

10,00: Rektor, dr.phil. *Per Krarup,* Det danske Akademi, Rom, taler om »Enheden i europæisk kultur«.
Mødet afsluttes.

11,45: Frokost på Hotel Baltic.
Under forudsætning af tilstrækkelig tilslutning vil der blive arrangeret en bustur lørdag eftermiddag kl. 14–17 til Næsgård Agerbrugsskole og Corselitze. Pris 5 kr. pr. deltager.
Oplysninger om *særmøder,* som påtænkes afholdt, bedes snarest muligt tilstillet foreningens kontor.

Hovedbestyrelsesmøde

Danmarks biblioteksforening afholdt hovedbestyrelsesmøde i København den 19. august 1961.

I mødet behandledes bl.a.:

1) Årsmødet i Nykøbing F. 20.-21. oktober 1961. Program for mødet vedtoges.

2) Et af biblioteksdirektør *E. Allerslev Jensen* til Undervisningsministeriet indbragt forslag, hvorefter *Den permanente Komité vedrørende Statsbibliotekets forhold til folkebibliotekerne* omdannes til et *samarbejdsudvalg* mellem Statsbiblioteket og folkebibliotekerne, medens komiteens hidtidige opgave, varetagelse ved sagkyndig bistand af Statsbibliotekets boganskaffelser, bortfalder. Samarbejdsudvalget foreslås sammensat af et ligeligt antal repræsentanter for Statsbiblioteket og for folkebibliotekerne. – Forslaget er eenstemmigt vedtaget af komiteen og anbefalet af Statsbiblioteket. – Hovedbestyrelsen vedtog ligeledes at anbefale forslaget.

3) Et andragende fra *Katalogiseringsudvalget* om tilskud til deltagelse i en International Conference on Cataloguing Principles i Paris 9.–18. oktober 1961. – Andragendet bevilgedes.

4) Det vedtoges at nedsætte et udvalg til forberedelse af en *revision af Danmarks Biblioteksforenings vedtægter.*

R. L.

GRUPPEMØDER

Gruppe A afholder møde og generalforsamling fredag den 20. oktober kl. 14.30 på Centralbiblioteket, Nykøbing F.

Lederen af rationaliseringsundersøgelsen ved svenske folkebiblioteker, bibliotekar *Bengt Holmström,* Malmö, taler om

Hvorfor rationalisere?

og bibliotekar *Henning Gimbel* vil orientere om den netop påbegyndte tilsvarende danske arbejdsundersøgelse.

Dagsorden for generalforsamlingen: 1. Valg af dirigent, 2. Beretning, 3. Regnskab og fastsættelse af kontingent, 4. Forslag, 5. Valg af a. næstformand, b. 2 bestyrelsesmedlemmer og 2 suppleanter, c. 2 medlemmer til hovedbestyrelsen, d. 1 medlem til biblioteksrådet.

Eventuelle forslag fra medlemmerne må *inden 6. oktober* være tilsendt formanden, folketingsmedlem R. Lysholt Hansen, Gl. Toldbod 16, Nykøbing F.

Deltager biblioteksbestyrelsens formand ikke selv i generalforsamlingen, men et af de øvrige medlemmer, må fuldmagt fra formanden foreligge.

Frode Jensen

Gruppe B: Fredag d. 20. okt. kl. 14: Bibliotekskonsulent *Aase Bredsdorff* taler om børne- og skolebiblioteker. Gruppe F indbydes venligst til at overvære foredraget og deltage i en eventuel forhandling. Derefter generalforsamling. Dagsorden: 1. Beretning. 2. Regnskab. 3. Fastsættelse af gruppekontingent. 4. Eventuelt.

Jørgen Jensen

Gruppe F (Danmarks Sognebibliotekarforening) afholder generalforsamling lørdag den 21. oktober kl. 8.30 med følgende dagsorden: 1. Valg af dirigent 2. Beretning 3. Regnskab 4. Fastsættelse af kontingent 5. Valg 6. Indkomne forslag 7. Eventuelt. I følge vedtægterne afgår i år et af bestyrelsesmedlemmerne efter lodtrækning.

Jørgen Hamre

Hvorfor er *De* ikke medlem?

Danmarks Sognebibliotekarforening har på Danmarks Biblioteksskoles grundkurser i Nykøbing F. og Århus holdt to oplysningsmøder for kursisterne om foreningens virke. I Nykøbing F. deltog 25 kursister, i Århus 32. Henholdsvis 20 og 22 af mødedeltagerne meldte sig ind. Det er naturligvis et meget opmuntrende resultat for foreningens medlemmer og bestyrelse, og det er vel nok det bedste resultat, vi til dato har fra disse kursusmøder.

Danmarks Sognebibliotekarforening er en ny forening og har ikke mange penge at arbejde med. Vi appellerer endnu engang til samtlige sognebibliotekarer: Hvis De ikke kender foreningen, så finder De dens vedtægter i Bogens Verden 1960, side 499. Hvis disse vedtægter ikke er Dem grundlag nok for indmeldelse, så skriv til bestyrelsen om yderligere oplysning. Hvis vedtægterne er Dem tilstrækkelig basis, så indmeld Dem med det samme. Foreningens adresse er: Danmarks Sognebibliotekarforening, Gørlev Sjælland. Foreningen står åben for *alle* deltidsbeskæftigede bibliotekarer.

p.f.v.

Lauge Elkjær	*Kirsti Bjarne*	*Jørgen Hamre*
Vitved	Vrå	Gørlev Sj.

STATENS BIBLIOTEKSTILSYN

Revision af lokalevurderingsreglerne

Undervisningsministeriet har den 31. maj 1961 nedsat et udvalg med den opgave at udarbejde forslag til nye regler for vurderingen af bibliotekslokaler som stilles gratis til rådighed. Udvalgets sammensætning er følgende:

Biblioteksdirektør *E. Allerslev Jensen* (formand)

Rektor *G. Buchreitz,* Åbenrå
Overbibliotekar *V. Nedergaard Pedersen,* Holstebro
Amtskolekonsulent *J. Ingemann Petersen,* Præstø
Stadsbibliotekar *Carl Thomsen,* København
} Biblioteksrådet

Forstander *J. C. Ravn,* Silkeborg, Den Danske Købstadforening

Folketingsmand *Alfred Bøgh,* Nysum, Arden, Amtsrådsforeningen i Danmark

Sognerådsformand, folketingsmand *Aage Knudsen,* Odder, Foreningen »Bymæssige Kommuner«

Sognerådsformand *A. Daugaard,* Houlbjerg pr. Laurbjerg, De Samvirkende Sognerådsforeninger i Danmark

Bibliotekskonsulent *Sven Plovgaard*

Fuldmægtig *Erik Harder,* Indenrigsministeriet

Fuldmægtig *Tage G. Sørensen,* Boligministeriet

Fuldmægtig *Estrid Bjerregård,* Undervisningsministeriet.

Udvalgets sekretær er sekretær *E. Jeppesen,* Undervisningsministeriet.

Biblioteksrådsmøde

Biblioteksrådet holdt møde d. 18. maj. Af de emner, der behandledes kan kort nævnes:

Ministeriet har ikke kunnet imødekomme ansøgningen om at der ydes statstilskud til indkøb af *audio-visuelt materiale* for så vidt angår musikplader, medens sprog- og litterære plader vil falde ind under formålsparagraffen. Udgifter til audio-visuelle installationer kan derfor afkaste statstilskud.

Udvalget til revision af de gældende regler for *lokalevurdering* er nu nedsat og kan påbegynde arbejdet.

Bibliotekstilsynet har haft kontakt med *kommunallovkommissionen* hvis arbejde med at ændre den nuværende kommuneinddeling kan få stor betydning for organisationen af biblioteksvæsenet på landet. Tilsynet har derefter i en skrivelse orienteret kommissionen om sit syn på de større kommunale og biblioteksmæssige enheder.

Der er nedsat et udvalg der skal udarbejde forslag til et regulativ vedr. *aflønning af deltidsbeskæftigede bibliotekarer*. Det rummer repræsentanter for grupperne B og F, centralbibliotekerne og tilsynet.

Man var enig om at bibliotekarforeningen bør være repræsenteret i et af de nylig nedsatte *erhvervsvejledningsråds* underudvalg.

Det af tilsynet udarbejdede *budget* for finanslovforslaget 1962-63 (21.7 mill. kr.) toges til efterretning.

Man drøftede indgående muligheden for at give *oplysningskontoret* selvstændig status idet udgifterne til dets drift tynger uforholdsmæssigt på de 2½ %.

Endvidere drøftedes det endelige af tilsynet udarbejdede skema til brug for centralbibliotekernes *redegørelse for oplandsvirksomhedens økonomi*. Skemaets nuværende form tiltrådtes af rådet, men vil blive drøftet yderligere på årets centralbibliotekarmøde.

Endelig oplystes det, at skolebiblioteks-konsulent *Johs. Nielsen* og børnebibliotekskonsulent *Aase Bredsdorff* for tiden indbyrdes drøfter formen for deres samarbejde og afgrænsningen af deres arbejdsområder.

Dansk Forfatterfond

Dansk Forfatterfond foretog i juni fordelingen af vederlaget til danske forfattere for finansåret 1960/61. Til rådighed var ca. 680.000 kr.

Det antal bind, der ifølge opgørelserne kom i betragtning, var 2.005.965, fordelt på 1122 forfatternavne. Vederlaget blev herefter 34 øre pr. bind. 21 forfattere var repræsenteret med over 15.000 bd. i bibliotekerne landet over.

I rækkefølgen er de tre første navne uændret: A. Chr. Westergaard, Estrid Ott og Sigurd Elkjær. På fjerdepladsen har Robert Fisker placeret sig og dermed ved sit store exemplartal i børnebibliotekerne overfløjet Nexø og Johs. V. Jensen, der står på 5. og 6. pladsen.

ARBEJDSMARKEN

Nye bevillinger og tilskud. I *Århus* Byråds møde den 6. juli vedtoges en bevilling på 200.000 kr. til detailprojektering af udvidelsen af hovedbiblioteket i Mølleparken. Selve udvidelsen er anslået at ville koste omkring 2,2 mill. kr. – *Varde* Byråd har i sit møde 1. august bevilget 8000 kr. ekstraordinært til forøgelse af lønningskonto og bogkonto. Kommunens tilskud vil i 1961-62 blive ca. 46.000 kr. mod 33.257 kr. i 1960-61.

Vejlby-Risskov kommune indvier sit nye bibliotek. D. 14. juni kunne Vejlby-Risskov kommune officielt indvie det nye kommunebibliotek, der allerede var taget i brug. Sognerådsformand, civilingeniør *O. Kier* bød velkommen, Vejlby skoles børnekor sang danske sange og derefter talte biblioteksudvalgets formand, *Rigmor Mortensen.* Hun redegjorde for, hvad man vidste om bibliotekets start i 1871, støttet af den stedlige jagtforening. I 1909 var der 54 lånere og 650 bd. Det nye hus er projekteret til at rumme 31.000 bd. i udlån og 25.000 bd. i magasin. Man råder i dag over 23.500 bd. Biblioteksdirektør *E. Allerslev Jensen* fremhævede kommunens evne til at følge udviklingen, også på det kulturelle område, og priste de nye bibliotekslokaler for deres uhøjtidelige præg. Vi sætter store forventninger til arbejdet i disse rammer. Overbibliotekar *Ib Magnussen* lykønskede på biblioteksforeningens vegne. Fra forstadssammenslutningen modtog biblioteket en smuk boggave, der blev overrakt af sognerådsformand *Arne Pedersen,* Viby. Også fra det stedlige skolevæsen kom der en gave, overrakt af skoleinspektør *Grue Sørensen.* Vi vil bringe en beskrivelse af det nye bibliotek i efterårets løb.

Helsingør får offentligt børnebibliotek. Helsingør centralbibliotek, der bor i en usædvanlig historisk ramme i det gamle Karmeliterhus, men ellers har over alle grænser slette lokaleforhold, ser nu et lille lyspunkt i beslutningen om at indrette den tidligere tjenestebolig til offentligt børnebibliotek, der i to rum vil kunne frembyde 4000 bd. På børnenes vegne bør man glæde sig, men er der dog slet ikke byggeplaner i sigte i disse velstandsår?

Viborg centralbiblioteks byggeplaner. Til efteråret tages det første spadestik til en ny centralbiblioteksbygning i Viborg til afløsning af den nuværende, der var gymnastiksal for latinskolen og indrettedes til bibliotek i 1928. Det nye projekt er udarbejdet af arkitekt *J. M. Danielsen,* og grunden ligger på hjørnet af Vesterbrogade og Villavej. Det beregnes at skulle koste knap to millioner kr. og kunne stå færdigt omkring 1. oktober 1963. I planlægningen er der lagt vægt på en nær kontakt mellem bibliotekets forskellige afdelinger, børnebiblioteket således lige op ad voksenafdelingen med fælles ekspedition. Der skulle kunne blive plads til over 80.000 bd. på et areal af 1700 m^2. Bygningen bliver i ét plan, dog er der knyttet en tilbygning på to etager til, rummende skolecentral og studiekredslokaler. Der skal også indrettes studieceller med læseapparat til mikrofilm.

Nakskov centralbibliotek er i pladsnød. Nakskov centralbibliotek, der fik sin nuværende bygning i 1939, er i pladsnød. Bogbestanden er vokset til 50.000 bd., og udlånet er siden bygningens indvielse tredoblet. Der er også meget dårlige kontor-

forhold; de 64 m² man nu råder over dertil, ligger for det mestes vedkommende dårligt, og der var brug for 160 m². Et forslag om at få udarbejdet et skitseprojekt til udvidelse af biblioteket nød ikke fremme ved anden behandling af byrådets budget. Der er også i forskellige kredse i byen ønske om en foredrags- og udstillingssal til biblioteket, og måske det kunne blive en løftestang for bibliotekets berettigede udvidelsesønsker.

Randers kommunale børnebibliotek i nye lokaler. Randers kommunale børnebibliotek har indtil nu haft til huse på Fabersvejens skole, men da denne nu er solgt til et forbund af oplandskommuner, blev en flytning af børnebiblioteket nødvendig. Det lykkedes i den indre by at finde lokaler, der var store nok til at rumme både børnebiblioteket og centralbibliotekets magasiner. Herved har man slået to fluer med ét smæk. Børnebiblioteket har fået et udmærket udlånslokale, en lille læsesal og som noget helt nyt, kontorlokaler, hvilket var meget påkrævet. Centralbiblioteket har ved flytningen af magasinerne fået indrettet endnu et arbejdskontor, hvilket i høj grad var tiltrængt. Set under ét må den nuværende ordning betragtes som en udmærket nødløsning, en station på vejen til den endelige ordning af biblioteksforholdene i Randers.

Frederiksberg Kommunebiblioteker har planer om ungdomsbibliotek. Stadsbibliotekar *Johs. Lehm Laursen,* Frederiksberg, har til pressen udtalt, at der arbejdes med planer om et ungdomsbibliotek i hovedbiblioteket på Solbjergvej. Man håber at kunne sætte det i gang til nytår 1962.

Sorø Amts Fællesbogsamling foreslås ophævet. På generalforsamlingen i Fællesbogsamlingen for Sorø Amt i juni vedtog man enstemmigt at ophæve fællesbogsamlingen med tilbagevirkende kraft fra 31. marts 1961. Ophævelsen skal dog bekræftes på en ekstraordinær generalforsamling i oktober. Fællesbogsamlingens 6000 bd. overføres til centralbibliotekets oplandsafdeling, således at sognebibliotekerne nu kan låne dem helt uden udgift. Foreningsarbejdet overtages af amtskredsen under Danmarks Biblioteksforening. I beretningen sagde formanden, førstelærer *A. M. Rasmussen* bl.a., at udlånet fra bogbilen var dalende, væsentligst fordi sognebibliotekerne nu var så velforsynede, at de fortrinsvis supplerede gennem enkeltrekvisitioner, der var i stor stigning. Såvel formanden som førstelærer *G. Kæstel,* Høm, gik stærkt ind for med tiden at få den faguddannede bibliotekar ud i landkommunen.

Fra årsberetningerne. Odense centralbiblioteks beretning er en publikation på 22 tekstsider og to billedsider. Den giver et indtryk af bibliotekets mangfoldige virke lige fra det almindelige udlåns- og læsesalsarbejde – udlånstallet nærmer sig stærkt millionen – til de mere specielle grene af arbejdet. Billederne er bl.a. fra det nye Handelsbibliotek på Tietgenskolen og fra børnebibliotekets H. C. Andersenfest. Foredragssalen i Kronprinsensgade har været udlejet næsten 100 gange i løbet af året (mod 69 gange i fjor). Der har været litteraturaftener og teaterorienteringer. Der har været arrangeret udstillinger både i og udenfor huset, helt til Taasinge nåede man med bogudstilling til en håndværkeraften. – *Hørsholms* årsberetning har beskæftiget sig med 5-årsperioden siden indflytningen i den nye bygning. I denne periode er udlånstallet steget 40 %, lånertallet 35 % (befolkningen 20 %) og bogkontoen 33 %. Det er udlånet til de voksne, der er steget mest – 51 % – børnenes »kun« 37,5 %, men det tydes som en virkning af den åbne forbindelse mellem bibliotekets afdelinger. Udlånet af udenlandsk skønlitteratur er steget fra 3 til 8 % af det samlede udlån, de specielle bogøn-

sker steget fra 1251 til 2144. – *Rødovre* kommunebibliotek kan melde om en stigning på 11 % til 379.060 bd., til voksne alene 8 %, til børn 16,1 %. Lånertallet er steget med 10,8 %, læsesalsbesøget med 12%. Kun børnenes læsesalsbesøg er gået tilbage (21,9%).

Kolding centralbiblioteks udlån stiger. I April og maj udviste Kolding centralbiblioteks udlån en stigning på henholdsvis 16.91 % og 39.9 %. Biblioteket regner med, at stigningen er en direkte følge af en systematisk opbygning af bogbestanden gennem de sidste år – samt »de store årgange«s oprykning i de voksnes rækker. Hovedbørnebibliotekets udlån steg i maj med 12.2 %. – Der er ingen tvivl om, at man skal hæfte sig ved, at stigningen i udlånstal falder sammen med en forøgelse og systematisk opbygning af bogbestanden. Biblioteket må have et tilbud at give – der må være noget at gå efter, som kan fange interessen, og vi har sikkert med den ændrede indstilling overfor faglitteraturen mange chancer, hvis vi kan dække en vakt interesse bogligt ind.

De travle oplandsafdelinger. I *Hjørring* centralbiblioteks kontaktblad ser vi, at oplandsafdelingen i den forløbne vinter har katalogiseret 14.539 bd. Vi kan ikke vide, om ikke andre oplandsafdelinger er oppe på en lignende præstation, men har blot villet nævne tallet for at pege på, at her presser det på, og med den kommende opbygning af skolebibliotekerne bliver arbejdsbyrden ikke mindre. Der er brug for arbejdskraft – bibliotekarer, som endnu i nogen grad er mangelvare, og kontorister – hvis bibliotekerne skal klare opgaverne.

Fra Det Kgl. Bibliotek. Udstillingerne var i begyndelsen af juni helliget bogtrykkerslægterne Godiche, Høpffner og Schultz i anledning af J. H. Schultz – firmaets 300 års jubilæum. Derefter fremlagdes den sædvanlige sommerudstilling af bibliotekets store klenodier. Mon ikke de norrøne skindbøger som Flatøbogen, håndskrifter af den ældre og yngre Edda, og Njals Saga netop i år er blevet studeret med særlig opmærksomhed, fordi vi ikke tør sige, hvor længe de er i vort nationalbiblioteks eje. Også store udenlandske ting lå fremme i montrerne: Førsteudgaven af Dantes Guddommelige Komedie, Gutenbergbibelen og et udvalg af franske og italienske »gyldne bøger«. Kort- og Billedafdelingen udstillede et morsomt udvalg af folkelig grafik i form af de såkaldte Kistebreve og Kistebilleder.

Nyt hovedbibliotek for psykologi. Københavns Universitets psykologiske laboratoriums bibliotek, der som bekendt har fungeret som hovedbibliotek for alm. psykologi siden ca. 1930 (jfr. Bogens Verden, 1954, 36, 72-74 og 131-134) har på grund af den voldsomme stigning i mængden af udkommende psykologisk litteratur i forbindelse med laboratoriets i forhold hertil beskedne annuum i de senere år følt stigende vanskeligheder ved at imødekomme de krav om anskaffelser, som med rimelighed vil kunne stilles til fagets *hoved*bibliotek.. Det har derfor ønsket at blive aflastet for denne forpligtelse, og efter forhandlinger med rigsbibliotekaren er den nu blevet overtaget af Det Kgl. Bibliotek, som altså herefter er landets hovedbibliotek for alm. psykologi.

Popularisering af videnskaben. Det svenske organ for selskabet »Bibliotekens Vänner«, »Läste Ni« har i sit nr. 3, 1961, nogle velskrevne små opsatser om arbejdet inden for forskellige videnskaber. Helt spændende formes det af Gösta Säflund om arkæologiske udgravninger i Grækenland, men også Alvar Ellegårds

bemærkninger om sprogvidenskaben og især Anne-Marie Thunbergs om teologien fortjener i al deres korthed opmærksomhed. Hertil føjes bibliotekar Niels Palmborgs fine causeri over videnskabsmændenes færden på det videnskabelige bibliotek. Iøvrigt starter til efteråret Bibliotekstjänsts nye populærvidenskabelige serie Tema. Bøgerne vil koste ca. 12 kr. i boghandelen, i klubabonnement 25 % mindre. De første 6 bind vil behandle emner som Læseterapi, ved den svenske »radiodoktor«, Datamaskiner, herunder oversættelsesmaskiner, Menneskets oprindelse, Kunsthistorisk metodik, Naturfredning og Alderdomsproblemer. Vi skal senere omtale disse bøger i anmeldelsesafdelingen.

Tre finske biblioteker fylder 100 år. I det finske bibliotekstidsskrift Kirjastolehti 1961, nr. 5, der iøvrigt er præget af glæden over vedtagelsen af den nye bibliotekslov, kan man læse om tre jubilæer. Folkebibliotekerne i Tampere (Tammerfors), Hämeenlinna (Tavastehus) og Porvoo (Borgå) har alle i april måned passeret 100-året for deres oprettelse, og store festligheder har været holdt i denne anledning. I Tampere var undervisningsminister *Heikki Hosia* til stede og talte om bogens betydning.

USAs bibliotekers trykte kort. Council of Library Resources har i maj bevilget penge til en større undersøgelse af kortreproduktionsmetoder i de amerikanske biblioteker. Selv om de to største leverandører af trykte katalogkort: Library of Congress og Wilson Company hver sælger over 30 mill. kort om året, regner man med, at behovet i bibliotekerne løber op til noget i retning af 100 mill. kort om året. Bibliotekerne må derfor i nogen grad selv fremstille kort, og det er metoderne herfor, der nu vil blive nærmere undersøgt.

Bibliotekspropaganda og storpolitik. Den amerikanske biblioteksforenings Bulletin har på juninummerets omslag med store typer et citat, der er egnet til at vække til eftertanke just nu. Det var den ledende mand i Texas' National Library Week, *J. Frank Dobie,* der i San Antonio Public Librarys personaleblad kom med udtalelsen, som han, lidt nødtvunget, erkendte, var hans egne tanker om spørgsmålet, ikke citat af andre. Det lød sådan: »I den senere tid er der nogle mennesker, der synes at den væsentligste grund til at gå ind for biblioteker og læsning er at sætte USA i stand til at hamle op med russerne i sputniks. Det finder jeg sølle og helt ved siden af. Bøger, og følgelig også biblioteker, rummer det nedarvede vid, den visdom, den humor, det liv, essensen af alt det, der i århundreder er tænkt og skabt af mennesket. Hvad der er overleveret os af udødeligt i den menneskelige race, finder vi i bøger. Den væsentlige årsag til at læse bøger og sætte pris på biblioteker er, at man kan gøre livet rigere, at man kan tænke klarere, elske skønnere og bruge sputniks klogere, når vi får dem.«

Personalia. Afsked. Afdelingsbibliotekar *Karen Neumann,* Københavns kommunebiblioteker har taget sin afsked på grund af alder. Dermed er atter en af Jens Aarsbos nære medarbejdere overgået i pensionisternes rækker. Hun begyndte i Vejle som elev hos Hvenegaard-Lassen i centralbibliotekernes pionertid, tog amerikansk bibliotekseksamen i 1917, men det blev – som leder af indkøbsafdelingen – hovedstadsbibliotekets bogbestand på Nikolaj og i årene på Kultorvet, hun derefter kom til at være med til at opbygge. I 1921-22 var hun med orlov bibliotekar ved Folkenes Forbunds bibliotek i Genève.

60 år. Overbibliotekar *Otto Esben-Petersen* fyldte den 23. juli 60 år. Han var kun 24 år, da han i 1925 blev leder af biblioteket i Fredericia. I 1933 blev han Carl Thomsens efterfølger i Esbjerg og i 1942 chef for Det nordjyske Landsbibliotek i Aalborg. Her fik hans evner

til at opbygge en stor organisation lov til helt at udfolde sig i et filialsystem for hele Stor-Aalborg, der stadig – nu ganske automatisk fra kommunens side – følges op, når nye kvarterer planlægges. I oplandet gør også hans sans for forhandlingens sikre afvikling sig gældende, og kollegernes tillid vandt han forlængst i et livligt virke i de biblioteksfaglige sammenslutninger. I byens foreningsliv er det navnlig kunstforening og museum, der har nydt godt af hans omhyggelige arbejde, og endelig skal specielt nævnes hans virke siden 1929 for Folkebibliotekernes udenlandske Vandrebogsamling.

Svensk 5. majlegat til nybagt bibliotekar. Bibliotekar *Karen Bendtsen,* skolen 1960/61 fik af den svenske 5. maj-fond tildelt et studielegat til biblioteksstudier i Sverige.

Bibliotekar ved Det Kgl. Bibliotek *Tue Gad* fik den 9. juni den filosofiske doktorgrad konfereret af det filosofiske fakultet ved Københavns Universitet.

Lektor ved Danmarks Biblioteksskole, dr. phil. *Mogens Blegvad,* der for tiden er forskningsstipendiat, er fra 1. september 1961 udnævnt til lektor i filosofi ved Københavns Universitet.

Ansættelser.

Det Kgl. Bibliotek og Universitetsbiblioteket. Cand. mag. *Søren Uhrenholdt* og cand. polit. *Knud Erik Svendsen* er udnævnt til førstebibliotekarer fra 1. april 1961 at regne. Mag. scient. *Edith Kläning* er udnævnt til bibliotekar og biblioteksassistent af 1. grad. *Oda Monsrud* er ansat som bibliotekar i 15. lønningsklasse med tjeneste ved Rigshospitalets medicinsk-kirurgiske Bibliotek. Frk. *Karen Jacobsen* er ansat som biblioteksassistent af 2. grad fra 1. august 1961. Cand. mag. *Nils-Henning Jeppesen* og cand. mag. *Jacob Thomsen* er udnævnt til bibliotekarer fra 1. august 1961.

Statsbiblioteket i Århus. Bibliotekar, cand. mag. *Niels Åge Nielsen* er udnævnt til førstebibliotekar fra 1. april 1961.

Det Kgl. Akademi for de skønne Kunsters bibliotek. Bibliotekar, mag. art. *Hanne Westergaard* er ansat som bibliotekar i 19. lønningsklasse fra 1. august 1961.

Arbejds- og Socialministeriernes Bibliotek. Biblioteksassistent ved Det Kgl. Bibliotek *Marie-Louise d'Auchamp* er udnævnt til leder af biblioteket fra 1. august 1961.

Københavns Belysningsvæsens Bibliotek. Som bibliotekar er ansat bibliotekar *Otto Thinggaard Kristensen,* hidt. Taarnby.

Brønderslev bibliotek. Som assisterende bibliotekar er ansat ungdomsbibliotekar *Helle Daugbjerg-Pedersen,* hidt. Søllerød, fra 1. november 1961.

Frederikshavn bibliotek har ansat bibliotekar *A. Frøkjær Larsen,* hidt. Kolding.

Herlev Kommunebibliotek. Bibliotekar *Kirsten Rohde,* hidt. København, er ansat som bibliotekar.

Hjørring centralbibliotek. Bibliotekar *Jytte Christensen,* hidt. Holstebro, er ansat som assisterende bibliotekar fra 1. august 1961.

Københavns kommunebiblioteker. Som skolebiblioteksinspektør er ansat seminarielektor, mag. art. *Gunnar Jacobsen,* Haderslev. Lektor Jacobsen har tidligere virket som skolebibliotekar i København.

Nakskov centralbibliotek. Som bibliotekar er ansat *E. Steen Halvorsen,* hidt. Gladsaxe.

Nørresundby bibliotek. Som assisterende bibliotekar er ansat bibliotekar *Johs. Daugbjerg-Pedersen,* hidt. Søllerød.

Rødovre kommunebibliotek. Som bibliotekar er ansat *Leif Færregaard Jensen,* skolen 1960-61.

Søllerød kommunebibliotek. Som filialbibliotekar (Gl. Holte og Vedbæk) er ansat bibliotekar *Asta Drewsen,* hidt. Aalborg, som ungdoms- og kasernebibliotekar *Dan Heinsen,* begge fra 1. januar 1962 at regne.

Haderslev centralbibliotek efterlyser *Dansk Tidsskrift Index* 1953 til købs.

LITTERATUREN

ANMELDERE

Sv. Alleslev, amtsskolekonsulent, *Axel Andersen,* lektor, Danmarks Biblioteksskole. *Gustav Auring,* overbibliotekar, Åbenrå. *Olga Bartholdy,* bibliotekar, Krogerup højskole. *Sigurd Bjeld,* vicebibliotekar, Silkeborg. *Ove Bjørnum,* afdelingsbibliotekar, København. *Johs. Blauenfeldt,* afdelingsbibliotekar, København. *Viggo Bredsdorff,* afdelingsbibliotekar, København. *Aase Bredsdorff,* bibliotekskonsulent, Statens Bibliotekstilsyn. *Hugo Christensen,* afdelingsbibliotekar, København. *Jørgen Claudi,* programredaktør, Danmarks Radio. *Mogens H. Dahl,* plantepatolog, Lyngby. *Erik Dal,* bibliotekar, dr. phil., Det Kgl. Bibliotek. *Kjeld Elkjær,* afdelingsbibliotekar, Århus. *Christian Gøtzsche,* bibliotekar, Roskilde. *Molly Hansen,* børnebibliotekar, København. *Robert L. Hansen,* fhv. biblioteksdirektør. *Per Hjuler,* arkitekt. *Jørgen Hoffmeyer,* landsretssagfører. *Søren Holm,* professor, dr. phil. *Rich. Hove,* direktør. *Per Højholt,* bibliotekar, Gentofte. *Mogens Iversen,* lektor, Danmarks Biblioteksskole. *Lis Jørgensen,* børnebibliotekar, Randers. *F. W. Kelter-Wesenberg,* afdelingsbibliotekar, København. *H. F. Kiær,* kommandørkaptajn, Marinens Bibliotek. *F. Kjølsen,* admiral. *Elisabeth Kjølseth,* bibliotekar, Grenaa. *Drude Lange,* afdelingsbibliotekar, København. *Johs. Lehm Laursen,* stadsbibliotekar, Frederiksberg. *Niels Chr. Lindtner,* bibliotekar, Danmarks Biblioteksskole. *Aage Marcus,* fhv. bibliotekar. *Jens Maarbjerg,* afdelingsbibliotekar, København. *Kurt Norsker,* vicebibliotekar, Lemvig. *p. petersen,* dyrlæge, Landet. *Povl Skov,* overbibliotekar, Silkeborg. *Roar Skovmand,* statskonsulent, dr. phil. *H. Topsøe-Jensen,* overbibliotekar, dr. phil., Universitetsbibliotekets 1. afd. *Henning Valeur Larsen,* bibliotekar, København.

BIBLIOTEKSLITTERATUR

Redaktionen gør opmærksom på, at det udvalg af bibliotekslitteratur, der anmeldes under denne rubrik, i nogen grad er bestemt af, hvad der er tilsendt til anmeldelse og hvad der har kunnet fremskaffes. Iøvrigt tilsigtes ikke en fuldstændig dækning af al den væsentligste litteratur.

Bedre Biblioteksbenyttelse. Rapport fra Danmarks Biblioteksforenings Udvalg for Bedre Biblioteksbenyttelse. Dansk Bibliografisk Kontor. 1961. 107 sider + 2 bilag.

For mange år siden, i 1950, nedsatte Danmarks Biblioteksforenings hovedbestyrelse på initiativ af daværende biblioteksdirektør Robert L. Hansen »Udvalget for Bedre Biblioteksbenyttelse«. Ida Bachmann blev formand og Ole Koch sekretær. I årenes løb har man hørt spæde pip fra udvalget, der f.eks. har stået for filmen »Åbne reoler« og det kendte lille lysskilt, og som delvis har inspireret Danmarks Biblioteksforenings Kontakttjeneste.

Nu, i sommeren 1961, foreligger udvalgets rapport.

Det fremgår af forordet, at udvalgets opgave var at »fremsætte forslag om praktiske metoder til fremme af biblioteksbenyttelsen«; men dette harmonerer ikke helt med et citat i »Bogens Verden« 1960, s. 240 sp. 1, som siger, at det skulle »undersøge muligheder og betingelser for en mere

effektiv udnyttelse af folkebibliotekerne«. Det havde derfor været rart, om udvalgets kommissorium fandtes aftrykt.

Der er ikke tvivl om, at udvalget selv har anset det for sin egentlige opgave at beskæftige sig med de praktiske metoder til gennemførelse af bibliotekspropaganda, og det er beklageligt, at den foreliggende rapport ikke når frem til behandlingen af de derhen hørende problemer. Men udvalget har ment, at det var nødvendigt først at udføre et forberedende arbejde ved at undersøge, på hvilken baggrund det er muligt at drive bibliotekspropaganda.

En sådan undersøgelse må følge 2 hovedlinier: biblioteker og publikum. Det er imidlertid dyrt at gennemføre sociologiske undersøgelser, og man måtte derfor nøjes med at indsamle og bearbejde materiale i og om bibliotekerne. Udvalget beklager med rette, at man derved unddrog undersøgelsen vigtige korrektioner og kom til at mangle det kendskab til befolkningens læsevaner og biblioteksbehov, der er en væsentlig forudsætning for, at et oplysningsarbejde om bibliotekerne skal lykkes.

I 1953 udsendte udvalget da et spørgeskema til 23 folke- og børnebiblioteker. Det omfattede emner som beliggenhed og lokaleforhold, økonomi, bogbestand m.v., og det er besvarelsen heraf sammen med statistiske og økonomiske oplysninger indsamlede ad anden vej, som danner hovedgrundlaget for rapportens forsøg på at klarlægge hovedårsagerne til de bedst udviklede folkebibliotekers effektivitet. Eller med andre ord, ved at undersøge en række forhold i nogle danske folkebiblioteker af forskellig type og størrelse, har udvalget prøvet at finde en sammenhæng mellem de pågældende bibliotekers ressourcer, arbejdsmetoder og resultater.

Efter en kort indledning om de danske folkebibliotekers målsætning, en talmæssig status over virksomheden og en oversigt over de årsager – læsevaner, alder, uddannelse og erhverv – der henholdsvis betinger og ikke-betinger publikums brug af biblioteker, følger rapportens vægtigste del, analysen af det indsamlede materiale.

Fremstillingen er bygget op omkring talrige tabeller i teksten, og hver udvalgt faktor i bibliotekernes virksomhed er søgt isoleret, tabuleret og bedømt i 10 kapitler om bogbestand, bogvalg og bogkøb, accession og kassation, personale, personale ved centralbibliotekernes oplandsvirksomhed, lokaleforhold, publikumsbetjening, biblioteksarbejde på landet, børnebiblioteksarbejde og kontaktarbejde. Der er enkelte litteraturhenvisninger.

Som man kunne vente, bekræfter undersøgelsesresultaterne allerede nærede forestillinger om de betingelser, der skal være til stede for at det, vi almindeligvis anser for god biblioteksbenyttelse, kan finde sted, og man føler sig derfor stort set enig i konklusionerne. Dog må kapitel 2.2 om bogvalget anholdes for letfærdig argumentation og for spinkelt materiale. Det samme gælder kapitel 7.1's afsnit om faste åbningstider og sommerlukning. Endelig er det ret uforståeligt, at man ikke har undladt at bringe kapitel 7.6 om referencespørgsmål. Slig løs snak hører ikke hjemme i en realitetsbetonet rapport. På den anden side må kapitel 9 om børnebiblioteksarbejdet fremhæves som usædvanligt fint og velskrevet.

Nu er der i det foregående gået ud fra, at konklusionerne bygger på troværdige præmisser. Der må dog gøres opmærksom på, at læseren ikke vil være i stand til at kontrollere berettigelsen af denne antagelse, idet udvalget ikke giver nogen redegørelse for undersøgelsens metoder og problemer. Det havde dog f.eks. været ganske nyttigt for læseren at vide, på hvilket grundlag man er nået frem til at betragte de 23 undersøgte biblioteker som repræsentative for helheden.

Hvis vi antager, at konklusionerne er troværdige, må vi dernæst spørge, om de er relevante, altså om de bidrager til at skabe baggrund for biblioteksproganda. Udvalget har selv gjort opmærksom på den væsentlige mangel, der ligger i den ikke-gennemførte publikumsundersøgelse. Men et par andre svagheder falder i øjnene. Dels gøres der ikke rede for, i hvilken grad de mange år, der er forløbet siden materialet blev indsamlet, kan tænkes at have påvirket bedømmelsen af de fundne fakta og deres indbyrdes forhold. Dels gør man læseren usikker ved gentagne gange at bruge oplysninger fra et senere tidspunkt end 1952/53, som dog er det år der rapporteres om. F.eks. bruges i kapitel 6 om lokaleforhold tal fra 1958 og i kapitel 9 om børnebiblioteksforhold analyseres tal fra 1955/56.

Man føler sig derfor ikke overbevist om rapportens relevans. Den er ensidig for så vidt som den ikke analyserer publikumsbehovet, og den er forældet på udgivelses-

tidspunktet for så vidt som den ikke siger noget om på hvilken baggrund det er muligt at drive biblioteksprpaganda *i dag*. I 1954 havde den været nyttig som udgangspunkt for diskussion. Nu går den ind i reolen, hvor den venter på Rationaliseringsudvalgets rapport, som vel i vidt omfang vil omhandle de samme emner fra en anden og forhåbentlig mere aktuel synsvinkel.

Når udvalget udtrykker håb om, at Danmarks Biblioteksforenings Kontakttjeneste vil bygge videre på rapportens konklusioner, må man da sige, at den ikke er særlig vel hjulpen. Det eneste der kan trøste den, og os andre, er ved læsning af rapportens kapitel om kontaktarbejdet at kunne konstatere, at forholdene her ikke har bedret sig siden 1953.

Men i denne trøst blander sig ærgrelsen over, at Udvalget for Bedre Biblioteksbenyttelse slutter sin virksomhed uden at have efterladt sig andre grundtanker til bibliotekspropagandaens filosofi end følgende: »Skal vi opnå bedre biblioteksbenyttelse må vi gå frem ad to veje på én gang: de mangler i bibliotekernes effektivitet som undersøgelsen har fremdraget eksempler på må afhjælpes, samtidig med at de ret store befolkningsgrupper som endnu ikke har fundet vej til biblioteket bliver underrettet om de goder som venter dem der. Dette sidste er i udstrakt grad en fælles opgave.

Det er udvalgets håb at Danmarks Biblioteksforenings Kontakttjeneste må få held til at løse den«. (side 105).

Christian Gøtzsche

Subcription Books Bulletin Reviews 1956-60. Chicago. A.L.A. 1961. 217 s. $ 5.00.

En stor hjælp for større læsesale har vi gennem mange år haft i Winchell's Guide to Reference books med korte, saglige bedømmelser af den gode referencelitteratur. Den àjourføres ved tillæg. I ovennævnte samling af 99 anmeldelser fra »The Booklist and Subscription Books Bulletin« 1/9-56-15/7-60 har vi store anmeldelser af de kendteste engelsksprogede konversationsleksika, men også af mange – fortrinsvis amerikanske– quick-reference bøger. Hvis de større biblioteker ikke holder tidsskriftet, kan de gennem denne få en glimrende vejledning, før de styrter sig ud i køb af de store og dyre udenlandske værker. Bogen kan lånes fra Biblioteksskolens samling, og hvis et bibliotek får den hjem, kan det anbefales at revidere sin samling af quick-reference bøger samt lade sig inspirere til nyanskaffelser.

Viggo Bredsdorff

Der alphabetische Katalog und der Sachkatalog der Deutschen Bücherei. Eine Anleitung zu ihrer Benutzung. Leipzig. Deutsche Bücherei. 1961. 17 s.

Kort indføring i reglerne for benyttelse af Deutsche Bücherei's alfabetiske og systematiske katalog. Den alfabetiske emnekatalog er delt i to, publikationer udgivet før og efter 1945.

Maurois, André. Public libraries and their mission. Paris. Unesco. 1961. 35 s.

Brochure om folkebiblioteker og deres rolle i opdragelse og undervisning. Udgivet af Unesco med det formål at vække interesse for bibliotekerne i lande, hvor et bibliotekssystem endnu er under opbygning. Blandt de mange fortræffelige illustrationer er et interiør fra læsesalen i Vraa.

The Library Association. Year-book 1961. London. The Library Association. 1961. 517 s. 15 sh.

Foruden foreningens love og oversigt over de mange afdelinger og deres kommitterede rummer årbogen fortegnelse over biblioteksforeninger verden over og en mere end 400 sider lang liste over foreningens medlemmer i ind- og udland.

Det Nationale Diskotek under Nationalmuseet har udsendt sit første katalog, en fortegnelse over Aksel Schiøtz-plader, hvoraf diskoteket rummer en næsten komplet samling. Den kronologiske pladefortegnelse har alle diskografiske oplysninger og suppleres af en alfabetisk titelfortegnelse.

Nye biblioteksskrifter og boglister

Udvalg af nyere udenlandsk litteratur. 1960. (Overcentralkatalog). Statsbiblioteket i Århus. 1961. 304 s.
Videnskabelige og faglige biblioteker i København. 3. udg. Det Kgl. Bibliotek. 1961.
Kunsten af i dag. En bogliste. Silkeborg Museum. Silkeborg Bibliotek.
Musik for blokfløjte. Kolding centralbibliotek.
Rom. Litteraturliste, nr. 1. Udarbejdet af Lyngby-Taarbæks Kommunes Biblioteksvæsen.
Introduktioner. (Læs med plan nr. 114). Jacob Knudsen. Udarbejdet af lærer H. Mortensen, Skrøbelev. 2. udg. Dansk Bibliografisk Kontor.
Nr. 115: Den spanske borgerkrig. Udarbejdet af bibliotekar Jens Maarbjerg.
Styrk Deres standpunkt til De Seks og De Syv. (Kontakttjenestens aktuelle boglister).

B Ø G E R F O R B Ø R N

FAGLITTERATUR

Hare, Kirsten. På jagt under jorden. Fortællinger om Fortidsfolk. Ill. af Hans Berg. Gyldendal. 1961. 96 s. ill. 8.35. (Gyldendals lette læseserie, 13). (91.1).

Beretninger om de fund man har gjort af de første mennesker: Halvmennesket, Pekingmennesket, Neanderthal og Cro-Magnon. Der er det særlige ved fremstillingen, at der er givet autentiske beretninger om de nævnte fund, og forfatterinden har desuden på grundlag heraf fortalt herom i fire historier med opdigtede personer. »Således kunne det være sket«. Det er interessant stof, men ikke helt let at klare for børn. Egner sig bedst for de ældre klasser. Stoffet er gennemgået af en fagmand, som siger god derfor. Gode tegninger, kort og forklaringer. Anbefales til skolelæsestuen og til udlånet. *Svend Alleslev*

Wilder, Laura Ingalls. Byen på prærien. Overs. fra amerikansk af Ellen Kirk. Ill. af Garth Williams. Gyldendal. 1961. 324 s. ill. 15.00.

Bind efter bind kommer »Laura-bøgerne«, lige nye og friske er de alle som en, og det er svært at variere de anerkendende ord, der er at sige om dem. Dette bind er det syvende, men ikke det sidste – heldigvis, tænker man sammen med børnene. Laura er inde i sin spirende ungdom, hun er flittig, hjælper med til at skaffe midler, så søster Mary kan komme på blindeskole. – Også i skolen er hun flittig, og ved årsprøven bliver der lagt mærke til hende, så hun får tilbudt stillingen som lærerinde ved en ny distriktsskole. Hun får sit diplom – kun 15 år gammel – og skal så tage sin bestemmelse:

»Åh, far, tror du, jeg kan undervise i en skole?« – »Ja, Laura«, sagde far, »Det ved jeg, du kan.«

Er det nødvendigt at gentage: selvskreven til anskaffelse. *Svend Alleslev*

SKØNLITTERATUR

Bond, Michael. Mere om Paddington. Ill. af Peggy Fortnum. Overs. fra engelsk af Bengt Janus. Det Danske Forlag. 1961. 139 s. ill. 9.75.

En selvstændig fortsættelse af »Bjørnen Paddington«, i hvilken vi igen møder familien Browns noget usædvanlige plejebarn i forskellige vanskelige og morsomme situationer. Denne bog rummer de samme egenskaber som den første (se B.V. 1960, s. 373) og anbefales til anskaffelse på linie med denne. Oplæsning fra 5 år og selvlæsning fra 3. kl. *Lis Jørgensen*

Brodtkorb, Reidar. Guldmønten. Overs. fra norsk af Bengt Janus. Det Danske Forlag. 1961. 165 s. 10.75.

En velskrevet og handlingsmættet fortælling, der foregår i de baltiske stater for et par hundrede år siden og handler om et par

børns mangeartede oplevelser, mens de drager rundt for at søge efter spor af deres forældre, der er bortført af russiske røverbander. – Skildringen af det fremmedartede og ukendte milieu virker meget overbevisende, og der tegnes et levende og interessant billede af folkelivet og de forskellige mennesker, som de to børn kommer i berøring med. 12-14 år. *Molly Hansen*

Horn, Elmer. Flugt og farer. Overs. fra norsk af E. Poulsen. Gyldendal. 1961. 117 s. ill. 7.75. (Pionerbøgerne, 3).

Horn, Elmer. Indianer-øen. Overs. fra norsk af E. Poulsen. Gyldendal. 1961. 115 s. ill. 7.75. (Pionerbøgerne, 4).

Fortsættelser af »Over Havet« og »Vogntoget mod Vest«. En naturkatastrofe – skovbrand – tvinger udvandrerne videre mod vest, en farefuld færd med spændende oplevelser, herunder drengenes eventyr som fanger hos indianere, der heldigvis ikke er blodtørstige, men hjælpsomme. – Som nybyggere ved Store Ulvesø er det fortsat de stærke og ikke altid lige behagelige oplevelser, der berettes om. Man kunne have ønsket lidt mere »kulturstof« på bekostning af de mange voldsomme begivenheder. Bøgerne vil dog nok fængsle adskillige læsere fra 10-11 års alderen og kan anbefales. *Svend Alleslev*

Jerndorff-Jessen, Peter. Incaskatten. Martin. 1961. 188 s. 6.75.

En spansk adelsmand og hans 15-årige søn slutter sig på Karl den 5.s befaling til Pizarros erobringstogt i Peru. De oplever incafolkets totale nederlag og Pizarros berygtede forræderi mod herskeren Atahualpa. Selv afskyr de spaniernes rædselsgerninger og hjælper bl.a. ypperstepræsten med at skjule en hellig incaskat i bjergene. Bogen er ikke blevet særlig god. Sproget er lidt tungt, handlingen mindre spændende end man kunne tro og menneskeskildringen ikke ganske overbevisende. Køb bør vente til senere på året. *Aase Bredsdorff*

BØGER FOR VOKSNE

FAGLITTERATUR

BOGVÆSEN

Bang, Jørgen. Fra Godiche til Schultz. Bogtrykkeri og forlag i 300 år. 1661-1961. Schultz. 1961. 67 s. ill. 10.00. (00).

Forlagsdirektør Jørgen Bang skildrer i denne smukke lille bog sit forlags historie, regnet tilbage til den første Godiche 1661. Fremstillingen er stilfærdigt sympatisk, og illustrationerne velvalgte, bl.a. nogle sider af trykkeriets skriftprøvebog fra 1805, der viser, hvad man kunne magte. Også lexikonredaktionens opståen og videreførelse og forbindelsen med Folketingstrykkeriet berettes der om. I personregistret en del supplerende oplysninger. *Mogens Iversen*

LEXIKA

Nordisk Konversationsleksikon. Redigeret af Harald W. Møller. Bd. 1-8. Nordisk Konversationsleksikon A/S. 1960 ff. 598 kr. i brun fablea, 698 i grøn V.B. Bd. 1-3 er udkommet. (03).

Ny udgave af forlaget »Danmark«'s N.K., der i sin tid solgtes i kolportage. Dette sælges nu gennem boghandelen. Det kan undre en, at der stadig er marked for nye lexika i vort lille land, og at der stadig findes forlag, der har mod (og penge) til at udgive sådanne. Men fra biblioteksside kan vi kun være interesseret i, at vor lexikonbestand stadig kan fornys, nu hvor Salmonsens Lexikontidsskrift ikke existerer mere, og de existerende lexika slides op i stærkt tempo. Forlaget »Danmark« forsøgte for få år siden at erstatte lexikontidsskriftet med en Lexikonårbog, men interessen har øjensynlig ikke været stor nok til, at den har kunnet fortsættes. (Hvorfor kan ikke flere forlag slå sig sammen og løse en sådan opgave, evt. på nordisk basis, så vi kunne få en nordisk pendant til »Britannica Book of the Year«?).

På grundlag af de 3 udkomne bind af ovennævnte værk kan det forsvares at udtale flg.: Medarbejderlisten består af kyndige og højt kvalificerede folk indenfor dansk videnskab, kultur og erhvervsliv. Artiklerne er korte og koncise og siger som regel noget væsentligt om emnerne. Stoffet er i det store og hele àjourført til 1959-60. Artiklerne er signerede. De talopgivelser og årstal, jeg har kontrolleret er nøjagtige. Jeg sværmer ikke for bøger med guldsnit foroven samt meget guld på ryggen, men indbindingen gør indtryk af at være solid. (Om guldet holder og ryggen bliver siddende på bindet viser sig dog som regel først efter et par års slid på et folkebiblioteks læsesal).

Papirkvaliteten gør indtryk af at være god – men om det kan være bedrag ved jeg ikke, for reproduktionerne af billedmaterialet er under al kritik. Det er ikke til at forstå, at et forlag, der dog først og fremmest udgiver et lexikon til salg i private hjem, gør sig så lidt umage med billedmaterialet. Udvalget af billeder virker tilfældigt, kortene betydelig dårligere end f.ex. i Raunkjærs konversationslexikon (jfr. Danmark). Esbjerg-kortet er forældet. Mange billeder er totalt intetsigende (jfr. bd. 3, s. 201 og 204) og tilfældigt valgt (hvorfor f.ex. 2 billeder af Haile Selassie?). Det er synd, for mange vil trods alt bedømme et konversationslexikon efter dette ydre materiale.

For et bibliotek har det altid betydning, at et lexikon har rigelige og gode litteraturhenvisninger. Ingen danske kommer i den henseende på højde med Svensk Uppslagsbok. Der ser ikke ud til i N.K. at være nogen fast linie for, når litteraturhenvisninger er medtaget, og når de er udeladt. De, der findes, er som regel væsentlige og àjourførte.

Hvem er V.K.S., der mangler i medarbejderlisten?

Bibliotekerne kan bruge dette lexikon, hvis væsentligste fejl er billedmaterialets ringe kvalitet. Har man Hagerup eller Raunkjær suppleret med Gyldendals opslagsbog, behøver man det måske ikke, men har man f.ex. på en lidt større læsesal kun Gyldendals, kan det forsvares at købe dette. Og har man slet intet nyere efterkrigslexikon, kan dette udmærket gøre fyldest. I referencearbejdet er det ikke så meget billedmaterialet, som den koncise og korrekte text, der bruges. *Viggo Bredsdorff*

SKRIFTER AF BLANDET INDHOLD

Frisch, Max. Dagbogsblade. Udv. og overs. af Hans Joakim Schultz efter »Tagebuch 1946-49«. Hasselbalch. 1960. 61 s. kart. 4.50. (Hasselbalchs Kultur-Bibliotek, 197). (04.73).

Dette er en af de bøger, der lyser op i Kultur-Bibliotekets megen, pæne dannelse – den kendte roman- og skuespilforfatters tanker til sig selv om den moralske velanstændigheds utilstrækkelighed i vore amoralske ulvetider er både skarpsindige og chokerende. Dertil rummer dette lille velkomponerede udvalg reflektioner om kunst, om racefordomme, om de neutrales forhold til det besejrede Tyskland, alt af væsentlig og tankevækkende karakter – samt et bevægende levende portræt af flygtningen Bert Brecht. Jo, det er en godbid for vågne og tænksomme læsere, et betydningsfuldt, personligt supplement til »Homo Faber« og »Hr. Biedermann og brandstifterne«.

Jørgen Claudi

Torgersen, Johan. Naturforskning og katedral. Oslo. Gyldendal Norsk Forlag. 1960. 228 s. 24.50 no. kr. (04.53).

En lille samling artikler skrevet af en norsk professor, der er kendt for sit uortodokse syn på mange ting. Han beskæftiger sig her med de mest forskellige emner, men det er dog frem for alt naturvidenskaberne, og især biologien, der interesserer ham: De førende skikkelser og centrale problemer sættes i relation til samfundets og åndslivets forhold iøvrigt, og han viser, hvordan de filosofiske strømninger og klimaet ved universiteterne har indvirket på forskningen; særligt interessant er hans belysning af forholdet mellem naturvidenskabsmændene og de kirkelige kredse. Fremstillingen er overmåde inciterende; Torgersen ejer en sjælden evne til med sit gnistrende skarpe vid nådeløst at tilintetgøre dem, der af en eller anden grund har hans foragt: »Schopenhauer fandt at livet var en mislig affære og ville tilbringe det med å tenke over det.« Han afskyr Platon og de tyske metafysikere, hvorimod Comenius, folkeskolens fader, ejer hans hjerte. Ved sin spirituelle belysning af grundlæggende problemstillinger indenfor naturvidenskaberne gør bogen sig fortjent til en plads i de større folkebiblioteker.

Axel Andersen

Werfel, Franz. Kunstens kald. Ny udgave. Overs. af Thorkild Bjørnvig efter »Zwischen Oben und Unten«. Gyldendal. 1961. 78 s. 6.75. (Gyldendals Uglebøger). (04.45).

Det er en rigtig og aktuel ide at indlemme disse to væsentlige essays, der kom på dansk allerede i 1948, i forlagets fortrinlige billigserie. For Werfels analyse af kunstens problemer i foredraget fra begyndelsen af 30' erne »Realismen og det indre liv« har vist fremtiden for sig, for hans fremhæven af det sjælelige på bekostning af »sagtroen« formulerer jo klart og koncist de nyeste kunstfilosofiske tendenser indenfor litteraturen. Og talen om »Menneskets reneste lyksalighed« med dens lovsang til det musiske menneske og afvisning af den materialistiske livsopfattelse vil vist alle unge intellektuelle af i dag tage til deres hjerter. – Og så er de så klogt og smukt skrevet – og oversat. *Jørgen Claudi*

FILOSOFI

Håndbog for Psykologer. 2. reviderede udgave. Dansk Psykologforening, Violvej 8, Gentofte. 1961. 72 s. 10.00. (13).

En række »vejviser-oplysninger«, først og fremmest til brug for denne forenings medlemmer, men dog også anvendelige for bibliotekernes publikum, hvis der f.ex. søges adresser på skolepsykologer i Danmark, psykiatriske afdelinger, behandlingshjem m.m. Oversigt over psykologistudiet. For store læsesale. *Viggo Bredsdorff*

Macgregor, G.H.C. Kristen pacifisme og praktisk politik. En teologisk debat. Gad. 1961. 59 s. 6.00. (15.7).

Den skotske teologiske professor M. forsvarer her pacifismen overfor de angreb, den amerikanske teolog Reinhold Niebuhr har rettet mod den. Skriftet udkom første gang i begyndelsen af 2. verdenskrig, men problemet er jo for så vidt ikke blevet mindre brændende siden. Argumenterne er fra begge sider meget dogmatisk prægede, hvorved en løsning yderligere vanskeliggøres. *Johs. Blauenfeldt*

Scherfig, Hans. Krigs ABC. Tiden. 1961. 47 s. 4.00. (15.7).

Omtale af nogle bøger, pjecer og tidsskriftartikler om moderne kampmetoder, psykologisk krigsførelse og civilforsvar. Gift og galde sprutter fra Scherfigs pen, mens han latterliggør disse forfattere, der efter hans mening har set deres livsopgave i at skabe krigslyst og militærgalskab i det danske folk. Emnet er alvorligt nok, men Scherfig forfejler sit mål og spilder sit krudt, fordi hans fordrejelser er alt for overdrevne og ensidige. *Jens Maarbjerg*

RELIGION

Baker, H.A. Syner bag forhænget. Overs. fra engelsk af E. Juul. Oversætterens forlag, »Pella«, Slotsgade 14, Holstebro. 1960. 108 s. 6.00. (25.5).

Et engelsk missionærpar fra et meget ekstatisk præget kirkesamfund skildrer oplevelser og syner, en del børn i 8-års alderen og opefter har haft på deres missionsstation i Sydkina: børn beder tyve timer i træk, ser frygtelige dæmoner fare ud og ind af folk og mennesker blive pint i helvede, men også beskyttende engle og det nye Jerusalems herlighed. En bog man må advare kraftigt imod. *Johs. Blauenfeldt*

Clausen, Elise. Gæst hos Oromo. Breve, dagbogsoptegnelser og andet fra et arbejde i Dansk ethioper missions tjeneste. 1960. 62 s. ill. 7.00. (25.6).

Forf.inden fortæller om sin virksomhed som sygeplejerske og missionær blandt det folk i Abessinien, der selv kalder sig Oromo, af andre hyppigst kaldet Gallaerne. Bogen er nærmest beregnet på ethiopermissionens venner og vil næppe finde mange læsere udenfor denne kreds. *Johs. Blauenfeldt*

Nielsen, N.P. Trosbekendelsen. Credo. 1960. 159 s. 12.50. (23.7).

Som det hedder i forordet »en jævn, men saglig redegørelse for grundtankerne i trosbekendelsen« af en nu pensioneret præst og seminarielærer. Det er solid gammeldags kristendomsopfattelse, men uden stillingtagen til moderne tanker eller opfattelser. *Johs. Blauenfeldt*

SAMFUNDSKUNDSKAB

Christiansen, Arne. Hvem hjælper. 3. ændrede udgave. Det Danske Forlag. 1961. 324 s. 15.50. (38).

Allerede en ny udgave af denne fortræffelige og uundværlige håndbog, hvor de seneste ændringer i den sociale lovgivning har medført enkelte nye afsnit og en stærk for-

øgelse af bogen. Et værk af denne karakter bør altid findes *i nyeste* udgave på læsesalene. Bogen hører til helt ud i de mindste håndbogssamlinger. *Viggo Bredsdorff*

Thorsen, Svend. Danmarks Folketing. Om dets hus og historie. Schultz. 1961. 190 s. ill. 65.00. (32.8).

Folketingets tidligere mangeårige protokolsekretær fortæller først i korthed om de bygninger, der har afløst hinanden gennem tiderne på Slotsholmen, og om de vigtigste politiske begivenheder der er knyttet til dem, skildrer dernæst mere udførligt det nuværende Christiansborgs bygningshistorie og gennemgår i detailler dets indretning og udsmykning. Sidste halvdel af bogen er plancher med en billedkavalkade, der navnlig illustrerer det politiske og parlamentariske liv gennem de sidste par menneskealdre og de omgivelser, det har udfoldet sig i. Billeder er naturligvis dyre, men man kunne godt have ønsket sig en lidt mindre pompøs og kostbar udformning, så bogen havde haft større muligheder for at blive anskaffet af de biblioteker, der har Thorsens »Danmarks Rigsdag«, som den er et udmærket, men ikke uundværligt supplement til.

Jens Maarbjerg

Tocqueville, A. de. Frihed – Lighed. I udvalg og overs. ved Ingeborg Buhl. Hasselbalch. 1961. 64 s. kart. 4.85. (Hasselbalchs Kultur-Bibliotek, 202). (32.15).

Alexis de Tocqueville, der døde for godt 100 år siden, var fransk politiker og historiker. Han ejede en sjælden evne til at stille prognoser forud og påvise årsagssammenhænge bagud. Hans mest kendte værk har været »L'ancien régime et la révolution«, men nu synes det at være bogen om det amerikanske demokrati, som han har analyseret så grundigt, at bogen, også ved sine prognoser, vækker forbløffelse i dag. Det er hovedsagelig stykker fra denne bog, *Ingeborg Buhl* har udvalgt; men der findes også et lille afsnit fra værket om enevælden og revolutionen, og fra T.s »Erindringer« er der medtaget en situationsoplevelse fra februarrevolutionen 1848. Frk. Buhls indledning til udvalget er særdeles klog og instruktiv. For den nutidige politiske problemstilling er bogen af allerstørste værdi. Den er for alle politisk interesserede og for alle danske biblioteker. Hvad forf. siger om racespørgsmålet, friheden, ligheden, despotiet, individet, krigen, materialismen o.s.v., er stort set gyldigt i dag. *Søren Holm*

JURA

Beskatning af selskaber og aktionærer m.v. Ved J. Mazanti-Andersen og Henning Gilså. Udgivet af Foreningen af statsautoriserede Revisorer. Nyt Nord. Forl. 1961. 269 s. 36..00. (33.8).

Med prisværdig hurtighed efter de nye love om beskatning af aktieselskaber og aktieejere, der blev vedtaget i sommeren 1960, har forfatterne fået denne bog færdig. Bogen er velskrevet, men det er nok tvivlsomt, om ikke-fagfolk kan læse den med udbytte. Som mange skattebøger er den i vidt omfang et indlæg til skatteydernes forsvar snarere end et forsøg på at finde frem til den videnskabeligt nøgterne sandhed.

Jørgen Hoffmeyer

Helkett, C. Opgørelse af den skattepligtige indkomst til staten. Ved Svend Christensen, Bent Kristensen og Eigil Thielsen. 7. ændrede og forøgede udgave. Gad. 1961. 454 s. 48.00. (33.83).

Helketts bog har i en lang årrække været klassikeren blandt de danske håndbøger om skatteproblemer vedrørende indkomstskatten til staten. De fyldige og solide oplysninger er også kendetegnende for den nye, 7. udgave. I modsætning til mange andre skatteretsforfattere var Helkett embedsmand. Dette er sikkert medvirkende til at bogen stadig i sin bedømmelse af tvivlsspørgsmål virker mere sober og neutral og derfor mere pålidelig end bøger af forfattere der i højere grad ser det som deres opgave at være advokater for skatteyderne. Biblioteksanskaffelse kan anbefales, selvom den ustandselige ændring af skattereglerne allerede har ændret i de forhold, der behandles i bogen. Denne mangel ved skattelitteraturen er dog uafhjælpelig. *Jørgen Hoffmeyer*

Københavns Byggelov og Bygningsvedtægt m.v. Ved Oscar Runebo. Gad. 6. udg. 1961. 239 s. 20.00. (34.66).

Byggeloven, Bygningsvedtægten, Administrationsvedtægten alle af 1939 og Afgiftsvedtægten af 1955 er optrykt og forsynet med henvisninger og noter, men ikke egentlige

kommentarer. I det væsentlige er 6. udgave et à jourført optryk af 5. udgave. En uundværlig håndbog for byggefolk.

Jørgen Hoffmeyer

Lov om Forsikringsvirksomhed nr. 147 af 13. maj 1959. Ved Carl Rasting. Nyt Nord. Forl. 1960. 282 s. 33.50. (34.66).

En minutiøs gennemgang af den nyligt ændrede lov om forsikringsvirksomhed, som hovedsagelig tager sigte på det offentliges interesse i at der er fornøden sikkerhed bag de policer selskaberne udsteder, har næppe interesse for andre end fagfolk. Den tørre fremstillingsform letter ikke tilegnelsen af stoffet. *Jørgen Hoffmeyer*

Olesen, H. E. Beskatningen ved salg af fast ejendom, med særligt henblik på den nye kapitalvindingsskat. Udgivet af Foreningen af statsautoriserede Revisorer. Nyt Nord. Forl. 1961. 198 s. 19.50. (33.83).

Denne bog giver en forsmag på den hær af hidtil ukendte problemer der i de kommende år vil opstå omkring overdragelser af faste ejendomme i anledning af, at der fremtidig skal betales kapitalvindingsskat af en del af salgsfortjenesten. Selvom formen ofte er lidt frisk og selvom bogen i sin behandling af tvivlspørgsmål mere er en anvisning på argumentation mod skattemyndighederne end en nøgtern videnskabelig analyse, indeholder den mange oplysninger i en let tilgængelig form.

Biblioteksanskaffelse kan anbefales.

Jørgen Hoffmeyer

MILITÆRVÆSEN

Flaaden gennem 450 aar. Red.: R. Steen Steensen, G. Honnens de Lichtenberg og M. Friis Møller. Martin. 1961. 530 s. ill. 240.00. (35.5).

I anledning af at vor orlogsmarine har eksisteret i 450 aar har redaktionen samt et antal medarbejdere udarbejdet en bog om den kgl. danske marine.

Man har i mindre grad tilstræbt at opbygge den som søkrigshistorie, men derimod forsøgt at skildre flaadens mandskabs liv, dets forplejning og retsvæsen, samt vaabenes udvikling m.m. Endvidere er forskellige til marinen knyttede institutioner, saasom kystdefensionen og fiskeriinspektionen etc. behandlet i bogens sidste del. Bortset fra visse afsnit svarer resultatet dog ikke ganske til hensigten, thi dels præges adskillige kapitler i for høj grad af forglemmelser og unøjagtigheder, dels savner man bl.a. det interessante, men hidtil ubehandlede emne om marinens uniformer.

Billedstoffet er derimod baade righoldigt og godt, men mangler for manges vedkommende oplysning om, hvorfra gengivelserne er hentet. Ligeledes er det et savn, at bogen ikke er udstyret med sag- og personregister, hvorved den mister værdi som opslagsbog. Efter gennemlæsning sendes uvilkaarlig en tanke til det fremragende værk »Sveriges Flotta«, som kom i 3 store bind i 1942-49 udarbejdet af en række højt ansete svenske sagkyndige, og man spørger med vemod, om ikke vor orlogsflaade havde fortjent et lignende storværk?

Bogens gode illustrationer samt en del af indholdet gør imidlertid, at den dog kan have interesse for mange og derfor kan anbefales til anskaffelse til maritimt interesserede biblioteker. *F. Kjølsen*

Steensen, R. Steen. Fregatten Jylland. Nationalmuseet. 1961. 63 s. ill. 5.00. (Nationalmuseets blå bøger). (35.5).

Denne smukke lille bog om fregatten Jylland fra dens tilblivelse gennem næsten 100 år til nutiden er værd at lægge mærke til. Den giver de bedst mulige oplysninger om dette skib, der under kampen ved Helgoland den 9. maj 1864 vandt sin berømmelse, og om den kamp, der gennem de sidste 50 år er ført for dens bevarelse som nationalt mindesmærke, foreløbig afsluttet med dens placering ved Æbeltoft. Den er interessant læsning for alle marineinteresserede og bør findes også i mindre biblioteker. *H. F. Kiær*

OPDRAGELSE OG UNDERVISNING

Folkehøjskolen i Norden. Årbog 1960. [1. årg.]. Højskolernes Sekretariat. 1961. 135 s. ill. 10.00. (37.41).

Denne nye publikation, der udgives af Det nordiske Folkehøjskoleråd med statskonsulent Roar Skovmand som ansvarhavende redaktør, skal først og fremmest tjene som bindeled mellem højskolerne i Norden, men den indeholder så megen værdifuld oplysning om højskolen af i dag, at den fortjener opmærksomhed i videre kredse.

Årbogen meddeler folkehøjskolens status i de nordiske lande: forholdet til staten, sta-

tistik, oplysning om stipendier o.l. Men hovedindholdet er vægtige artikler eller foredrag, som vidner om åbenhed i højskolen overfor tidens spørgsmål: »Folkestyre og folkehøjskole« af den nyligt afdøde højskoleforstander Johannes Novrup, »Kontaktproblem i industrisamhället« af Gösta Vestlund, »Folkehøjskolen og landsbysamfundets omformning« af P. Nyboe Andersen, m.fl.

Årbogen indeholder et engelsk resumé til orientering for folkeoplysningskredse udenfor Norden. Anbefales alle folkebiblioteker. Ekspedition: Højskolernes Sekretariat, Vartov. *Olga Bartholdy*

Holberg, Ludvig. Baccalaurprogram og Rektortale. I oversættelse ved H. D. Schepelern. Indledning og Noter af Alf Henriques. Gad. 1961. 62 s. 7.50. (37.6).

To ganske små latinske skrifter af Holberg forelægges her i en fin fordanskning ved museumsinspektør H. D. Schepelern med fyldige noter og en fortræffelig indledning af dr. Alf Henriques om universitetsforholdene på Holbergs tid og hans kritiske indstilling overfor de akademiske studier; den fylder det halve af bogen, men er absolut nødvendig for den rette forståelse af, hvad den blomstrende traditionelle veltalenhed dækker over. Det tilsyneladende så uskyldige baccalaur-program fra 1720 blev i sidste øjeblik undertrykt af universitetet. Interessantere er rektortalen fra 1736, hvis tanker om den sande filosof og hans opgave som universitetslærer og universitetsleder er i pagt med løjtnantens i »Erasmus Montanus«. For større biblioteker. *H. Topsøe-Jensen*

Pedersen, Johannes. Fra friskolens og bondehøjskolens første tid. Gad. 1961. 153 s. ill. 12.00. Kirkehistoriske studier II. rk. nr. 11. (37.9).

Emnet er forholdet mellem skolemyndighederne og Christen Kold, grundlæggeren af den fynske friskole og bondehøjskole for mere end hundrede år siden. Det er velgørende, at forfatteren tager afstand fra det sædvanlige glansbillede af Kold, men trods flittig benyttelse af hidtil ukendt kildestof er konklusionerne ikke holdbare: at Kold fik en rimelig behandling og at myndighederne, især den lærde provst J. L. Rohmann, fortjener æresoprejsning. Emnet kommer ikke til sin ret under den snævre synsvinkel, der er anlagt, og bogen kan ikke stå alene som bidrag til friskolens og bondehøjskolens første tid. *Roar Skovmand*

GEOGRAFI OG REJSER

Bech, Ole. Grænselandet. Nord og syd. Århus. Sirius. 1961. 164 s. ill. 12.85. (46.9).

Historisk rejsefører over både Nordslesvig og Sydslesvig, skrevet med let og journalistisk hånd. Nogle små fejl og en del slidte udtryk er løbet med, men bogen er dog anvendelig i købstadbiblioteker og i alle sognebiblioteker syd for Kongeåen.

Gustav Auring

Christiansen, Tage. I bil gennem Danmark. Berlingske. 1961. 100 s. ill. 9.75. (46.2).

Christiansen, Tage. I bil på begge sider af Øresund. Berlingske. 1961. 103 s. ill. 9.75. (45).

Turforslag, tidligere trykt i Berlingske Tidende. Stilen er vel journalistisk i mindre god forstand (»det lune smil, der er over det frodige landskab« – »den sødeste lille travle købstad« o.s.v.). De oplysninger, der gives om kirker og herregårde, synes plukket med omhu, i Trap for det danske stofs vedkommende, så direkte fejl er søgt undgået. Dog er det blevet Frederik d. 7., der »sætter ring på« på Karl d. 15.s datter Lovisa i Bäckaskogs park. Lad os glæde os over, at bilisterne gennem disse turbeskrivelser lokkes væk fra de bredeste veje og ovenikøbet til at forlade det trygge sæde udover spisepauserne. Stedregistre findes, men måske man burde have ofret plads til lidt litteraturhenvisninger, når teksten er så hastig. *Mogens Iversen*

Elling, Christian. København i Fortrolighed. Fotografier af forfatteren. Berlingske 1961. 60 s. ill. 32.50. (46.3).

Ideen er god, og Elling er en storartet fotograf. Han vil vise de brugte huses charme, de »hæderlige spor af livets værk«. Han vil fange »det gemytlige spil mellem folk og gader« – »piftet i byen«. Man kommer til at tænke på Gamla Staden i Stockholm, men herhjemme er mere frodighed. Motiverne holder sig ikke blot til det arkitektoniske: facader, porte, tage; vi går ind i krogene og finder spor af menneskenes virke, men udover en enkelt christianshavnsk statist kommer vi ikke mennesket nærmere end vasketøjet og aftenbajeren. Det er morsomt

gjort, fint gengivet, men til den pris vel for større biblioteker. Man bør dog ikke betragte bogen som en kuriositet. Man har godt af at lære at *se*. *Mogens Iversen*

Elmquist, Carl Johan. Firenze. Carit Andersen. 1960. 200 s. ill. 29.50. (47.57).

Bogen, der udkom i efteråret 60, er sikkert anskaffet mange steder; hvor det ikke er sket, vil man gerne lægge et godt ord ind. Den historiske eller kunsthistoriske specialist kan have vanskeligt ved at skaffe sig selv og læseren et overblik over denne rige by, overvældende i sin skønhed og på samme tid ved sin arkitektoniske tyngde så mærkeligt knugende. Her har dét lykkelige menneske sin chance, der – som forfatteren her – kan åbne sine sanser for indtrykkene, give dem videre til sin læser og støttet til sin kulturhistoriske viden fortælle løs om Fra Angelico og Savonarola, Medici'erne og Michelangelo, hele dette udbrud af kunstnerisk kraft, hvortil Europa ikke siden har set mage. En velskrevet, intelligent og i bedste forstand populær fremstilling, som biblioteker må kunne få megen glæde af. *Niels Chr. Lindtner*

Frater Taciturnus (Pseud.). Paris. Brevkort fra Frankrig. Ill. af Lars Bo. Carit Andersen. 1961. 103 s. ill. 19.50. (42.7).

Frater Taciturnus – Børge Rudbeck – kender nok Paris bedre end nogen anden dansker. Et udvalg af hans dagbogsblade til »Politiken«s rubrik »Dag til dag« er her samlet og udgivet. Lad det være småting, betragtninger over parisiske lotterikollektricers lod, over skraldemænd og gadefejere, over atmosfæren i små ukendte restauranter: der er dog i de små blade et mere intimt kendskab til byen, dens befolkning og dens forskellige kvarterer – man havde nær sagt provinser – end i mangen større og mere pretentiøs rejsebog. Og man slipper for Eiffeltårnet. *Niels Chr. Lindtner*

Galschiøt, M. Helsingør omkring midten af forrige aarhundrede. Studier og erindringer. 2. udg. Nyt Nord. Forl. 1960. 325 s. ill. 28.50. (46.4).

Det er meget fortjenstfuldt, at forlaget har udsendt denne fortrinlige topografi i ny udgave med forord, register samt billedredaktion ved Knud Klem. For den er så behagelig let læst, et morsomt snit gennem et dansk bysamfund ved midten af d. 19. århundrede. Dertil kommer det internationale præg som Helsingør havde især ved de mange engelske klarerere. Endvidere den usædvanlige situation, at dette blomstrende liv med ét syntes at skulle forgå. Mange typer er husket, for det er jo lige så meget erindringer, mange endnu kendte slægters forfædre er her levende skildret. Alle samfundsklasserne behandles og deres daglige liv, et mylder af iagttagelser, journalistik i allerbedste forstand. De større biblioteker, hvor den bruges, kan måske supplere; alle de halvstore, der måske ikke har den, bør anskaffe den, fordi dens præg er så alment. *Mogens Iversen*

Hommerberg, Sigge. Hopla, vi rejser! Tips til turister. Samleren. [1961]. 143 s. ill. 16.50. (40.85).

Der er hausse i Hommerberg. Nu lige til sommerferien udsendes et nyt bind af den frodige rejsebogs-forfatter, dr. phil., restauratør etc. Det drejer sig denne gang om rent praktiske tips til turister vedrørende tog, flyvemaskiner, bilturisme, hoteller, restauranter, drikkepenge, pas, told, souvenirs osv. Grunden til forfatterens succes siges at være den underholdende facon, på hvilken han fortæller tørre kendsgerninger. I den foreliggende bog har anekdoteglæden dog i den grad taget magten fra ham, at de praktiske oplysninger – ofte rene selvfølgeligheder – skjuler sig som den bekendte nål i høstakken. I hvert fald i enkelte af kapitlerne. For eksempel bruger han 8 sider til at fortælle, at turisten ikke skal være ængstelig for at kaste sig ud i fremmede tungemål og ofte kan klare sig med fingersprog. Dog må det indrømmes, at hovedafsnittene rummer mange gode og aktuelle oplysninger. Et register savnes. For større biblioteker. *Henning Valeur Larsen*

Huigens, Petrus. Israel. Bibelens og fremtidens land. Overs. af C. Bartholdy efter »Israel, Land der Bibel und der Zukunft«. Lohse. 1961. 204 s. ill. 14.50. (48.22).

En bibelstærk hollænder har i denne beretning om en rejse til Israel i første række set det som sin opgave at jævnføre bibelens ord og profetier med forholdene i den moderne jødiske stat, der gennemgås noget rodet og usystematisk med kortfattede historiske tilbageblik og med hovedvægten på åndelige og religiøse spørgsmål, altsammen isprængt talrige bibelcitater. Bogen er ikke velskrevet

og er tung at komme igennem, hvilket i nogen grad også skyldes en dårlig oversættelse.
Jens Maarbjerg

Kiærboe, Tove. Ærø i en nøddeskal. Ny udgave. Creutz. 1961. 68 s. ill. 3.75. (46.4).
En praktisk rejsefører med angivelse af ture. De to byer er udførligt beskrevet med kirker og gamle huse, ligeså de interessanteste sognekirker. Sproget er ganske godt og mange af billederne gode. Mest til turistbrug.
Mogens Iversen

Lövgren, Birger. Blandt brøleaber og jungleindianere. Med motorcykel og machete fra New York til Ildlandet. Overs. af Conrad Raun. Det Danske Forlag. 1961. 239 s. ill. 25.50. (48.5).
En ung, eventyrlysten, svensk videnskabsmand afbryder pludselig sin stilfærdige New York-tilværelse for i stedet at foretage en ekspedition sydpå. Som motorcyklist vil han følge Pan-American Highway helt ned til Ildlandet. Det har ingen hidtil formået – og faktisk gennemfører forfatteren også kun halvdelen af turen. I Ecuador bryder også både han og hans kære motorcykel sammen, så resten af ruten må forceres pr. bus, tog, båd osv. Turen gennem Mellemamerika beskrives derfor fyldigst og optager 2/3 af bogen. Den sportslige side af bedriften udpensles detailleret, og forfatteren er i lige grad imponeret af farerne og besværet og af sin egen udholdenhed. Periodevis kan denne side af bogen virke trættende, men som regel er beretningen dog spændende. De mange stater, der passeres, er vel ikke nyt stof for hærdede rejsebogs-læsere; men der gives korte, klare rids af de meget forskellige kulturer, af landenes historie, politik, næringsveje, af dyre- og planteliv, klima osv. Mest interesserer vel nok omtalen af de berømte gamle indianerstammer: Aztekerne, mayafolket, San Blasindianerne og inkaerne.

Som helhed en anbefalelsesværdig bog for alle større og middelstore biblioteker.
Henning Valeur Larsen

Mielche, Hakon. Onkel Sams paradis. Hasselbalch. 1961. 228 s. ill. 27.50. (48.68).
Årets Mielche-bog behandler et af forfatterens yndlings-temaer: Vestindien. De vigtigste af øerne får hver sit kapitel: Trinidad, Barbados, Santa Lucia, Martinique, Antigua, Puerto Rico, Haiti, Jamaica og Cuba. Over en fjerdedel af bogen er dog – naturligvis – helliget »de tre små øer«, altså Danmarks tidligere besiddelser i Vestindien. – I en flot og letløbende stil, der ikke helt skyr clicheer og gentagelser, fortæller Mielche dramatisk om disse små staters vidunderlige natur og spændende historie. Det afgørende dilemma for dem alle er kontrasten mellem de indfødtes fattigdom og voksende utilfredshed på den ene side overfor de forskellige udbytteres hensynsløshed på den anden. Udbytterne er snart hjemlige diktatorer, snart fremmede stormagter. Som et stadigt ledemotiv lyder Mielches satire over den amerikanske turisme, der florerer overalt. Er bogens synspunkter næppe originale, forfægtes de ihvertfald med energi.

Den brogede rundtur bringer også på rette sted en skitse af den ominøse diktator Trujillo – uden dog at nå frem til mordet på ham for kort tid siden. I de sidste kapitler toner omsider bogens aktuelle hovedperson frem: Fidel Castro, der i Mielches øjne er en naiv idealist med et Messias-kompleks. Hans revolution bebudes dømt til fiasko. Heller ikke her er dog de nyeste begivenheder omtalt.

Facit: Bogen er underholdende, let læst og tankevækkende. For alle biblioteker.
Henning Valeur Larsen

Trap, J. P. Danmark. 5. udgave. Bd. 6, 2. Thisted amt. Gad. 1961. s. 439-763, ill. 48.00. (46).
I modsætning til 4. udgaves beskrivelse af Thisted amt på 195 sider tæller den nye udgaves 324 sider, et eklatant vidnesbyrd om denne udgaves fuldstændige nybearbejdelse. Udvidelserne falder såvel på de indledende afsnit om arealforhold, geologi, landskaber, farvande, skove, kulturgeografi og statistik o.s.v. som på de forskellige bebyggelsers historie. Alle er nyskrevet og forsynet med nye og fortrinlige illustrationer. Man bliver mere og mere glad for dette værk, efterhånden som det skrider frem.
Robert L. Hansen

Vadnai, Susanna. Sagnenes Rom. Ill. af Torsten Århem. Overs. af Hagmund Hansen efter den svenske udg. »Sägnernas Rom«. Samleren. 1961. 84 s. ill. 12.50. (47.57).
Et halvt hundrede sagn og anekdoter med tilknytning til Roms historie: Romulus og Remus, gæssene på Capitol, den hellige trappe og den spanske, café Greco og alle

de andre, gode gamle historier, som kan være hyggelige at opfriske. Fortalt temmelig tørt og uden meget lune, net illustreret og fremlagt i en nydelig lille bog, der sikkert kan glæde mange, men som på grund af det spinkle stof ikke er en oplagt anskaffelse for bibliotekerne.

Niels Chr. Lindtner

Wästberg, Per. På den sorte liste. Overs. af Michael Tejn efter »På svarta listan«. Hasselbalch. 1961. 269 s. 21.50. (48.487).

Fra Rhodesia, som blev beskrevet i »Forbudt område«, tog Wästberg videre til Sydafrika. Bogen om opholdet her er ikke en rejsebeskrivelse i sædvanlig forstand, det er en bog om mennesker, sorte mennesker, over for hvem de elementæreste menneskerettigheder sættes ud af kraft, og hvide mennesker, der i ufattelig stupiditet klamrer sig til en apartheid-politik som det eneste middel til at opretholde status-quo, d.v.s. en levestandard, der for de hvide er den højeste i verden, for de sorte på eksistensgrænsen. Wästbergs bog er med sit væld af levende og beskrivende detailler den hidtil stærkeste protest mod apartheid, den giver læseren et gribende og uafrysteligt indtryk af »det land, hvor menneskeværdigheden krænkes som intet andet sted på jorden«.

Jens Maarbjerg

NATURKUNDSKAB

Langer, Torben W. Biller, guldsmede og græshopper. Indsamling og præparation. Råd og vink for unge samlere. J. Fr. Clausen. 1961. 80 s. ill. 7.75. (50.8).

Denne bog giver sammen med den tilsvarende om sommerfugle (B.V. 1960 s. 207) en vejledning, som omfatter insektklassen som helhed. De i titlen nævnte grupper får den udførligste behandling, der tjener som grundlag for den kortere omtale af de øvrige, for den uøvede samler mindre betydningsfulde, insekter. Velegnet for alle begyndere.

Hugo Christensen

Människan och strålningsriskerna. Av Bruce Wallace och Th. Dobzhansky. Overs. fra amerikansk af Hans I. Gedin efter »Radiation, Genes and Man«. Stockholm. Aldus/Bonniers. 1961. 184 s. ill. sv. kr. 7.50. (53.22).

Det er en af folkebibliotekernes vigtigste opgaver at give befolkningen alsidig orientering om aktuelle samfundsspørgsmål, og blandt de emner, der i dag særligt trænger sig på, er strålingsfaren, som er blevet så voldsomt diskuteret, og som bedømmes helt forskelligt, alt efter den enkeltes gemyt, politiske indstilling og faglige baggrund; uenigheden næres yderligere af, at den faktiske viden om de grundlæggende spørgsmål i virkeligheden er meget begrænset. Den danske faglitteratur om emnet er kun lille – især må fremhæves H. V. Brøndsteds meget kortfattede og Uffe Geertsens yderligt pessimistiske fremstillinger –, og man har savnet supplerende behandlinger, der kunne medvirke til at tegne et mere nuanceret billede. Der er nu på svensk udkommet en alment tilgængelig fremstilling, der bidrager meget væsentligt til belysning af problemet. Bogen er skrevet af to internationalt kendte arvelighedsforskere og må anses for den bedste oversigt over emnet på nordiske sprog, skrevet for de læsere, der virkeligt ønsker at trænge ind i det vanskelige, men såre betydningsfulde problem. Den indleder med en redegørelse for de elementære forudsætninger, men bliver i enkelte senere afsnit svær, uden dog at blive utilgængelig. Forfatterne giver meget tiltalende afkald på at påtvinge læserne deres egne anskuelser og vurderinger, og ønsker alene at fremlægge kendsgerninger og problemer, så den enkelte selv kan tage stilling til dem; særligt betydningsfuldt forekommer det, at de så kraftigt fremhæver, at vore konklusioner endnu hviler på sørgeligt utilstrækkelige kendsgerninger.

Axel Andersen

Skytte Christiansen, M. Danmarks vilde planter. Med et udvalg af vore nordiske nabolandes flora. Tegninger af Henning Anthon. Branner og Korch. 1959-60. Bd. 1-2 + tavlebind. 330.00. (57.2).

Anmeldt i maj-nummeret s. 171. Da forlaget har udsendt et titelblad til et specielt planchebind, kan værket indbindes i 3 bind, nemlig 2 tekstbind og 1 tavlebind, hvilket må være det mest praktiske for læsesalseksemplarets vedkommende.

Hugo Christensen

PRAKTISKE FAG

Bo Bedre. Hus, hjem, have, mad, fritid. Forlaget Palle Vogtdal, Vesterbrogade 60 A, Kbh. V. 1. årg. 1961. Abonn. (10 nr.) 19.75. (64.05).

I tider, hvor hver avis med respekt for sig

selv har ugentlige sider med boligstof og havestof, kan det måske synes overflødigt at sende et nyt tidsskrift på markedet som ovennævnte. Det ser imidlertid ud til, at dette har stor publikumsinteresse og de numre, der hidtil er udkommet, er sobre, beherskede, saglige og instruktive samt i nydeligt udstyr. Det er stof, som bibliotekernes læsesale kan være tjent med at viderebringe.

Viggo Bredsdorff

Clarke, M. H. Førstehjælp til dyr. Den blaa cirkel organisations forlag. 1960. 43 s. 3.00. (63.69).

den originale titel: first aid to dogs and cats dækker bedre, idet der næsten kun tages hensyn til disse dyr. indholdet følger nøje den humane samariterførstehjælps regler med specielle hensyn til forbindinger og forgiftninger. *p. petersen*

Funder, Th. P. Praktisk Navigation. 10. udgave. Frimodt. 1961. 163 s. ill. 12.50. (65.91).

Denne lille bog, der nu – siden 1901 – er kommet i 10. udg., beviser allerede derved sin brugbarhed. Den er en nyttig og god ven for de mange kystskippere og lystsejlere, som her kan finde råd og vejledning på deres farter i danske farvande. Dens oplysninger er – som ved tidligere udgaver – ført frem til det nyeste på alle områder. Det er en praktisk bog, der såvel hører til i de mange småskibe som på bibliotekernes hylder. *H. F. Kiær*

Grønne fingre. Om stueplanter. Århus. Det jydske Haveselskab. 1960. 72 s. ill. 12.50. (63.57).

Titlen siger det hele – nemlig en anvisning på, hvordan man får sine potteplanter til at gro, hvordan man passer dem efter den enkeltes krav til jord, lys, vand og gødning, – det der kaldes, at have grønne fingre.

På lækkert papir med instruktive, skarpe fotografier suppleret med elegante vignetter fortælles om et halvt hundrede stueplanter. Desuden findes et par afsnit om almene oplysninger samt et fornøjeligt causeri om disse planter, der her i landet er en del af stuens hygge.

Ret en lækkerbidsken for den blomsterelskende husmor. *Mogens H. Dahl*

Jensen, Thorkild. Gravhunden. J. Fr. Clausen. 1961. 77 s. ill. 8.75. (63.67).

Denne smukt udstyrede bog vidner om sin forfatters store viden om gravhunden, dens karakteregenskaber, avl og pleje. Den bringer desuden udmærkede anvisninger med hensyn til træning i gravjagt, drevjagt og anden jagt, hvortil denne lille hund er særlig egnet. Bogen er velskrevet og forsynet med en mængde ill. af de forskellige varieteter indenfor racen. Bør anskaffes af større biblioteker. *F. W. Kelter-Wesenberg*

Larsson, C. Byg selv et sommerhus. Gjellerup. 1961. 99 s. ill. 10.50. (69.2).

I serien »Byg selv« er forfatteren nu nået til sommerhuset. Bogen indeholder foruden anvisning på håndværksmæssige arbejdsprocesser også flere eksempler på konstruktioner af små sommerhuse af træ. Selv om dette bygningsmateriale må falde lettest for amatøren at arbejde med, virker det vel optimistisk, når forfatteren skriver »det lyder da nemt – og det er det også!« *Per Hjuler*

Steensen, R. Steen. Vore undervandsbåde gennem 50 år (1909-1959). Udg. af Marinehistorisk Selskab (komm.: Munksgaard). 1960. 320 s. ill. 18.00. (Marinehistorisk Selskabs skrifter nr. 5). (62.62).

Vort undervandsbådsvåben, der begyndte sin løbebane i 1909, har her fået sin historie. Litteratur om u-både – særlig de danske – har hidtil været så spredt, at de mange interesserede vanskeligt har kunnet finde frem til den. Her kommer nu våbenets hele beskrivelse med dens internationale forhistorie og alle tænkelige oplysninger om typer, bygning og anvendelse gennem tiden. Kronologiske oversigter og noter gør bogens stof let tilgængeligt og ledsages af udmærkede og instruktive illustrationer. Den vil – henset til den store interesse for emnet – blive meget stærkt benyttet og bør findes i mange biblioteker. *H. F. Kiær*

ARKITEKTUR

Enfamiliehuset af idag. 4. samling. Af Helge Nissen. Høst. 1961. 144 s. ill. 19.50. (71.08).

Bogen ligner i opsætning de tidligere udkomne. I enkelte planrids og med smukke fotografier er vist 45 ny eksempler på enfamiliehuse i forskellige størrelser, lige fra typehuse til de mest individuelle løsninger.

I tiltalende fremstilling giver bogen ligesom sine forgængere et godt indtryk af nutidens bedste enfamiliehusbyggeri.

Per Hjuler

Halvtredsernes byggeri. Red.: Marius Kjeldsen. Teknisk Forlag. 1961. 107 s. ill. 18.00. (71.6).

I anledning af sit 10-års jubilæum har bladet »Byggeindustrien« udsendt denne bog, der indeholder artikler om forsøg og resultater fra arbejdet på at løse tekniske, kunstneriske og brugsmæssige krav til byggeriet, indenfor de sidste 10 år.

Bogen rummer desuden en række eksempler fra hele landet på halvtredsernes boligbyggeri. *Per Hjuler*

Kirken i landskabet. Af Johan Exner og Helge Finsen. Gyldendal. 1961. 144 s. ill. 18.50. (71.8).

De fleste af vore landsbykirker er 7-800 år gamle, og igennem disse år er den direkte omliggende bevoksning og bebyggelse tilpasset kirken, så der er dannet den karakteristiske helhedsvirkning, der ofte er et fremtrædende træk i det danske landskab. Men nutidens vejbyggeri og byudvikling truer denne helhedsvirkning.

Forfatterne gennemgår forudsætningerne for datidens pludselige aktivitet indenfor kirkebyggeriet og mulighederne for at bevare resultaterne. Bogen er gennemillustreret med smukke og karakterfulde fotografier. *Per Hjuler*

SMALFILM

Haugmark, Erik. Sådan laver man drejebog. Skrifola. 1960. 127 s. ill. 11.75. (75.8).

Foruden en kort populær gennemgang af de vigtigste filmiske virkemidler (bevægelsen, billedskrift, optagelsesvinkel m.fl.) samt lidt om filmens væsen indeholder bogen en række drejebøger og synopser til film med alm. amatøremner. Meningen er, at smalfilmamatøren udfra disse forslag skal kunne lære, hvordan en historie udtrykkes i billeder, hvordan en ide overføres til filmstrimlen. Vel anvendt vil bogen blive til glæde for både smalfilmamatøren og hans gæster. Naturlig anskaffelse, hvor de tidligere bind i serien haves. *Kurt Norsker*

KERAMIK

Prodan, Mario. The Art of the T'ang Potter. Gyldendal. 1961. 186 s. ill. tavler. Indb. 132.00. (76.23).

I engelsk oversættelse foreligger her en udmærket italiensk kenders fremstilling af et af de mest betydningsfulde områder indenfor keramikkens historie. Støttet til et ypperligt billedmateriale, for en stor del i farver og af hidtil upublicerede arbejder, skildres den rige produktion af såvel brugskunst som gravfigurer under det kinesiske T'angdynasti (ca. 600-900), og samtidig belyses væsentlige sider af denne periodes så forfinede kultur. En meget smuk og for kunstinteresserede læsere fængslende publikation.

Aage Marcus

MUSIK

Musica. Skolemusikserie. Red. af Harald Bjerg Emborg. Wilhelm Hansen. 1961. (78.3).

Forum musica. Tidsskrift for ny musik og skolemusik-pædagogik. Red. af Harald Bjerg Emborg. Wilhelm Hansen. 1961. (78.05).

Hvad der hidtil har foreligget af nodemateriale til brug for sangundervisningen i skolerne har overvejende været af vokal art, selv om der i de senere år har kunnet spores interesse også for det instrumentale. Den nye målsætning for undervisningen, som kommer til udtryk i »Den blå betænkning«, nemlig at børn ikke blot skal lære at synge, men også at spille og at lytte til musik, har givet yderligere fart i bestræbelserne for at skaffe egnet materiale. Til de serier af skolemusik, der allerede foreligger (Musik i skolen, Folke- og skolemusik, Bibliotek for amatør- og skoleorkester o.a.) er nu føjet en ny: Musica, under redaktion af Harald Bjerg Emborg. Der er planlagt 4 hovedlinier: Musik i almindelighed, skolemusik, kirkemusik og en munter afdeling, og ved hjælp af tal og bogstaver er værkernes sværhedsgrad og art anskueliggjort. Der udgives endvidere et tidsskrift: Forum Musica, hvor det er hensigten at drøfte problemer vedrørende skolemusik.

Det er redaktionens plan at undgå ensidighed, ikke blot med hensyn til genrer, men også således, at man vil bringe musik fra forskellige perioder herunder også vor egen tid. Det er morsomt at se den interesse vore unge komponister viser sagen. Imellem det udkomne er der bl.a. kompositioner af Ib Nørholm, Per Nørgaard, Pelle Gudmundsen-Holmgren og Helmer Nørgaard.

Der er ingen tvivl om, at skoler her har en chance for at finde morsomt stof til sangtimerne. Også for bibliotekerne må det være velegnet, men den stadig stigende

strøm af musik til skole- og undervisningsbrug, som vi ser udkomme ikke blot herhjemme, men også på udenlandske forlag, gør det vanskeligt at orientere sig og udvælge det mest egnede. Ud fra den tanke, at musikpædagoger må sætte sig ind i og vel også bedst er i stand til at vurdere hele dette område, har Erling Winkel fået den idé, at et samarbejde mellem pædagoger og bibliotekarer ville være gavnligt. På hans initiativ er der opnået kontakt med Musikpædagogisk Forening, en sag vi sikkert snart vil høre mere om. *O. Bjørnum*

Stravinskij, Igor. Musikalsk poetik. Overs. af Børge Rudbeck. Gyldendal. 1961. 107 s. 6.75. (Gyldendals Uglebøger). (78.01).

Da det er tredie udgave af denne meget væsentlige bog, må man vel gå ud fra, at de fleste biblioteker har anskaffet den for længst. I en meget personlig og ofte noget akademisk form siger den afgørende ting om musikkens stilling i dagens kulturliv, og selvom man ikke altid er enig med forfatteren, må man anerkende, at han fremsætter sine betragtninger med en kraft, der vil gøre dem bestående lang tid fremover. – I alle fald bør alle købstadbiblioteker have bogen. *Richard Hove*

SPORT

Kano og kajak. Redigeret af Jørgen Thunbo. J. Fr. Clausen. 1961. 88 s. ill. 8.50. (79.83).

Det er glædeligt, at forlaget viderefører denne serie, som har bragt nyttige småbøger om atletik, jiu-jitsu og optimistjollen (og mere er på vej, bl.a. om så tyndt dækkede emner som volleyball og bordtennis). Bogen her gennemgår kort og klart bådtyper og roteknik, kaproning og langtursroning. Anbefales! Men slå ikke hånden af Deres lidt ældre kajak- og kanobøger, de har selvbyggervejledning som fattes her. *Povl Skov*

Schiøttz, Eyvin. Jeg er sejler. Politiken. 1961. 269 s. ill. kart. 12.50. (Politikens Håndbøger, 236). (79.8).

Denne lille bog om lystsejlads giver – som alle Politikens forlags specialbøger – grundige og gode oplysninger om alt vedrørende emnet. Den ukyndige finder her en fornuftig og vel tilrettelagt vejledning på sin vej ind i det nye og ukendte, den kyndige gode råd om alt vedrørende lystsejlads og i mangfoldige tilfælde noget, han ikke ved eller husker i øjeblikket. Her er alt om båden, dens bygning, behandling og anvendelse – grundigt og letfatteligt behandlet og ledsaget af gode og instruktive illustrationer. En nydelig og nyttig lille bog, som enhver sejler samt biblioteker ved kyster og søer bør eje. *H. F. Kiær*

LITTERATUR OG SPROG

Gad, Tue. Legenden i dansk middelalder. [Disputats]. Dansk Videnskabs Forlag. 1961. 297 s., 1 tavle, fransk resumé. 21.00. (81.09).

Tue Gad, der er bibliotekar ved Det kongelige Biblioteks håndskriftafdeling, går i sin disputats litteraturhistorisk til værks; det er hans udgangspunkt og mål at ordne det bevarede danske legendestof efter genre og særpræg. Men som baggrund herfor må den europæiske legendes former og motiver studeres, og bogen falder derfor i to nogenlunde lige store dele. Det internationale legendestof omfatter historiske og uhistoriske opbyggelige fortællinger om historiske og uhistoriske bibelske personer, bekendere og martyrer samt om mere jævne mennesker, der har oplevet visioner og mirakler. De danske helgener, hvoraf især kongerne behandles interessant, omtales kun i latinske legender, mens de dansksprogede texter er oversat fra tysk eller latin og omhandler helgener fra andre lande – en skæbnens ironi, men samtidig en påmindelse om hvor fjernt og provinsielt Danmark var i den europæiske kulturudvexling, og om hvor tilfældigt det er hvad man har bevaret af skriftlige og andre kulturminder.

Bogen er klart skåret og behagelig at læse. Forfatteren ved hvad han vil – og gør det. Hvad han ikke vil, må andre så gøre (legendemotiver i drama, folkeviser og billedkunst, historisk eller religiøs-psykologisk vurdering af træk der ikke kan afvises som uhistoriske, etc.). Skønt man kan savne en tesis og en konklusion, er Tue Gads bog nyttigere end mangen disputats, der har en sådan. Det er nemlig simpelthen den bog, vi alle i de følgende årtier skal hen og slå op i, når vi vil have en indfaldsport til legender, og ikke blot i Danmark, men i middelalderen overhovedet.

Biblioteksmæssigt fortjener bogen mere opmærksomhed end de fleste disputatser ved foruden den skolede grundighed, doktorgraden forudsætter, at frembyde en ikke al-

mindelig blanding af håndbogsmæssig og læsermæssig tiltrækning. For købstadbiblioteker, især hvis der er skoler for viderekomne eller nævneværdige katolske menigheder i byen. *Erik Dal*

Platon. Udvalg af Platons skrifter. Ved Otto Foss og Per Krarup. 6. udg. C. A. Reitzel. 1961. 139 s. 9.50. (88.2).

Af de forskellige mindre udvalg af Platon, der findes ved siden af den store 10 binds udgave, er dette afgjort det bedste. Foruden de ofte udgivne stykker: Forsvarstalen, Kriton og Faidon bringes her tillige en del af dialogen Menon, der giver en særlig god indføring i Sokrates' pædagogiske metode. Oversættelsen er taget fra den store udgave, og indledningen og noterne er klare og instruktive. Alt i alt en af de skolebøger, der egner sig fortræffeligt for folkebibliotekerne. *Kjeld Elkjær*

Polsk parlør. Af Romana Heltberg og Else Westh Neuhard. Borgen. 1961. 60 s. 9.75. (Borgens Parlører). (89.855).

Rejser man til Polen med den lille bog, har man ved hånden et fyldigt og naturligt udvalg af gloser og korte sætninger, en række bøjningsmønstre bagi samt en del praktiske råd – på dansk – om særlige polske forhold. Omslaget er udnyttet til et kort over Polen og – på klapperne – stikordsregister og talord, yderst bekvemt. Udtalen er kortest muligt behandlet; her kan kun grammofonplader være en virkelig støtte.

Nydeligt tryk og fejlfri tekst. En tiltalende første hjælp. *Drude Lange*

Winther, Margrethe. Fransk-dansk ordbog. 4. udgave. Berlingske. 1961. 430 s. 19.75. (Berlingske Ordbøger). (89.23).

I forhold til 1. udgave (Margrethe Winther Sawicka, 1937) udviser denne udgave meget betydelige forbedringer. Talrige nye gloser er kommet til, mængder af moderne forkortelser er indsat på alfabetisk sted, afledede ord har selvstændig plads, hvor det skønnes praktisk, betydningerne af de mest benyttede præpositioner er metodisk opstillet, og den typografiske tilrettelægning er i det hele mønstergyldig. – Som tillæg: De uregelmæssige verbers bøjning. – Utvivlsomt for tiden den bedste fransk-danske ordbog. Dette forhindrer dog ikke, at man hvert øjeblik lades i stikken og længes efter fuldendelsen af Blinkenberg og Høybyes store ordbog. *Robert L. Hansen*

HISTORIE

Bryant, Arthur. Feltmarskal Alanbrookes Krigsdagbøger. 1939-43. Bd. 1: Med ryggen mod muren. Overs. af Christian Dahlerup Koch efter »The Turn of the Tide«. Schønberg. 1961. 633 s. Register. Bd. 1-2: 110.00. (91.93).

Lord Alanbrooke – tidligere Sir Alan Brooke – hørte til i allerforreste række blandt Englands ledere under 2. verdenskrig. Han indtog en høj post i felten i krigens første fase indtil Dunkerque og blev senere som chef for imperiets generalstab den, der koordinerede krigsførelsen og havde afgørende indflydelse på den store strategi, ofte i stærk modsætning til de amerikanske allierede. Det foreliggende første bind af Alanbrookes dagbøger indeholder foruden selve dagbøgerne hans senere tilføjede kommentarer og historikeren Arthur Bryants forbindende tekst, der væsentligst tager sigte på at trække baggrunden og de store linier op i krigens udvikling. Alanbrooke fremtræder som en stærk – og sympatisk – personlighed, der har sine meningers mod, ikke alene over for amerikanerne, men også over for Churchill, af hvem der her gives det hidtil mest facetterede billede som den dynamiske, uberegnelige, til tider uudholdelige, men alligevel uforlignelige leder. Bogen hører til i allerforreste række blandt bøgerne om 2. verdenskrig, i betydning kan den ligestilles med Churchills erindringer, og den kommer foran Montgomerys og Eisenhowers erindringer. *Jens Maarbjerg*

Deutscher, Isaac. Sovjet-Vesten. Den store styrkeprøve. Overs. af Christian Dahlerup Koch efter »The Great Contest«. Aschehoug. 1961. 79 s. 9.75. (97.931).

Deutscher er en fremragende Ruslands-kender, hvad der navnlig har manifesteret sig i bogen om Stalin og de ikke oversatte bøger om Trotskij. Han har tidligere givet sig af med forudsigelser om udviklingen i Sovjet og har jævnligt fået ret. Man så meget gerne, at han også fik ret i det resultat, han er kommet til i denne analyse af den kommende udvikling i Sovjet og speciel i Sovjets

forhold til den vestlige verden. Han tror på en positiv udvikling i begge retninger og sætter næsten ingen grænser for Sovjets muligheder for at overflyve vesten, samtidig med at en indre frigørelsesproces finder sted. Man kan finde hans konklusioner for optimistiske, men de er altid logisk underbyggede og gennemførte i argumentationen. Trods sin kortfattethed er bogen en meget væsentlig og vigtig forøgelse af litteraturen om Sovjet. *Jens Maarbjerg*

Heurlin, Kaj. Frankrig i dag. Tradition og fornyelse. Overs. af Jørgen Bang efter »Frankrike nu«. Schultz. 1961. 172 s. ill. 24.50. (92.8).

En slags samfundskundskab om det moderne Frankrig, d.v.s. i første række omtale af økonomiske og politiske forhold, i mindre grad kulturelle. Desuden en gennemgang af hverdagens Frankrig, hvordan Monsieur Dupont bor og spiser og opfører sig over for sin kone og befinder sig i sit arbejde. Bogen er ualmindelig velskrevet og let læst, de talrige facts tynger den ikke, men er naturligt indføjet i den fortællende form. Blot undrer man sig over, at der kan skrives en bog om Frankrig i dag, hvor Algier-problemet knapt nok strejfes. *Jens Maarbjerg*

Lauring, Palle. Reges Daniae. Danske konger på mønter og medailler. Med numismatiske kommentarer ved Georg Galster. Høst. 1961. 110 s. ill. 18.00. (90.88).

I anledning af sit 125-års jubilæum har Andr. Fred. Høst & Søn udsendt denne samling portrætter i dobbelt forstand, idet der dels er tale om stærkt forstørrede fotografiske gengivelser af kongeportrætter på mønter og medailler fra Christian den Første til Frederik den Niende, dels kortfattede karakteristikker af kongerne i tilknytning hertil. Billederne er smukt og skarpt reproduceret, Laurings tekst er til tider rammende og set, til tider noget anstrengt. Hver konge får et par sider eller tre, så om mere end antydninger eller streger til et portræt har der ikke kunnet blive tale, miniatureportrætter i en smuk ramme. *Jens Maarbjerg*

Munch, Gert. Det skete i vor tid .. Samleren. 1961. 72 s. ill. 12.50. (94.41).

En samling meget stærke billeder fra likvideringer, jødeforfølgelser og koncentrationslejre under 2. verdenskrig, hvis udsendelse er inspireret af Eichmann-processen. Billederne er de hidtil mest rystende, der er set i nogen dansk publikation, men den alt for kortfattede ledsagende tekst er meget svag. På den baggrund er det meget svært at anbefale bogen, da det netop i denne sag er vigtigt, at de chokerende indtryk, man modtager fra billedmaterialet, ikke begrænses til rædselsvirkningen, men uddybes med relevante oplysninger om forholdene under krigen. *Jens Maarbjerg*

Pundik, Herbert. Selvstændighedsbevægelsen i Afrika. Det Udenrigspolitiske Selskab og Det Danske Forlag. 1961. 83 s. 3.50. (Udenrigspolitiske Skrifter, serie IV nr. 4.). (98.3).

På en kortfattet historisk baggrund gennemgås og sammenlignes de forskellige afrikanske landes bestræbelser på at løsgøre sig fra kolonistyret, og der gives en karakteristik af lederne: Nkruma, Sekou Touré, Kenyatta m.fl. De arabiske områder i Nordafrika og Den Sydafrikanske Union er ikke medtaget. Det er et stort stof, og det er derfor kun forholdsvis lidt, man får at vide om de enkelte lande og lederskikkelser, men det er god førsteorientering om et brændende aktuelt emne. *Jens Maarbjerg*

Rastén, Adolph. Vesttyskland. Kanslerdemokratiet i Bonn. Gyldendal. 1961. 46 s. ill. 3.50. (Aktuel orientering, 2.). (94.41).

En del af stoffet er gentagelser fra samme forfatters »Et nyt Tyskland« fra 1959 i serien Udenrigspolitiske Skrifter. Alligevel vil der være god mening i også at anskaffe denne pjece på grund af dens omtale af den nyeste udvikling. Der skal som bekendt være forbundsdagsvalg i Vesttyskland til efteråret, og i den anledning vil aktuelt stof være på sin plads, og det finder man bl.a. her. *Jens Maarbjerg*

Stangerup, Hakon. Det genfødte Østrig. Gyldendal. 1961. 90 s. 11.50. (94.5).

Optryk af en række avisartikler om den politiske og kulturelle situation i dagens Østrig, skrevet på grundlag af et besøg i landet og samtaler med ledende personligheder. Artiklerne er som venteligt elegant formet og skrevet (elegant er et af Stangerups yndlingsord, af og til brugt som eneste karakteristik, f.eks. »den elegante kulturhistoriker Egon Friedell«), men de er unægtelig noget tynde og strejfer som regel kun overfladen af problemerne. Men vi mangler

litteratur af denne art om Østrig, og som en nødtørftig førsteorientering har bogen sin berettigelse. *Jens Maarbjerg*

Steinbeck, John. Der var engang en krig. Overs. af Knud Müller efter »Once There Was A War«. Gyldendal. 1961. 194 s. 17.50. (91.93).

Optryk af en række reportager, som Steinbeck skrev i 1943 som krigskorrespondent i England, Afrika og Italien. Det er i mindre grad selve kamphandlingerne, han beskriver, mere stemningen og livet bag fronten, på basen, under transport. Der er strålende enkeltheder imellem, og i selve krigsårene har disse øjebliksbilleder sikkert været af stor virkning, men læst i sammenhæng nu virker de mærkeligt afblegede, farveløse. De uskrevne love for krigskorrespondenter, der omtales i indledningen, har nok virket stærkt hæmmende på inspirationen for netop en Steinbeck. *Jens Maarbjerg*

Teglers, Hans Edvard. Sabotage. Amatørernes oprør. Vendelkær. 1961. 164 s. 12.50. (96.71).

Teglers, der selv var blandt de første aktive sabotører, og som i »Kæmp for alt hvad du har kært« har givet os en af de bedste besættelsestidsbøger, har her samlet en række dagbogsoptegnelser og erindringsbilleder af sig selv og andre modstandsfolk til belysning af sabotagens opståen og udvikling. Resultatet er blevet spinkelt, så afgjort ikke den definitive bog om sabotagen, hvad vel heller ikke var tilsigtet, om end tiltrængt, men af og til er dog stemningen og atmosfæren fra besættelsestiden og modstandskredse fint grebet og gengivet, og bogen vil kunne gøre god nytte i ungdomsafdelingen. *Jens Maarbjerg*

PERSONALHISTORIE

Gjesing, Knud. En missionspioner. H. P. Børresens liv med særligt henblik på hans missionsvirksomhed. Gad. 1961. 380 s. 24.00. (Kirkehistoriske studier, 2. rk. nr. 14). (99.4).

Børresen var – sammen med nordmanden Skrefsrud – grundlægger af missionen blandt santalerne i Nordindien og døde 1901. Denne særdeles grundige skildring, bag hvilken der ligger dybtgående og langvarige studier, har indbragt sin forfatter den teologiske doktorgrad, men hvis man kan lade være at blive irriteret over de utallige noter med kildehenvisninger osv., vil enhver missionsinteresseret kunne læse bogen med stort udbytte. Den har bidraget til at give et sandere billede af den banebrydende missionær end tidligere altfor ukritiske fremstillinger. *Johs. Blauenfeldt*

Gudme, Sten. Winston Churchill. Med en efterskrift af Ebbe Munck. Vendelkær. 1961. 141 s. ill. 12.50. (99.4).

Der kan vel ikke tænkes et taknemligere emne for en biografi end Churchill, og i betragtning heraf forekommer Gudmes bog at være lidt tynd i papirerne. De talrige dramatiske ydre hændelser i Churchills livsforløb refereres og fortælles godt nok, om end lidt kortfattet, men om nogen virkelig karakteristik er der ikke tale. Bogen kan derfor ikke afløse nogen af de allerede eksisterende biografier, men kan dog være udmærket anvendelig i ungdomsafdelingen, hvor den forhåbentlig kan få en og anden læser til at opsøge »De unge år« og krigserindringerne og dermed selv udfylde det portræt af personligheden, som kun er antydet her. *Jens Maarbjerg*

Jacobsen, Harry. Aarene der gik tabt. Den miskendte Herman Bang. Hagerup. 1961. 232 s. ill. 32.50. (99.4).

Det er en litterær og kulturhistorisk kulegraver-bedrift, H. J. har øvet her i tredie bind af sin vægtige og værdifulde Bang-biografi. Fra aviser og breves gulnede blade har han myreflittigt og kombinationsrigt genskabt de syv glemte år (1889-1896), da Bang sjælesyg, miskendt og fattig flakkede om i udlandet, forsøgte sig med kabaret i Oslo og som Ibsen-instruktør i Paris – frem til det fornyede gennembrud med «Ludvigsbakke«.

Og så lykkes det endda Harry Jacobsen – tværs gennem skandaler, ynkelighed og særhed – at skabe medfølelse omkring sin elskede digter. Den er simpelthen spændende og bevægende, denne tungtlastede bog. *Jørgen Claudi*

Koch, Hal. Konstantin den Store. Pax romana. Pax christiana. 2. opl. Gyldendal. 1961. 141 s. 6.75. (99.4). (Gyldendals uglebøger).

Konstantin den Stores forhold til kristendommen er blevet bedømt meget forskelligt: en religiøs skeptiker, der forstod at bruge

den kristne kirke til sine statsformål, eller en mand, der gennemgik en virkelig kristen omvendelse, der kom til at bestemme hans politik. I mistillid til, at indgående kildestudier kan bringe afgørende nye synspunkter frem, forsøger Hal Koch gennem en idehistorisk behandling af religion og politik at trænge ind i datidens situation, og bogen bliver derved et indlæg i problemet om forholdet mellem stat og kirke. Den tankevækkende bog fortjener læserens alvorlige medarbejde, men stiller derved også ret store krav til ham, så man må betvivle, at den er særlig egnet for de store læserkredse.

Johs. Blauenfeldt

Moe, Knud. I smeltedigelen. En dansk præstesøns udvandrersaga. Genfortalt af Carl Langballe. Lohse. 1961. 215 s. ill. 17.50. (99.4).

En søn af præsten Otto Moe, Indre missions tidligere formands broder, tog i 1910 til USA, hvor han opholdt sig til 1955. Han oplevede her lidt af hvert, også at være langt nede, men fik til sidst en stor stilling som leder af statens administration til bedste for krigsveteraner og handicappede mennesker. Bogen er fortalt af ham selv, men har fået form af C. L., og den er meget læseværdig, præget af lune, menneskelighed, fordomsfrihed, kærlighed til alt dansk – og lidt amerikansk selvtilfredshed.

Johs. Blauenfeldt

Svensson, A. Kamp og Fest. Sønderborg. Dy-Po bogforlag. 1960. 148 s. 14.75. (99.4).

26 år gammel kom Sv. i 1907 til Sønderborg for at redigere »Dybbøl-Posten«, dengang et selvstændigt blad. Den store marinestation, som tyskerne havde bygget i de foregående år, havde fordoblet indbyggertallet og nærmest »indtysket« byen. De dansksindede dukkede sig og lå under for sammensmelteri med de tilvandrede tyskere, der her førte en mådeholden politik. Hjulpet af en flok unge, mere nationalt bevidste bønder fra omegnen fik den unge ildfulde redaktør atter de danske til at rejse hovedet. Velskrevet, dog ofte temmelig bred. Særtryk af artikler i »Nord og Syd«, og der foreligger allerede mange artikler til et andet bind. For centralbiblioteker og egnens sognebiblioteker. (Bør sættes i 96.9, da der praktisk talt ingen biografiske oplysninger gives, og bogen kun omfatter spredte episoder, hvori forf. har taget del, fra 3½ år af hans liv.)

Gustav Auring

SKØNLITTERATUR

DANSKE BØGER

Første de skrev, Det. Nutidsforfattere i debutantdragt. Kommenteret af forfatterne. Red. af Orla Lundbo. Carit Andersen. 1960. 303 s. 1950. (86.1).

Titlen opfattes af langt de fleste bidragydere til denne omnibus-antologi som gældende deres første publicerede bog eller fortælling – heldigvis, for derved har indholdet fået en vis karakter og navnlig kvalitet. Her møder forfattere som Hans Povlsen, Sigurd Elkjær, Jacob Paludan, Soya, Bjarnhof, Branner, Lyngby Jepsen, Aalbæk Jensen og flere frem med deres førstefødte, og alle præsenterer de hjertebarnet ved at berette om tilblivelsen og baggrunden for den – i flere tilfælde udvikler det sig til rene små og fængslende erindringsskitser. Disse giver antologien en litterær-historisk og biografisk værdi, der gør den til et selvfølgeligt indkøb for købstadbibliotekerne.

Jørgen Claudi

Huntley, Jasper (pseud.). Aftenvinden. Tegninger af Thormod Kidde. Skandinavisk Bogforlag. 1960. 252 s. 19.50.

Bettina er en gæv pige, der holder til i amerikansk væddeløbsverden, hvor hun ved sej udholdenhed, dygtighed og kærlig omsorg redder den syge »Crackers«, så den vinder løbet. Det lyder rørstrømsk, men bogen som man ikke rigtig ved, hvor man skal placere (hippologi og fiction), er både fuld af stemning og naturbeskrivelse og så tilpas megen dramatik, at også andre end hestevenner vil få fornøjelse af den. Den usædvanlige bog er smukt udstyret og forsynet med gode sortkridttegninger af Thormod Kidde.

Sigurd Bjeld

Kehler, Henning. Svend, Knud og Valdemar. Drama i tre Akter. Nyt Nord. Forl. 1961. 151 s. 15.00.

Dette drama om besættelsestidens og befrielsens nationale problemer, om materialistiske og idealistiske tysker-sympatisører stammer fra 1948, har aldrig været opført og genudsendes her – lidt overflødigt, synes jeg – som en nitid tryksag. Spillet er dygtigt, men ordinært opbygget, persontegningen effektiv, men så grov (navnlig i de satiriske indslag), at man har vanskeligt ved at tage den noget kontroversielle belysning af så delikate menneskelige problemer for almengyldig. *Jørgen Claudi*

Kristensen, Erling. Byen mellem to tårne. 2. udg. Borgen. 1961. 205 s. 18.50.

E.K.s roman nr. 2 (fra 1928) med beretningen om den lille mekaniker, der drister sig til at nære kunstnerdrømme og derfor bliver udstødt af lillebyens fællesskab – er nok en af hans kunstnerisk og menneskeligt svageste – måske fordi dens problem netop dengang gik ham for nært ind på livet til helt at kunne overskues. Men selv uden at nå en Jantes almengyldighed rummer hans portræt af lillebyens menneskelige snæverhed så megen sandhed, udtrykt i en populær og fattelig form, at bogen efter de mange års stilhed nok kan og bør finde læsere – som et led i et for folkebibliotekerne betydningsfuldt forfatterskab, man nu med sorg ser afsluttet. *Jørgen Claudi*

Munk, Kaj. Han sidder ved Smeltediglen. Med indledning og oplysninger af William Michelsen. Nyt Nord. Forl. 1960. 80 s. 5.85.

K.M.s berømte og virkningsfulde skuespil (fra 1938) om mennesket i den moderne diktaturstat – spillet, hvori digteren selv under tryk af de verdenspolitiske begivenheder tog afstand fra sine hidtidige, farlige idoler – er her forsynet med kortfattede, men grundige historiske oplysninger om spillet og dets plads i forfatterskabet, om videnskabens stilling i Hitlers Tyskland, om antisemitismen og om den tyske kirkekamp. *Jørgen Claudi*

Nathansen, Henri. Indenfor Murene. Skuespil i fire Akter. 5. udg. Gyldendal. 1961. 112 s. 13.75. (Gyldendals Teater).

Henri Nathansens højt elskede dansk-jødiske kulturbillede – Det kgl. Teaters sikreste trækplaster – foreligger her i 5. udg., så bibliotekerne nu kan forny deres exemplarer. Dette naturalistiske mønster-skuespil hører jo til blandt vore få moderne skuespil-klassikere. *Jørgen Claudi*

Nilsson, Nils. Minebyen. 2. udg. Borgen. 1961. 228 s. 18.50.

Bogen udkom første gang i 1935 og anmeldtes da af Carl Jacobi i B.V. 1935, s. 346.

Til C.J.s omtale af »en usædvanlig tilforladelig skildring af livet mellem arbejderne og deres familier i en svensk mineby« kort efter århundredskiftet er kun at tilføje, at den troværdige beretning om jævne menneskers verden – der nås ikke litterære højder – stadig kan læses med udbytte, ikke mindst fordi »Minebyen« trods alt rummer et vist optimistisk livssyn. *Sigurd Bjeld*

Pontoppidan, Henrik. Mands Himmerig. 5. opl. Gyldendal. 1961. 226 s. 24.75.

Dette er det første nye oplag af Pontoppidans alderdomsværk (1927) siden 1930, så der skulle nok være behov for det i alle bibliotekstyper. For er litteraturhistorien end undertiden lidt hård ved det, danner det dog den fiktive afslutning på et af de centraleste forfatterskaber i vor litteratur – og det er ved genlæsningen forbløffende at mærke, så aktuelle og væsentlige de stadig er, Pontoppidans tanker om dansk politik og pressens magt i fortællingen om idealisten Niels Thorsens kamp i tiden op mod den 1. verdenskrig. Og den rent menneskelige historie – om manden, der ofrer kærligheden og ægteskabet for den ydre (tomme) virkelighed – den er vist desværre evigt gyldig og altid bevægende. *Jørgen Claudi*

Westman, Karen. Den forheksede by – Stormvejret. To marionetkomedier. Tekst og træsnit. Kunst og Kultur. 1960. 66 s. ill. 28.00.

K.W. er en god grafiker, og det er sympatisk og morsomt, at hun og hendes mand søger at genoplive interessen for marionetspillet. Men efter blankt at have ydet bogen al mulig respekt og beundring som bibliofil tryksag, må man sige, at man ikke bliver nogen Karen Blixen ved at sætte dunkle ord sammen i marionetkomediens sirlige mønster. Bogens tekster er af for privat kvalitet til at kunne påregne interesse udenfor vennekredsen. *Jørgen Claudi*

Wulff, Hilmar. Vejen til livet. Roman. Aschehoug. 1961. Bd. 1-2. 285 + 272 s. 35.00.

Denne fortræffelige, folkelige roman om den sociale udvikling på Lolland fra de polske sukkerroearbejderes invasion omkring århundredskiftet frem til den store landarbejderstrejke i 1920'erne er både fornøjelig og bevægende underholdning og dertil god oplysning om vor egen tids umiddelbare forudsætninger. Den blev da også stærkt anbefalet her i BV, da den udkom 1947-1949 i de oprindelige tre bind: »Vejen til livet« (1948, s. 47), »Livets brød« (1949, s. 48) og »Forjættelsens dag« (1950, s. 50). Da disse forlængst er udsolgt, kan alle bibliotekstyper nu med glæde supplere beholdningen med den nye, smukke udgave – selv om man nok kunne have ønsket, at forfatteren var gået endnu grundigere tilværks med bearbejdelsen og stramningen. Men et hovedværk i vor moderne realistiske litteratur er bogen uomtvisteligt. *Jørgen Claudi*

LYRIK

Cederlund, Anna. Höst. Dikter. Göteborg. Zindermans förlag. 1961. 63 s. 10 sv. kr.

Det er 50 år siden denne digtsamling udsendtes første gang, få dage efter forfatterindens død, 22 år gammel. Den blev den gang godt anmeldt, bl.a. af Vilhelm Ekelund, og selv om kvaliteten naturligvis er svingende, kan de fleste digte stadig læses med udbytte. Men meget andet af svensk lyrik fra iår skal anskaffes, før denne nyudgave kommer i betragtning, i hvert fald i danske biblioteker. *Per Højholt*

Heinesen, William. Hymne og harmsang. Gyldendal. 1961. 87 s. 12.75.

I sin nye digtsamling har Heinesen i højere grad end før sluppet rimet og den strofiske opbygning af digtet. Man bemærker, at han til fulde opfylder de andre og lige så strenge krav en »fri« form stiller. Denne færøske Pindars havhymner, affattede med en ordkunst som på en gang er raffineret og enkel, har en rejsning, så mindet om den gamle uvilkårlig melder sig. I harmsangene kniber det med koncentrationen af og til, og sigtet kan være lidt lavt. Men i sproglig fantasi og udtrykkets fyndighed mangler intet. Bogen må findes i enhver blot nogenlunde fyldig samling af dansk lyrik. *Per Højholt*

Kaae, Børge. På torvet. Digte. Gyldendal. 1961. 45 s. 11.50.

Første indtryk er ganske gunstigt. Kaae kan meget, er en lystig fyr og har sans for pointer. Selvironiker er han til husbehov. Sjældne egenskaber hos en ung lyriker idag. – Ved forlænget bekendtskab damper imidlertid meget bort. Tilbage er: Indtrykket af en måske letbenet, men godt udnyttet versifikatorisk evne: Lige nok til at en repræsentation i de største biblioteker ikke vil være den rene velgørenhed. *Per Højholt*

Nezval, Vítezslav. Ti digte. Overs. af Viola Wandall-Holm og Ivan Malinovski. Fredensborg. Arena. 1960. 56 s. 9.75.

Nezval (1900-1958) var tjekkoslovak og tog stærke indtryk af den europæiske poesi i århundredets første del, især surrealismen. I sit hjemland grundlagde han en surrealistisk gruppe, som holdt sig aktiv til op mod anden verdenskrig. Under indtryk af Tjekkoslovakiets politiske skæbne efter krigen søgte han at lempe sin digtning efter den socialistiske realismes krav. Digtene i dette bind er alle fra hans tidlige periode og fremragende eksempler på, hvad en stor digter kan præstere ved hjælp af psykisk automatisme og hvad det ellers hedder. Da vi selv har meget lidt surrealistisk poesi af kvalitet, og gode oversættelser af andre store surrealister mangler, bør centralbiblioteker nok reflektere. Oversættelsen er glimrende. *Per Højholt*

Pasternak, Boris. Digte. I udvalg og overs. ved Ivan Malinovski. Gyldendal. 1961. 114 s. 15.50.

Hidtil har vi måttet nøjes med de prøver på Pasternaks lyrik der var at finde i tidsskrifter, og digtene i Dr. Zivago. Nu afhjælper romanens udmærkede oversætter savnet med et helt bind oversættelser fra digterens forskellige perioder, i tid: 1923 til 1959. En afgørende vending indtrådte ca. 1940, til dels vel på grund af verdensbegivenhederne. Pasternak forlod da sin æstetiske linje og indledte den »etiske«. De tidlige formeksperimenter, hvorpå dette udvalg indeholder overbevisende prøver, blev forladt til fordel for et forenklet klassisk formsprog, som af digteren skønnedes bedre egnet til formidling af budskabet. Malinovski har lagt et stort arbejde i oversættelsen. Den er også,

med hans egne ord om den tyske, aldeles fremragende, og hører – også på bibliotekernes hylder – hjemme ved siden af Dr. Zivago. *Per Højholt*

OVERSÆTTELSER

Ung svensk prosa. Udvalgt af Staffan Larsson. Fredensborg. Arena. 1960. 192 s. 17.75. (87.1).

»Ung norsk prosa« (1959) får her sin svenske parallel, og de større biblioteker bør jo nok bevidne forlagets ambitiøse og idealistiske initiativ – at udgive antologier over vore brødrefolks yngste forfatterkuld på originalsproget – deres støtte og interesse. Er udvalget end (som indrømmet af redaktøren) lidt tilfældigt, er det end umuligt herudaf at optrække sandsynlige retningslinier for fremtiden, så er denne samling af noveller og fragmenter af kommende romaner – skrevet af tretten unge navne, hvoraf de kendteste er Lars Gyllensten, Bo Widerberg, Per Wästberg og Willy Kyrklund – dog af så god kvalitet og dertil også periodisk ganske underholdende, så at den nok kan finde enkelte, navnlig yngre lånere.

Jørgen Claudi

Andrzejewski, Jerzy (polsk). Aske og diamanter. Overs. af Jess Ørnsbo. Aschehoug. 1961. 282 s. 24.50.

En betydelig polsk film, indspillet over denne roman (skrevet 1947), har omsider banet vej for en oversættelse af romanen selv, og det er godt. Romanen er af format og karat. Dens handling, som pladsen her ikke tillader at gå ind på, betegner et højdepunkt af medrivende spænding indenfor nærværende anmelders læsning i adskillige år. Tiden er de tidlige majdage 1945, da Hitlertyskland brød sammen, scenen en polsk provinsby, emnet det pinte og lemlæstede Polen, der pludselig føler freden og frihedens nærhed, men ikke aner *hvilken* fred, *hvilken* frihed.

Man har bebrejdet forf., at hans menneskeskildring mere er antydet end uddybet og afrundet. Nogle skal jo have alt ind med skeer, og fatter ikke det, der siges mellem linierne og afsløres gennem flygtige replikker. Mig forekommer bogen en moden og modig digters bevidst og sikkert formede skildring af disse skæbnedages mennesker og forløb, og dens levedygtighed og høje position i den nye polske litteratur beviser, at det er lykkedes at udløse og tolke disse dages kaos, håb og tvivl. I al sin gru og desillusionering er bogen, som tiden kun har styrket, en gribende bekendelse til det menneskelige og medmenneskelige. For alle biblioteker. *Johs. Lehm Laursen*

Anouilh, Jean (fr.). Antigone. En tragedie. 3. opl. Overs. af Paul la Cour. Gyldendal. 1961. 71 s. 9.75. (Gyldendals Teater).

Den franske teater-troldmand gendigtede under den tyske besættelse Sofokles' 2500 år gamle tragedie, så at denne klassiske historie om ungdommens ubønhørlige idealisme contra modenhedens resignerede kompromis også blev et spil om det enkelte menneskes pligt til at følge samvittighedens røst mere end ydre lovbud. Paul la Cour overførte det til dansk i 1946, og her er 2. udgave af dette ungdommens ophøjede og evigtgyldige drama. *Jørgen Claudi*

Behan, Brendan (irsk). Gidslet. Tragi-Operette i tre Akter. Overs. af Poul Sørensen efter »The Hostage«. Gyldendal. 1961. 107 s. 12.75. (Gyldendals Teater).

Den forsinkede irske oprører, som vi lærte at kende i efteråret med den bevægende selvbiografi, præsenteres her på sin egentlige boldgade med sit nok bedste skuespil til dato – et spil om idealisme, patriotisme og det nøgne livs værdi, exemplificeret i nogle dramatiske situationer på et forunderligt og chokerende bordel i Dublin, hvor IRA gemmer et gidsel, en tilfangetaget engelsk soldat. Spillet er formelt, figur- og idemæssigt ligeså uortodokst, som genrebetegnelsen »tragi-operette« antyder. Men den varme menneskelighed, den ustyrlige vitalitet og poesi i dette vildtvoksende, spirituøse geni river én med og gør læsningen til en næsten ligeså stor oplevelse som scene-fremførelsen (på Alléscenen i København). Som exempel på teatrets rige renæssance i disse år hører bogen hjemme i alle større biblioteker. *Jørgen Claudi*

Frisch, Max (schw.). Biedermann og brandstifterne. Et læredrama uden lære med et efterspil. Overs. af Jørgen Engberg efter »Biedermann und die Brandstifter«. Gyldendal. 1961. 99 s. 9.75. (Gyldendals Teater).

Max Frisch – »Homo Faber«s skarpsindige, intellektualistiske forfatter – er ligesom sin kollega og landsmand Dürrenmatt en effek-

tiv og chokerende, moderne dramatiker, hvis ironiske spil også som læsning fornøjer og foruroliger på samme tid. Det gælder dette hans berømteste skuespil, som Odense teater har æren af at have introduceret – spillet om Enhver, den pæne moderne hædersborger, der af misforstået »humanisme« og angst for den afgørende handling tager et par notoriske brandstiftere ind i sit hjem og derved bliver indirekte årsag til hele byens, hele vor civilisations ødelæggelse. – Bogudgaven bringer også den moraliserende, lidt håndfaste efterskrift, der almindeligvis udelades på teatret. *Jørgen Claudi*

Knight, Eric (eng.). ... men dette fremfor alt. Overs. af Else Brudenell-Bruce efter »This above all«. Ti danske forlæggeres bogklub. 1961. Bd. 1-2. 11.75. (Stjernebøgerne).

Alt hvad en romanlæser kan forlange i retning af kærlighed, krig og spænding findes i denne roman fra Hitlertidens bombardement af Sydengland og London. Den meget skarpe vurdering af de sociale forhold i førkrigstidens England gør, at bogen hæver sig over det almindelige underholdningsplan og bliver mere end tidsfordriv. Intet under at »Men dette fremfor alt« har haft sit meget store publikum; den klarer sig stolt i konkurrencen med mange krigsbøger. Anm. i B.V. 1942, s. 292. *Sigurd Bjeld*

Lidman, Sara (sv.). Mistelten i hjertet. Overs. af Kjeld Elfelt efter »Bära mistel«. Hasselbalch. 1960. 235 s. 19.50.

Linda fra »Døtrene« (BV, 1958, s. 600) er her nok små tyve år ældre – pensionatsværtinde i et lille provinshul, en selvstændig, ugift mor med ben i næsen – og dog er hun den samme, og det er nødvendigt at kende og huske de lidelser, hun påførte sig selv og navnlig andre i opvæksten, for ret at fatte det ironiske og tragiske i det kærlighedsvanvid, der her rammer hende. En lidenskab for et menneske – den perverterede, ulækre kafemusiker Björn Ceder – der ikke fysisk kan tage imod eller gengælde hendes følelser.

Sara Lidman bevæger sig også her suverænt og manisk på følelsernes overdrev, men selv om bogen egentlig er mig imod (og jeg ikke tror på dens brede popularitet), må man erkende, at det er lykkedes hende at gøre det usandsynlige overbevisende og derigennem at give en bevægende, storslået skildring af kærlighedens paradoksale egenværdi. *Jørgen Claudi*

Lie, Jonas (no.). Trold. I udvalg ved Ingeborg Buhl. Hasselbalch. 1959. 65 s. kart. 4.50. (Hasselbalchs Kultur-Bibliotek, 180).

I en så let fordanskning, at tilegnelsen af de mange dialektord nok stadig vil forekomme somme vanskelig, har I.B. her givet et lille, men alsidigt udvalg af Lies to bind nordlandske eventyr »Trold« fra 1891-92. Det synes mig dog lidt tvivlsomt, om disse sortladne historier om drauger, vikingekonger og kællinger, så nært de end stod Lies eget, »synske« sind, er velegnede til at give forfatterskabet den renæssance, det fortjener. De har næppe meget at sige mennesker af i dag. Vel har vi stadig trolde i sindet, men de har unægtelig antaget en noget anden og ræddeligere form. *Jørgen Claudi*

Masters, John (eng.). Kalis begær. Overs. af Torkil Lund efter »The deceivers«. Ti danske forlæggeres bogklub. 1961. 248 s. 5.85. (Stjernebøgerne).

I 1952 udkom denne spændende Indienroman, der detaljeret fortæller om opklaringen af en bande religiøse ritualmorderes grumme udplyndring og ofring af vejfarende. Det mest interessante er den psykologiske beskrivelse af hvordan et menneske opdager sin egen ondskab og ødelæggelseslyst. Det kan nok give læseren et og andet at spekulere over.

Masters viser sig fra den gode side i »Kalis begær«, der anmeldtes i B.V. 1953, 408. *Sigurd Bjeld*

Miller, Arthur (am.). Misfits. De frigjorte. Overs. af Niels Gabe efter »The Misfits«. Wangel. 1961. 174 s. ill. 16.75.

Den berømte amerikanske dramatiker skrev som bekendt en film med denne titel til sin daværende hustru, Marilyn Monroe – og det foreliggende er en slags filmroman over handlingen, beretningen om en desillusioneret, fraskilt kvindes oplevelser i skilsmissebyen Reno med tre mænd, hvoraf den ene (Clark Gable) romantisk nok er cowboy.

Stod der ikke Miller på titelbladet, og havde han ikke i forordet dristigt hævdet, at romanen her repræsenterer en ny genre, skabt af filmen, med særlige muligheder for

at afspejle samtidens liv – ville bogen ikke kræve en anmeldelse. Nu nødsages man til at sige, at resultatet af denne mesalliance ikke er godt. De polerede filmbilleder, der illustrerer bogen, afspejler rent fortvivlende den tomhed og udvendighed, der efter mine begreber også præger ordene. *Jørgen Claudi*

Racine, Jean (fr.). De fjendtlige brødre. Alexander den Store. To tragedier oversat af Max Lobedanz. Kandrup & Wunsch. 1961. 142 s. 25.00.

For 10 år siden udsendte bibliotekar Max Lobedanz sin første Racine-oversættelse, tragedien »Ifigenia«. Ved sin bratte død i januar i år havde han læst korrektur på den store digters ungdomsarbejder »De fjendtlige brødre« og »Alexander den Store«, og med dette bind foreligger alle 11 tragedier, mesterens eneste komedie og et udvalg af hans åndelige sange på dansk. Det er en bedrift, som længe vil bevare oversætterens navn, men også bogtrykkeren bør huskes for den sjældne idealisme og offervilje, hvormed udgivelsen er ført til vejs ende uden en øres understøttelse udefra. »De fjendtlige brødre« og »Alexander den Store« er Racines svendestykker, den første i Corneilles heroiske manér, den anden galant og preciøs, som publikum var vant til det fra Quinaults dramatiske værker. I dem begge anes dog gang på gang den kommende mester både i stil og karaktertegning. Ikke mindst kvindeskikkelserne: moderen i »De fjendtlige brødre« og de rivaliserende prinsesser i »Alexander den Store« er forløbere for Agrippina og Fædra, for Hermione og Athalia. Man kunne ønske, at Lobedanz' beundringsværdige indsats kom en større kreds tilgode gennem en billig folkeudgave; forhåbentlig vil alle større biblioteker i tide sikre sig de ni fornemt udstyrede bind, hvis oplag kun er på 300 eksemplarer. Nævnes verdenslitteraturens største navne, vil Jean Racine være sikker på at finde sit imellem dem. *H. Topsøe-Jensen*

Sandemose, Aksel (no.). En flygtning krydser sit spor. Espen Arnakkes kommentarer til Janteloven. Bd. 1-2. Overs. af Ane Munk-Madsen. Ti Danske Forlæggeres Bogklub. 1961. 244 + 281 s. 11.70. (Stjernebøgerne).

Denne »fortælling om en morders barndom« – om Espen Arnakke, der måtte dræbe for at befri sig selv for Jantelovens livsfjendske skinmoral – hører til 30'ernes store, uforglemmelige bøger. Den var et bål, man ikke kom nær, uden at blive mærket deraf, og man går derfor med nogen ængstelse til læsningen af denne reviderede, »kommenterede« udgave, som forfatteren foranstaltede i 1955. Ilden er dog stadig lige hed, og beskæringerne og kommentarerne er heldigvis få. At den som selvstændig roman lidt mislykkede »Der stod en benk i haven« (1937) nu for størstedelen er inkorporeret her på sin naturlige plads i den psykologiske kortlægning af Jante, er kun en styrkelse – det giver det sindsoprivende, ironiske og desperate opgør med de »moralske« midler, hvormed mennesker forstår at holde hinanden nede, en bredere menneskelig baggrund.

Med den udvidelse af læseevnen, der er sket i de sidste tredive år, må denne provokerende og inciterende bog nu vist høre hjemme i ethvert bibliotek. Den har kvalitet og betydning til det. *Jørgen Claudi*

Shakespeare, William (eng.). Macbeth. Et skuespil i fem akter. Overs. af Knud Sønderby. Gyldendal. 1961. 123 s. 13.75. (Gyldendals Teater).

Selv om man nok kan diskutere enkeltheder i Knud Sønderbys arbejde, er det dog en stor gevinst at få en moderne, digterisk betonet oversættelse af dette Shakespeares måske magtfuldeste sørgespil. *Jørgen Claudi*

Silone, Ignazio (ital.). Fontamara. Overs. af Hagmund Hansen efter »Fontamara« (ny ital. udg. 1949). Fremad. 1961. 188 s. 4.35. (Fremads Folkebibliotek).

En glimrende social satire fra 1930 (omarbejdet i 1949) om italienske landarbejdere i bondebyen med det opdigtede navn Fontamara.

Utroligt at den ludfattige befolkning kunne eksistere under så oprørende kår og blev behandlet på en så nedværdigende måde af myndighederne. Det er forståeligt, at emnet har fristet Silone, der kæmpede mod fascistisk diktatur, og hans kendskab til landskab og mennesker fra egnen gør bogen spillevende, og den er iblandet en vis drastisk humor. *Sigurd Bjeld*

Stanton, Paul (eng.). Bomben. Overs. af Niels Gabe efter »Village of stars«. Aschehoug. 1961. 221 s. 18.50.

Under en af tidens politiske kriser er en engelsk bombemaskine på patruljering langs

russisk territorium, medbringende en nykonstrueret superfarlig brintbombe. Der gives ordre til afsikring af det frygtelige våben, men da krisen ved indgreb fra F.N.s side afblæses, kan mandskabet ikke sikre bomben igen, og katastrofen synes sikker.

»Bomben« er en flyverroman med usædvanlige perspektiver og megen spænding både hos det flyvende mandskab og jordpersonellet og ikke mindst hos læseren. De mange tekniske udtryk er næsten for meget af det gode, men ungdommelige læsere er måske i besiddelse af den specielle terminologi. Den obligate kærlighedshistorie savnes ikke. *Sigurd Bjeld*

Stow, Randolph (austral.). Udenfor. Overs. af H. Juul Madsen efter »The bystander«. Wangel. 1961. 231 s. 18.75.

Den smukke baltiske flygtningepige Diana er efter år i Hitlers lejre havnet som husbestyrerinde i det barske Vestaustralien, hvor hun bliver deltager i et aparte trekantdrama, ulykkelig gift med en krøbling og tilbedt af en evnesvag yngling. Begivenhederne tårner sig efterhånden op i den konflikt, der uundgåeligt må følge.

En ualmindelig beretning om et almindeligt emne i et lidet kendt miljø, der muligvis vil fængsle nogle. *Sigurd Bjeld*

ANDRE NYE BØGER OG UDGAVER 1961

Laursen, K. K. Akvariebog for begyndere. 2. udgave. J. Fr. Clausen. 66 s. ill. 6.75.

Lindberg, Magnus K:son. Mellem- og syditalien. Dansk bearbejdelse ved Jesper Ewald. Branner og Korch. 31 s. ill. indb. 14.75.

Lindberg, Magnus K:son. Norditalien. Dansk bearbejdelse ved Jesper Ewald. Branner og Korch. 30 s. ill. indb. 14.75.

Marcus, Aage. Den blaa drage. Livskunst og billedkunst i det gamle Kina. 3. udgave. Gyldendal. 149 s. ill. 8.75. (Uglebøgerne). (Anm. BV 1941, 345).

Min aske til de sorte. Af Mezz Mezzrow og Bernard Wolfe. Overs. af Kurt Kreuzfeld efter »Really the blues«. Gyldendal. 356 s. 5.75. (Tranebøgerne). (Anm. BV 1954, 543).

Nellemann, Aksel. Kilder til dansk udenrigs- og forsvarspolitik 1870-1941. Gyldendal. 59 s. 3.75. (Historiske Læsehæfter for Gymnasiet).

Poulsen, Bjørn. Ideernes krise i åndsliv og politik. 2. udgave. Gyldendal. 98 s. 6.75. (Uglebøgerne). (Anm. BV 1961, 169).

Touriste à Copenhague et dans le Nord de la Seeland. Rédaction: Torben J. Meyer & Hjalmar Petersen. Politiken. 64 s. ill. 5.00.

Trevor-Roper, H. R. Hitlers sidste dage. Overs. af Mogens Boisen efter »The last days of Hitler«. Skrifola. 278 s. 3.75. (Lommeromanen, 170). (Anm. BV 1947, 259).

Bergstrøm, Vilhelm. Istedgade overgiver sig aldrig. Branner og Korch. 127 s. ill. 12.75.

Buck, Pearl S. I lyst og nød. Overs. af Ellinor Kielgast efter »The long love«. Skrifola. 232 s. 3.75. (Lommeromanen, 168).

Catto, Max. Færge til Hongkong. Overs. af Rita Damm efter »Ferry to Hongkong«. Skrifola. 185 s. 3.75. (Lommeromanen, 172).

Gallico, Paul. Et par spøgelser for meget. Overs. af Grete Juel Jørgensen efter »Too many ghosts«. Skrifola. 288 s. 3.75. (Lommeromanen, 167).

Flicke, W. F. De vidste alt. Overs. af Axel Mortensen efter »Rote Kapelle«. Skrifola. 256 s. 3.75. (Lommeromanen, 174).

Greene, Graham. Magten og æren. Overs. af Clara Svendsen efter »The power and the glory«. Gyldendal. 241 s. 3.75. (Tranebøgerne). (Anm. BV 1948, 146).

Maugham, W. Somerset. Honning og malurt. Overs. af M. Van Rheden efter »Cakes and ale«. Gyldendal. 185 s. 3.75. (Tranebøgerne). (Anm. BV 1946, 462).

Maugham, W. Somerset. Magikeren. Overs. af Knud Müller efter »The magician«. Skrifola. 256 s. 3.75. (Lommeromanen, 165).

Queen, Ellery. De blodrøde bogstaver. Overs. af Vibeke Bjørn efter »The scarlet letters«. Skrifola. 131 s. 2.50. (Lommeromanen, 169).

Rice, Craig. Ligvognen overhaler. Overs. af Knud Müller efter »A kingdom for a heare«. Skrifola. 170 s. 2,50. (Lommeromanen, 173).

Scherfig, Hans. Den forsvundne fuldmægtig. Gyldendal. 183 s. 3.75. (Tranebøgerne). (Anm. BV 1938, 389).
Seeberg, Peter. Fugls føde. Gyldendal. 127 s. 3.75. (Tranebøgerne). (Anm. BV 1958, 55).
Shute, Nevil. Ukendt fly. Overs. af Knud Müller efter »So disdained«. Skrifola. 193 s. 3.75. (Lommeromanen, 175).

KRIMINALROMANER

Benson, Ben. Telefonbomben. Overs. af H. I. S. Gone efter »The burning fuse«. Wangel. 1961. 175 s. 6.75. (Wangels Kriminalromaner).
Chase, James Hadley. Den røde silkesnor. Overs. af Grete Juel Jørgensen efter »Not safe to be free«. Grafisk Forlag. 1961. 192 s. 14.50.
Fleming, Ian. Døden må vente. Overs. af Grete Juel Jørgensen efter »Goldfinger«. Grafisk Forlag. 1961. 228 s. 14.50.
MacDonald, Philip. Manden som vidste for meget. Overs. af Hedda Løvland efter »The list of Adrian Messenger«. Grafisk Forlag. 1961. 217 s. 14.50.
Quentin, Patrick. Skyldens skygge. Overs. af Carl Blechingberg efter »Shadow of guilt«. Grafisk Forlag. 1961. 184 s. 12.50.
Stout, Rex. Champagne for een. Overs. af Niels Gabe efter »Champagne for one«. Wangel. 1961. 175 s. 6.75. (Wangels Kriminalromaner).
Trenter, Stieg. Mord i alléen. Overs. af Grete Juel Jørgensen efter »Skuggan«. Grafisk Forlag. 1961. 190 s. 13.50.

Med billigbogens succes er der dæmmet op for floden af kriminalromaner i »rigtigt« format. Året byder dog på ovenstående udvalg, hvoraf ikke een bærer mestermærket. – Det er anmelderens opfattelse, at kriminallitteraturen bør underkastes nøjagtigt samme kvalitetskrav som den øvrige skønlitterære prosa, men ikke på forhånd afvises som genre. Der er skrevet og vil stadig blive skrevet kriminalromaner, hvis forfattere er kunstnere. Man behøver blot minde om Raymond Chandler, der så godt som nogen af sine mindre blodige kolleger har beskrevet den amerikanske storby af i dag. – Ingen af de ovennævnte forfattere opfylder dog dette kvalitetskrav. For *Fleming's* og *Chase's* vedkommende må anskaffelse blankt frarådes; begge fortællinger er kyniske og brutale, og omend Chase's historie om den stakkels rige unge mand, der må myrde for ikke at komme til at kede sig, er fortalt med en vis elegance, er dog menneskeskildringen så elementær, at bøgerne er værdiløse. *Stout* byder på sin groteske detektiv, gourmet'en og orkideelskeren Nero Wolfe, i en meget tynd historie. *Benson* keder læseren med beretningen om politiets forsøg på at standse virkeliggørelsen af en sindssyg mands trusler mod et lille samfund. *Quentin*, som tidligere har haft et vist tag på at dreje en god roman, er ikke på højde med sig selv i »Skyldens skygge«, der er en teatralsk og ubehagelig jalousihistorie. *MacDonald* fortæller behersket og uden krasse effekter om en canadisk sergent, der udrydder sine gamle krigskammerater een efter een; det hele så tilpas uengageret, at ingen vil tage skade af det. Endelig *Stieg Trenter*, der til glæde for Stig Lommer har henlagt sin mordhistorie til ABC-teatret i København. Gåden og dens løsning er ikke særligt originale, men bogen har en vis kolorit, og det kan altid fornøje at se ind ad egne vinduer.

Man kan med sindsro konkludere, at læsere, der forgæves måtte søge de ovennævnte titler på bibliotekets hylder, trygt kan henvises til at købe dem selv.

Niels Chr. Lindtner

FILMATISEREDE BØGER FOR JULI 1961

Er kvinder sådan –? Efter Claire Boothes skuespil »Kvinder«, opført på Det ny Teater august 1939.

(Den) Farlige leg. Efter Nancy Mitfords roman »The blessing«, London, 1951.

Landsbydoktoren. Efter Antoon Coolens roman »Landsbyliv«, Oslo, 1950.

(Den) Lille landstryger. Efter »Lazarillo de Tormes Levned«, 1945.

Masser af mink. Efter Peter Cokes skuespil »Forårsfornemmelser«, opført på Aalborg Teater april 1960.

Pigen Line – 17 år. Efter Axel Jensens roman »Line«, Oslo, 1959.

(Det) Respektable glædeshus. Efter Bernard Shaws skuespil »Fru Warrens Kald«, 1907. Opført på Dagmarteatret, »Fru Warrens forretning«, 1915.

Studs Lonigan. Efter James T. Farrells romantrilogi »Unge Lonigan«,, 1942, »Studs Lonigan«, 1945 og »Dommens dag«, 1951.

Pjecetilbud

Fra bibliotekar *Jørn Tønnesen*, Københavns Kommunebiblioteker, har redaktionen modtaget tilbud om lister over den aktuelle pjecelitteratur, navnlig af interesse for læsesalene, men også for de biblioteker, der har pjecer til udlån. Vi tager med tak mod tilbuddet og vil bringe listen på denne plads i numret, når stof fremkommer. Vi citerer nogle indledende bemærkninger:

»De fleste pjecer kan fås gratis, men enkelte, der må betales for, er medtaget af hensyn til deres aktualitet. Af samme grund er anført en del ældre pjecer, der endnu kan fås.

Samtlige udgivere er indforstået med at blive ført på listen, og flere har udtrykt glæde over tilbudet, idet de i mangel af en adressefortegnelse over bibliotekerne kun havde kunnet sende de pågældende pjecer til et ret tilfældigt udvalg.

De følgende lister vil dog næppe blive så omfattende som denne, men nok mere fuldstændige efterhånden som jeg får kontakt med stadig flere udgivere og gør dem opmærksomme på rubrikkens eksistens.«

Aktuelle pjecer, der kan fås gennem boghandelen eller ved direkte henvendelse til udgiverne:

Dansk landbrug og de nye europæiske samarbejdsplaner. Udgivet af *De Samvirkende Danske Landboforeninger, Axelborg, Kbh. V.* 1957. 68 sider. Kr. 2.00.

Rosenberg, M. J.: De europæiske fællesmarkeder og deres konsekvenser. Foredrag holdt på Håndværksrådets hovedbestyrelsesmøde den 20. februar 1958. 24 sider. Udgivet af *Håndværksrådet, H. C. Andersens Boulevard 20, Kbh. V.* Kr. 1.00.

Paldam, Jørgen: Danmark, de 6 og de 7. Udgivet af Landsorganisationen De Samvirkende Fagforbund (AOF). 1960. 24 sider, ill. Kr. 1.50. Evt. henvendelse til: *Arbejdernes Oplysningsforbund, Bogafdelingen, Nr. Farimagsgade 11, Kbh. K.*

Parkinson, C. Northcote: Parkinson om skatterne. Udgivet af *Erhvervenes Oplysningsråd, St. Kannikestræde 14, Kbh. K.* 1961. 15 sider. Kr. 1.00.

GRATIS – ved henvendelse til udgiverne – kan fås:

Baaner, Axel: Familien forsikrer sig. En orientering om de almindeligste forsikringer samt nogle opgaver i forsikringsregning. Udgivet af *Assurandørernes Pressebureau, Assurandørernes Hus, Amaliegade 10, Kbh. K.* 1961. 64 sider, ill.

Danmarks indsats i det internationale tekniske bistandsarbejde. Beretning fra *Regeringsudvalget for Teknisk Bistand, Udenrigsministeriet, Christiansborg Slot, Kbh. K.* 1961. 44 sider, ill.

Kort og rejseførere. Katalog 1961. Redigeret af Eske C. Eskesen. Udgivet af *Danske Boghandleres Bogimport, Esplanaden 6 C, Kbh. K.* 1961. 42 sider, ill.

Sund sans til søs. Råd og vink for ejere af både – motorer – trailere. Udgivet af Ketner Marine i samarbejde med Sejl og Motor. 1961. 32 sider, ill. Henvendelse til: *Reklameafdelingen, Ketner Marine, Vordingborggade 6, Kbh. Ø.*

Vejledning vedrørende sejlads med små hurtiggående motorbåde (speedbåde). Udgivet af Handelsministeriet i forståelse med Dansk Sejlunion, Dansk Motorbådsunion og Jydsk-Fynsk Motorbådsunion. 1961. 3 sider. Henvendelse til: *Handelsministeriets Søfartsafdeling, Slotholmsgade 10, Kbh. K.*

I begrænset oplag findes følgende pjecer, der kan fås ved henvendelse til *Industriraadet, Informationsbureauet, H. C. Andersens Boulevard 18, Kbh. V.:*

Rytter, Aage L.: Rationaliseringen i dag og i morgen. Tale ved Dansk Rationaliserings Forenings 10 års jubilæum den 27. oktober 1958. 16 sider.

Odel, Axel: Branchesamarbejde og strukturrationalisering. 1959. 20 sider. (Særtryk af Tidsskrift for Industri, 1. januar 1959).

Rytter, Aage L.: Industrien og EFTA. Tale ved Industriforeningens generalforsamling tirsdag den 15. marts 1960. 20 sider.

Rytter, Aage L: Danmarks industri og de nye markedsdannelser. Foredrag afholdt i Akademiet for De Tekniske Videnskaber den 9. maj 1960. 27 sider.

Thygesen, I. C.: Industrien i det første EFTA-år. Tale ved Industriforeningens generalforsamling fredag den 24. marts 1961. 13 sider.

Handelsagentur. Vejledning i affattelse af kontrakter mellem parter med bopæl i hver sit land. Udfærdiget af Det Internationale Handelskammers Udvalg vedrørende International Handelspraksis. Industriraadet, 1961. 29 sider.

BOGENS VERDEN sendes gratis til medlemmer af Danmarks Biblioteksforening. Kontor: Sankt Hans Torv 32, Kbh. N. Abonnementsprisen 20 kr. Red. af Palle Birkelund og Mogens Iversen (ansvarh.). Redaktionens adresse: Lindevangs Allé 10, Kbh. F., Fasan 8801. Annonceekspedition: Nyt nordisk Forlag, Købmagergade 49, Kbh. K., central 11301

Nielsen & Lydiche (M. Simmelkiær)

Bog-

tner
me-

t af
dsk-
fde-

det,

ings

Tids-

tirs-

ade-

lfor-

r sit
onal

J. GRUBB'S
ANTIKVARIAT

NØRREGADE 47 . KØBENHAVN K

Telf. Byen 1602 y . Giro 1398

Ca. 150.000 bind
i de fleste fag samt
skønlitteratur og børnebøger

*Mangeårig leverandør
til store og små biblioteker*

Sædvanlige betingelser

Bøger søges fremskaffet,
om det ønskes

JYDSK
AKADEMISK
ANTIKVARIAT

Frederiksgade 31 . Aarhus
Telefon Aarhus 2 82 84

★

Provinsens største lager af
BIBLIOTEKSLITTERATUR
fejlfri eksemplarer

★

Må vi låne Deres søgelister?

★

Får De vore kataloger?

Køb, mens de kan fås!

STJERNEBØGERNE

bliver hurtigt udsolgt

Nylig udkom:

SANDEMOSE:
En flygtning krydser sit spor
I/II
Komplet udgave i ny oversættelse
Det svundne er en drøm

LINNEMANN:
Natten før freden
Sangen om de lyse nætter

KIM
ved *Vibeke Malthe-Bruun*
Forøget udgave med facsimilebilag

BENGTSSON:
Røde Orm
I Søfarer i Vesterled
II Hjemme og i Østerled

MASTERS:
Kalis begær

CAMUS:
Pesten

Pr. bind 4.85 og 5.85

Komplet fortegnelse i hvert bind

Hæderligt papir og klart tryk
Velegnede biblioteksbøger

EFTERÅRETS FØRSTE NYHEDER

Jerzy Andrzejewski:

ASKE OG DIAMANTER

Denne meget omdiskuterede polske roman er et storslået og handlingsfyldt tidsbillede fra vor tids Polen og samtidig en almengyldig analyse af menneskets ensomhed og hjælpeløshed i en kaotisk verden.

282 sider Kr. 24,50

Aldous Huxley:

ESSAYS

Et udvalg af *Aldous Huxleys* essays gennem henved fyrretyve år. Forfatteren er her repræsenteret med stykker, der viser ham i al hans alsidighed: som vidnede og iagttagende rejsende i eksotiske lande, som kunstkritiker, som litterat, som samfundsanalytiker, som kulturdiagnostiker — men først og sidst som tænkende og følende medmenneske.

195 sider Kr. 18,75

Dudley Pope:

SLAGET I BARENTSHAVET

En hundrede procent autentisk beretning fra den anden verdenskrig, der aldrig tidligere har været offentliggjort. Den skildrer de konvojslag nytårsaftensdag 1942, hvis udfald gjorde Hitler så rasende, at han kasserede hele sin krigsmarine.

313 sider, illustreret Kr. 28,50

ASCHEHOUG

I dette nummer

Johannes Petersen: Centralbiblioteket for Sydvestjylland udvider 253, *Sven Plovgaard:* Hvidovre kommunebiblioteks filial Nord 261, *Ove Nielsen:* De glemte lånere – bogen til de handicappede 264, *Erik Drehn-Knudsen:* Ungdommens Bogmarked – successen fortsætter 269, Roskilde biblioteks indvielse 271, Statistik over bog- og lønningskonti 272, Kontakttjenesten 274, Meddelelser (Danmarks Biblioteksforening 275, Statens Bibliotekstilsyn 277), Arbejdsmarken 279, Litteraturen (Bibliotekslitteratur 284, Bøger for børn 287, Bøger for voksne 288).

Dette nummer er gået i trykken den 24. august 1961
Næste nummer udkommer ca. 15. oktober 1961
Bogens Verden is indexed in Library Science Abstracts